

Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina se zaměřením na krajské periferie

Bakalářská práce

Studijní program:

Studijní obory:

Autor práce:

Vedoucí práce:

B0114A300070 Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Mgr. Petr Jindra, DiS.

doc. Mgr. Hynek Böhm, Ph.D. Katedra
geografie

Zadání bakalářské práce

Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina se zaměřením na krajské periferie

Jméno a příjmení: **Mgr. Petr Jindra, DiS.**
Osobní číslo: P19000794
Studijní program: B0114A300070 Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Specializace: Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Zadávací katedra: Katedra geografie
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

Cíl

Srovnat regionální identitu obyvatel periferií Kraje Vysočina s dobou při vzniku kraje a dnes, a zjistit, zda obyvatelům vybraných sousedních oblastí kraje vyhovuje status quo.

Teoretická část

1. Historie území českých, moravských zemí a speciálně Vysočiny
2. Vznik krajů včetně důvodů a okolností
3. Kraj Vysočina v počátcích a v současnosti
4. Periferie v aplikaci na Kraj Vysočina a sousedící lokality
5. Identita obyvatel a kritika administrativního členění

Praktická část

5. Dotazníkové šetření zaměřené na regionální identitu obyvatel periferií Kraje Vysočina s přesahem do přilehlých oblastí sousedních krajů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická

Čeština

Seznam odborné literatury:

- [1] BRŮNA, Miroslav a kol. Veřejná správa v České republice. 2., rozšířené. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2005.
- [2] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon o krajích (krajské zřízení). In: Sběrka zákonů. Praha, 2000, číslo 1. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>
- [3] Česko: školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia. 5. vydání. Praha: Kartografie Praha, 2020. ISBN 978-80-7393-510-8.
- [4] Kraj Vysočina: Oficiální stránky kraje. Kraj Vysočina [online]. Jihlava: Krajský úřad Kraje Vysočina, 2002 [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/>
- [5] MATES, Pavel a Miloš MATULA. Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy. 3. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 8070794070.
- [6] VENCÁLEK, Jaroslav. Místní regiony a územní identita: [studijní materiály pro distanční kurz ...]. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. Systém celoživotního vzdělávání Moravskoslezska. ISBN 80-7042-838-4.

Vedoucí práce:

doc. Mgr. Hynek Böhm, Ph.D.

Katedra geografie

Datum zadání práce:

2. června 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

28. dubna 2022

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Kamil Zágorský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. června 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

29. dubna 2022

Mgr. Petr Jindra, DiS.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych v první řadě rád poděkoval mému laskavému vedoucímu doc. Mgr. Hynku Böhmovi, Ph. D. za podnětné rady při tvorbě této práce a cennou zpětnou vazbu. Dále také všem, kteří se mě v průběhu tří let, kdy jsem na FP TUL studoval, ptali, zda mi to za to ještě stojí. Tohle je totiž ta myslím nejlepší možná odpověď. Stojí. Na závěr patří poděkování Hance Krčálové za to, že i v těžkých chvílích dokáže člověka rozesmát a učinit svět krásnějším. V nelehkých chvílích při tvorbě této práce mi to totiž pomohlo.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou regionální identity obyvatel periferních oblastí Kraje Vysočina a přilehlého Dačicka. Teoretická část je rozdělena do pěti kapitol, které se nejprve věnují historii krajského zřízení na území České republiky, dále okolnostem vzniku krajů a Kraji Vysočina jako specifickému celku, který se na mapě země objevil znovu až v roce 2000. Další část pak vysvětluje pojmy jako regionální identita či periferie v aplikaci na geografii.

V praktické části respondenti z Kraje Vysočina či Dačicka prezentují v rámci strukturovaného rozhovoru, respektive v rámci dotazníkového šetření svůj postoj ke kraji a k životu na periferii. V závěru autor shrnuje problematiku a přidává doporučení, jak by se dalo s výsledky výzkumu dále pracovat.

KLÍČOVÁ SLOVA

Regionální identita; Kraj Vysočina; periferie; kraje České republiky

ANNOTATION

This Bachelor thesis deals with issues of regional identity of the inhabitants of periphery locations in Vysočina Region and near located Dačicko in the Czech Republic. First part, theoretical, is divided into five chapters. First of them is focused on history of Czech Regions. Second of them deals with beginning of the Czech Regions from year 2000. Other chapters are focused especially on Vysočina Region, regional identity of the people and peripheries as a geographical issue.

In the Practical part inhabitants from the Vysočina Region and near located Dačicko present their feelings and attitudes with the filling of forms or with responding special questions at structured interview. In the end of this thesis author summarizes all results and adds some recommendations which could be used for next research in the future.

KEY WORDS

Regional identity; Vysočina Region; periphery; Regions of the Czech Republic

OBSAH

PODĚKOVÁNÍ	5
ANOTACE.....	6
KLÍČOVÁ SLOVA.....	6
ANNOTATION	7
KEY WORDS	7
OBSAH	8
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	10
SEZNAM GRAFŮ.....	11
ÚVOD	12
1 HISTORIE ÚZEMÍ ČESKÝCH, MORAVSKÝCH ZEMÍ A SPECIÁLNĚ VYSOČINY	13
1.1 Historie nynějšího Kraje Vysočina v návaznosti na vývoj v českých zemích do roku 2000	
13	
Historie území ve vztahu k dnešku	13
Spádovost nynějších vysočinských okresů v minulosti	14
1.2 Kraj Vysočina a separatistické tendence od roku 2000	20
1.3 Kraj Vysočina z pohledu čísel a novodobé historie.....	25
2 VZNIK KRAJŮ VČETNĚ DŮVODŮ A OKOLNOSTÍ.....	26
2.1 Okolnosti předcházející vzniku nových krajů	26
2.2 Krajská současnost, možná budoucnost a statistické srovnání.....	28
2.2.1 Krajská současnost.....	28
2.2.2 Možná budoucnost krajů.....	29
2.2.3 Statistické srovnání krajů	32
3 KRAJ VYSOČINA V POČÁTCÍCH A V SOUČASNOSTI	37
3.1 Kraj Vysočina od počátku do současnosti	37
3.2 Kraj Vysočina dnešních dnů	39
4 PERIFERIE V APLIKACI NA KRAJ VYSOČINA A SOUSEDÍCÍ LOKALITY	42
4.1 Vnitřní (i vnější) periferie v rámci České republiky	42
4.2 Periferní oblasti Kraje Vysočina a „jihočeské“ Dačicko	47
5 REGIONÁLNÍ IDENTITA OBYVATEL	50
5.1 Identita jako pojem.....	50
5.2 Regionální vědomí a identita.....	51

6	PERIFERIE KRAJE VYSOČINA A DAČICKO, REGIONÁLNÍ IDENTITA Z POHLEDU OBYVATEL DANÝCH OBLASTÍ	53
6.1	Výzkumný vzorek a metodologie.....	53
6.2	Cíl práce	54
6.3	Stanovení hypotéz	54
6.4	Vyhodnocení získaných dat.....	55
6.4.1	Struktura dotazníkového šetření (kvantitativní výzkum).....	55
6.4.2	Struktura rozhovorů (kvalitativní výzkum).....	56
6.4.3	Výsledky dotazníkového šetření – obyvatelé Kraje Vysočina	56
6.4.4	Výsledky dotazníkového šetření – obyvatelé mikroregionu Dačicko	66
6.4.5	Výsledky kvantitativního výzkumu v aplikaci na hypotézy a stanovený cíl práce ...	72
6.4.6	Kvalitativní výzkum – rozhovor s vybranými respondenty.....	74
	Respondent 1 – Vít Rosecký, 36 let, Žďár nad Sázavou	75
	Respondent 2 – Petra Klusáková, 20 let, Dolní Rožínka	77
	Respondent 3 – David Štursa, 44 let, Pelhřimov	79
	Respondent 4 – Tomáš Rosecký, 44 let, Světlá nad Sázavou	81
	Respondent 5 – Michal Pazderník, 39 let, Třebíč	84
	Speciální respondent – Ondřej Hýsek, předseda Moravského zemského hnutí, dlouhodobě angažovaný v otázce krajského rozdělení	85
6.6	Souhrn a doporučení.....	89
	ZÁVĚR	92
	ZDROJE.....	93
	PŘÍLOHY	101

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Současné krajské rozdělení, zdroj: Master Uegly (Wikipedia)	15
Obrázek 2 – Země KČ do 1742, zdroj: Josef Pekař, 1991	15
Obrázek 3 - Krajské dělení v Čechách v roce 1958 - zdroj: Friedrich Tempsky	16
Obrázek 4 - Německé Rakousko a provincie 1918, zdroj: Michael Postmann.....	17
Obrázek 5 - Protektorát Čechy a Morava, zdroj: Xrysd (Wikipedia)	18
Obrázek 6 - IDS JMK, severní strana	21
Obrázek 7 - IDS JMK, západní strana	21
Obrázek 8 - ORP Bystřice n/P a pomezí Vysočiny a Jihomoravského kraje, zdroj: mapy.cz.....	23
Obrázek 9 - ORP Pacov a hranice Vysočiny a Jihočeského kraje.....	24
Obrázek 10 - Kraje dle týdeníku Ekonom	30
Obrázek 11 - Kraje dle počtu obyvatel (čím tmavší barva, tím více obyvatel) - zdroj: ČSÚ, 2021 ..	33
Obrázek 12 - Mapa periferií dle nezaměstnanosti a vyloučenosti lokalit.....	45
Obrázek 13 - Mapa periferií dle kvalifikace a životní úrovně	45
Obrázek 14 - Mapa periferií dle věku	46
Obrázek 15 - Mapa periferií dle dopravní dostupnosti	46
Obrázek 16 - Mapa Kraje Vysočina (zdroj: mapy.cz).....	47
Obrázek 17 - Znak Kraje Vysočina (zdroj: Kraj Vysočina)	64
Obrázek 18 - Zemské vyrovnání, mapka od Ondřeje Hýska	87

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Věkové škály respondentů.....	58
Graf 2 - Nejvyšší dosažené (či dosahované) vzdělání	59
Graf 3 - Živobytí respondentů.....	59
Graf 4 - Regionální identita	61
Graf 5 - Vnímání krajských symbolů Vysočiny	63
Graf 6 - Možná volba spádovosti okresu	65
Graf 7 - Věkové rozmezí respondentů z Dačicka	67
Graf 8 - Představa lidí z Dačicka o regionální identitě	68
Graf 9 - Regionální identita obyvatel Dačicka.....	69
Graf 10 - Ztotožnění s identitou Jihočecha	70
Graf 11 - Vysočina z pohledu Jihočechů	70

ÚVOD

Krajské rozdělení České republiky budí i více než dvacet let po svém vzniku silné vášně. Podle zastánců pomohlo k rozvoji kdysi okrajových regionů. Odpůrci naopak často argumentují nesmyslností z pohledu malé velikosti a nevyhovujícím kritériím v rámci NUTS2. Ti ostatní, kterým je to tak nějak jedno, se s rozdělením sžili a nevnímají, že by je nějak zvlášť ovlivňovalo.

Ať už jsou názory zainteresovaných stran jakékoli, realitou je, že se minimálně v dohledné době na krajském rozdělení nic měnit nebude. Stejně jako je nezpochybnitelný fakt, že utvořením leckdy nových hranic vznikl problém v podobě vnitrozemských periferií. Ty, přestože jsou od státních hranic často velmi vzdálené, trpí podobně jako odlehlá místa v pohraničí státu. Centra je dle jejich názorů přehlížejí, lidé to mají všude daleko, a tak si žijí tak trochu vlastní život.

Kraj Vysočina vznikl jako nástupce někdejšího Jihlavského kraje. Ten ovšem v roce 1960 zanikl nejen administrativně, ale také myšlenkově. V hlavách lidí. Nově vzniklý útvar, který se po dlouhých čtyřiceti letech vrátil na mapu České republiky, tak mnozí vnímali jako umělý a nehistorický slepenec, jehož neexistence by nikomu neuškodila.

Dvacet let novodobé historie ukázalo, že nezávislost Jihlavy na Brnu je nejen možná, ale dokonce důležitá. Především si však mladí lidé začali zvykat na to, že jižní Morava opravdu nekončí u Telče, stejně jako jižní Čechy nesahají po Pelhřimov. A také že Českomoravská vrchovina, která se rozkládá na většinovém území nynějšího Kraje Vysočina, je tou Vysočinou nejen v lidovém slovníku.

Cílem této práce mělo být poukázání na problémy nově vzniklých krajských periferií. Přestože Kraj Vysočina rozhodně po dvaceti letech fungování potvrdil smysluplnost své existence, vytvořil okrajové oblasti, odkud je „*všude daleko*“. Některé z nich se těsně po vzniku odtrhly a připojily k Brnu, jiné o odtržení ještě chvíli usilovaly. A pak jsou tu tací, kteří se s realitou sžili, protože by jim jinde asi nebylo lépe. Autor této práce se snaží krom poukázání na problémy také navrhnout způsob jejich řešení, čímž by se měla zlepšit sounáležitost mezi oběma částmi regionu. Celé to sice bude během na dlouhou trať. Ale bez výzev by byl život nudný. A to platí také o politice.

1 HISTORIE ÚZEMÍ ČESKÝCH, MORAVSKÝCH ZEMÍ A SPECIÁLNĚ VYSOČINY

„Současný geografický obraz daného území, krajiny, oblasti, státu i světadílu nelze zcela pochopit, vysvětlit a dokonce ani prognózovat bez poznání jeho vývoje v minulosti. To, co kolem sebe vidíme, je výsledkem dlouhodobého vzájemného působení přírodní a společenské sféry.“ (Leoš Jeleček)

Česká republika je stále relativně mladým státním útvarem. Vznikla v roce 1993 jako nástupce porevoluční České a Slovenské federativní republiky. Z pohledu jednotlivce není necelých třicet let zas až tak krátká doba. Pokud ale toto období zhodnotíme z pohledu chodu dějin, pak se jedná o pomyslnou kapku v moři. Státní útvary byly na planetě Zemi budovány tisíce let. Pouhých třicet z nich je pak skoro zanedbatelných. Jenže během nich se toho událo tolik, kolik nikdy předtím. A tak i země ve středu Evropy držela s tímto překotným vývojem krok. Stále se však odkazuje k historickým hodnotám z časů Velké Moravy či Českého království. Právě historií se bude zabývat první kapitola této bakalářské práce.

1.1 Historie nynějšího Kraje Vysočina v návaznosti na vývoj v českých zemích do roku 2000

Když se řekne „Vysočina“, historicky si lidé, a to nejen ti, kteří na dotčeném území žijí, vybaví prostor spojovaný s územím Českomoravské vrchoviny. V tom případě se lze bavit o geomorfologické oblasti, jež se rozkládá zhruba uprostřed České republiky a z pohledu vyšších územně samosprávných celků zasahuje nejen do nynějšího Kraje Vysočina, ale také do sousedních regionů, konkrétně do krajů Jihomoravského, Jihočeského, Středočeského a Pardubického. Tato práce se ale zabývá konkrétně Krajem Vysočina, a to navíc čistě z humánněgeografického, nikoli fyzickogeografického pohledu. Užitím slova „Vysočina“ je tak míněno nynější území kraje, který vznikl v roce 2000 na základě zákona číslo 347/1997 o vytvoření vyšších územně samosprávných celků. (ČR, 1997)

Historie území ve vztahu k dnešku

„Uprostřed rozsáhlé kopcovité, lesnaté a rybníčnaté Českomoravské vrchoviny, po obou stranách bývalé zemské hranice mezi Čechami a Moravou, leží starobylé město Jihlava, nejstarší horní město českých zemí.“ (Oficiální web města Jihlavy, 2007)

První zmínky o osadě Jihlava pochází již z 12. století. Klíčovou pro rozvoj této oblasti se stala těžba stříbra. K nálezům stříbrných rud došlo zhruba v polovině 13. století. Velký a doslova celoevropský význam mělo toto město do 15. století, kdy těžba postupně skončila. Následné požáry pak přinesly nutnost přebudování oblasti. Stalo se z ní soukenické centrum. (Oficiální web města Jihlavy, 2007)

Důležitým kulturním prvkem, jež je třeba zmínit, je takzvaný *Jihlavský jazykový ostrov*. Ten se táhl napříč pozdějšími okresy Havlíčkův Brod a Jihlava, přičemž právě v pozdějším krajském městě tvořili Němci naprostou většinu obyvatelstva. V rámci poválečného odsunu německého obyvatelstva pak logicky odešla i řada usedlíků německé národnosti. (Vybíral, 2012) Toto vše s sebou přineslo i nutnost nahradit původní obyvatele nepůvodními Čechy. Zároveň to také ovlivnilo například důsledek českého povstání v nedaleké Třešti, v rámci něhož nebo po němž došlo k zavraždění 34 Čechů, přičemž na místo byla vyslána německá vojenská jednotka z Jihlavy (Švec, 2019), případně takzvaný masakr u Dobronína na louce Budínka, kdy pro změnu Češi masakrovali odsouvané Němce (Klukan, 2010)

Nebyl to, respektive ani teď není, jen jihlavský okres, který tvoří rozsáhlé území kraje. *„Zvlněná vrchovina, rozčleněná táhlými kopci a údolími, byla původně pokryta neprostupným pralesem. Generace lidí tuto část země proměnily v harmonickou kulturní krajinu, v níž se nachází množství lesů a hájků ale i pole, louky a pastviny. Každý potok je přehrazen řadou rybníků, které plní funkce od hospodářských přes rekreační až po krajinotvorné.“* (Kraj Vysočina, 2008)

Nehostinné životní podmínky zde stvořily tvrdohlavý a odolný lid. To ale v praxi znamená, že jsou zdejší lidé často velmi konzervativní, nepřístupní inovacím a již dopředu skeptičtí. Negativním jevem současnosti tak je stěhování mladých a vysokoškolsky vzdělaných lidí do větších měst, kde studovali na školách a kde často mají větší šanci na uplatnění. To jim mnohdy průmyslově směřovaná krajská centra regionu (tímto myšlena hlavně okresní města) často příliš neumožňují. Zvlášť pokud se jedná o lidi humanitně vzdělané.

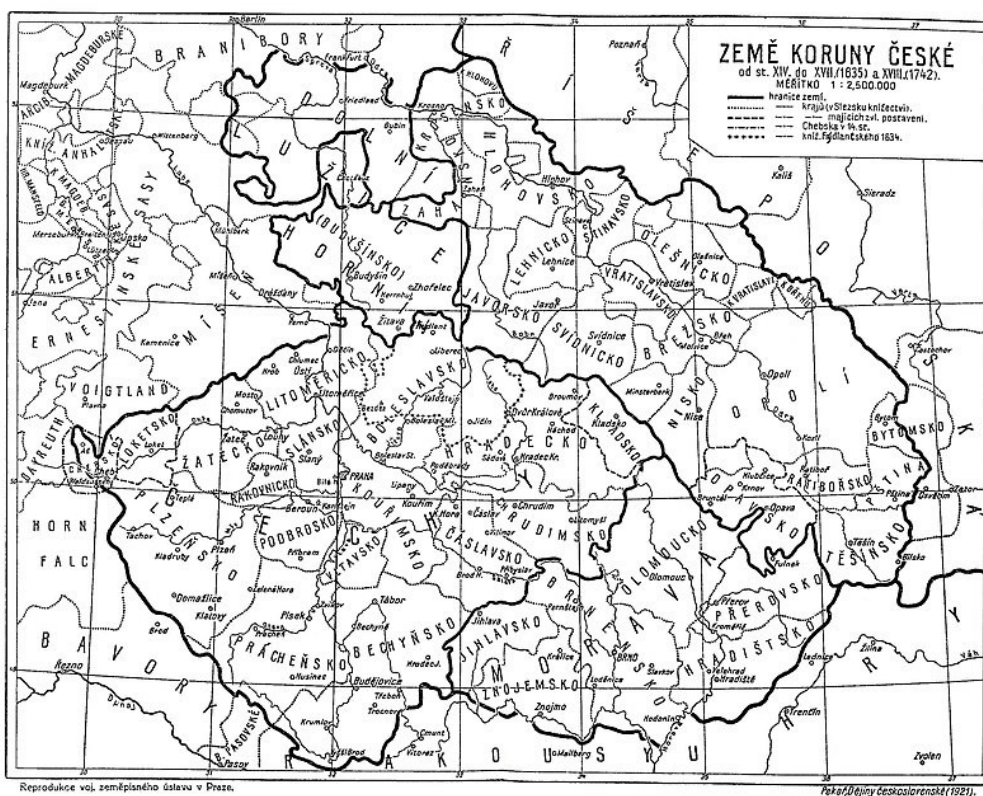
Spádovost nynějších vysočinských okresů v minulosti

Když se nyní přesuneme k čistě politické geografii, musíme na Vysočinu hledět z několika úhlů pohledu. V první řadě je třeba si uvědomit zemskou minulost naší vlasti. Nynější Kraj Vysočina zhruba v jeho polovině protíná bývalá zemská hranice Čech a Moravy.

Obrázek 1 – Současné krajské rozdělení, zdroj: Master Uegly (Wikipedia)

Původně byla oblast rozdělena na Čechy a Moravu, respektive pod ně spadající okresy. Česká část kraje spadala ve 13. století pod Čáslavský kraj (nyní převážně okres Havlíčkův Brod a část okresu Jihlava) a Bechyňský kraj (okres Pelhřimov). Moravská pak pod Jihlavský kraj, Znojemský kraj a Brněnský kraj (viz mapka výše). Za vlády Marie Terezie pak byl Bechyňský kraj rozdělen a Pelhřimovsko začalo spadat pod Táborský kraj.

Obrázek 2 – Země KČ do 1742, zdroj: Josef Pekař, 1991

K dalším úpravám mělo dojít v roce 1850. Tehdejší změny nerespektovaly dosavadní zvyklosti a České země se nově měly dělit na 10 krajů. Původní kraje se často proměnily jen v okresy. A tak Jihlava, Třebíč a Žďár spadaly pod nový Brněnský kraj, Havlíčkův Brod pod Pardubický kraj, Pelhřimov pod Budějovický kraj. Jenže k tomuto nakonec nedošlo. Namísto toho vzniklo 20 krajů, a to v roce 1855. Z pohledu spádovosti budoucích okresních měst Kraje Vysočina se oproti původnímu rozdělení prakticky nic nezměnilo. Jediný budoucí okres, který si zachoval krajský status, bylo Jihlavsko. Toto však vydrželo jen do roku 1868, kdy kraje s veškerou agendou skončily a vrátilo se původní zemské zřízení. To platilo až do konce 1. světové války. (Hledíková a kol., 2005)

Obrázek 3 - Krajské dělení v Čechách v roce 1858 - zdroj: Friedrich Tempel

Na konci 1. světové války si německé obyvatelstvo v nově vzniklé Československé republice nárokovalo odtržení od nového státu a připojení k sousednímu Německému Rakousku. Obrázek 4 ukazuje, jak mělo nové rozdělení území vypadat. Vojenská intervence československé armády však do konce roku 1918 zamezila dalšímu štěpení území nově vzniklé země. Pro Vysočinu, tedy

konkrétně hlavně pro oblast Jihlavska, toto znamenalo setrvání v Československu, a to i přes většinové německé obyvatelstvo.

Obrázek 4 - Německé Rakousko a provincie 1918, zdroj: Michael Postmann

Po 1. světové válce byly namísto původních krajů či zemí zřízeny takzvané župy. Podle zákona 126/1920 Sb. jich mělo vzniknout celkem dvacet, z toho na území českých zemí čtrnáct. (ČSR, 1920) Reálně však nikdy nefungovaly a namísto nich de facto došlo k návratu historických zemí, v jejichž čele byly správní zemské úřady. Ty sídlily v Praze (země Česká), Brně (země Moravská), Bratislavě (země Slovenská) a Užhorodu (země Podkarpatská). Toto bylo ustanoveno zákonem o organizaci politické správy č. 125/1927. (ČSR, 1927) Toto dělení trvalo de facto až do začátku 2. světové války. Nynější Vysočina v rámci něj byla rozdělena do dvou polovin. Česká část spadala pod zemi Česko, moravská pak pod Brno, respektive zemi Moravskou.

Se vznikem Protektorátu Čechy a Morava (16. března 1939) došlo také ke změnám na území Vysočiny. Budoucí kraj byl rozdělen dle spádovosti pod takzvané „oberlandráty“. V návaznosti na dnešní dobu bychom je mohli připodobnit k obcím s rozšířenou působností, neboť jim odpovídaly i přibližnou spádovostí. Pomineme-li ztrátu některých území na jihu země (staly se součástí Třetí Říše), z pohledu současných ORP, tedy obcí nazývaných jako „trojky“, spadaly pod moravskou část: Moravské Budějovice (Mährisch Budwitz), Telč (Teltsch), Třebíč (Trebitsch), Velké Meziříčí (Gross Meseritsch), Nové Město na Moravě (Neustadt) a hlavní správní oblast Jihlava (Iglau). V Čechách to pak byly: Humpolec (Gumpolds), Pelhřimov (Pilgrams), Ledec nad Sázavou (Ledetsch). Ve srovnání se současnými okresními městy chybí Žďár nad Sázavou a Havlíčkův Brod, které spadaly pod jiná města.

Obrázek 5 - Protektorát Čechy a Morava, zdroj: XrysD (Wikipedia)

Na konci 2. světové války došlo k návratu předválečných poměrů. Jen s tím rozdílem, že obnovené Československo přišlo o území Podkarpatské Rusi, jež připadlo Sovětskému svazu. Další změna pak přišla v roce 1948. Slovy Rudolfa Slánského, tehdy generálního tajemníka KSČ: „Rozbijeme ty mamutí úřady, jakými byly zemské národní výbory, které nešly kontrolovat. Úřady v krajích a okresech budou nyní více pod kontrolou lidových zástupců.“ (Slánský, 1948)

Podle nového zákona o krajském zřízení číslo 280/1948 Sb. vzniklo opětovně krajské zřízení. A to konkrétně třináct krajů. De facto odpovídaly současnému rozdělení. Zásadním rozdílem bylo spojení Prahy a nynějšího Středočeského kraje do takzvaného Pražského kraje. V čele stál Krajský národní výbor. Toto rozdělení pak platilo až do roku 1960. (ČSSR, 1948) Právě následující správní reformu pak lze bez skrupulí nazvat za naprosto klíčovou. Ovlivňovala správní členění Československa, potažmo Česka celých čtyřicet let. Především ale zůstala vryta do paměti mnoha současníků, pro něž byla opětovná změna z roku 2000 nepochopitelná a nechtěná.

Původních třináct krajů bylo z důvodu reformy plánování ekonomiky zrušeno. A změněno na celkem osm krajů. Samostatně byla oddělena Praha. Dále pak vznikl Středočeský kraj se sídlem v Praze, Severočeský kraj (Ústí nad Labem), Západočeský kraj (Plzeň), Jihočeský kraj (České Budějovice), Východočeský kraj (Hradec Králové), Jihomoravský kraj (Brno), Severomoravský kraj (Ostrava). Důvodem, proč lidé toto rozdělení vnímali často pozitivně, bylo de facto respektování česko-moravské hranice. Reálně ale toto rozdělení vytvořilo periferie z budoucích krajských měst, která tak stála na okraji zájmu a dění. Jako naprosto extrémní se jevila podřízenost Liberce Ústí nad Labem či Olomouce Ostravě. Dále také na pomezí Čech a Moravy ležící Jihlava spadala pod Brno, Karlovy Vary pod poměrně vzdálenou Plzeň, Pardubice pod Hradec Králové a Zlín pod Ostravu. (ČSR, 1960)

„Za extrémní „nepřirozenost“ je možno označovat i vedení hranic mezi oběma moravskými kraji (např. přerušeni vazby Olomouc – Prostějov). Kraje z roku 1960 (například Severomoravský kraj) představují ekonomicky nesourodé a v územně spádové podobě převážně umělé celky.“ (Hampl, 2005)

Dozvuky tohoto rozdělení jsou patrné dodnes. Ačkoli krajské národní výbory byly zrušeny v roce 1990 a správa z pohledu vyšších územně samosprávných celků v této podobě zanikla v roce 1999, ke zrušení zákona došlo až v roce 2021. A tak 21 let platilo dvojí členění země. Tím hlavním, v čem je původní rozdělení patrné dodnes, je především soudnictví. Největším paradoxem je právě Vysočina. Vzhledem k neexistenci krajského soudu, pouze jeho pobočky v Jihlavě, spadá okres Havlíčkův Brod pod Hradec Králové, okres Pelhřimov pod České Budějovice a okresy Jihlava, Třebíč a Žďár nad Sázavou pod Brno. Na dořešení situace to v dohledné době nevypadá. Přestože někteří krajští politici vznik krajského soudu v Jihlavě iniciovali, rozhodně se tyto snahy nejeví jako reálné. Nebo minimálně ne v dohledné době. (MF Dnes, 2017)

1.2 Kraj Vysočina a separatistické tendence od roku 2000

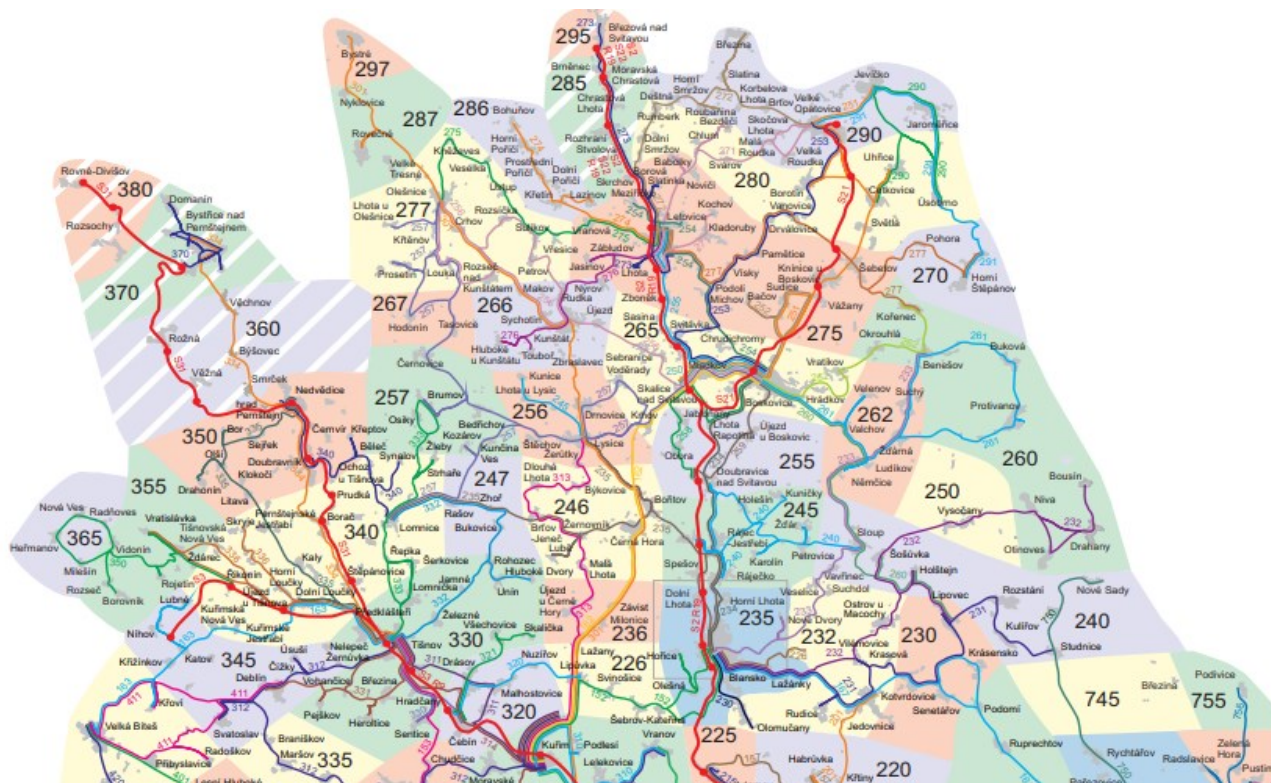
Novodobá historie Kraje Vysočina, jež se začala psát v roce 2000, se pojí s označením Jihlavský kraj. K jeho vzniku ale původně vůbec nemuselo dojít. O existenci současné podoby krajského zřízení rozhodli poslanci až schválením ústavního zákona o zřízení krajů číslo 347/1997. Variant, jak správní členění Česka upravit, bylo několik. (ČR, 1997)

Kritici schválené verze namítají, že současné správní celky jsou velmi malé. To v konečném důsledku znamená, že pro potřeby čerpání dotací z Evropské unie je nutno utvářet na bázi NUTS 2 „umělé slepence“ nazvané „regiony soudržnosti“. Zatímco některé kraje splňují podmínky samy o sobě (Střední Čechy, Praha, Moravskoslezsko), jiné musí být spojeny. Plzeňský a Jihočeský kraj tvoří Jihozápad, Karlovarský a Ústecký kraj Severozápad. Vysočina a Jihomoravský kraj Jihovýchod. Zlínský a Olomoucký kraj Střední Moravu. A v případě Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického kraje došlo ke sloučení dokonce tří územně samosprávných celků. (ČSÚ, 2018)

Dalším významně kritizovaným bodem jsou oblasti na Vysočině, dále v Jihočeském a Pardubickém kraji. Právě tyto kraje, ležící na pomezí Čech a Moravy, totiž „zbouraly“ původní zemskou hranici. Ačkoli by u Jihočeského kraje lidé zřejmě předpokládali jihočeskou územní působnost, východní kout kraje, přezdívaný také jako „*appendix Jihočeského kraje*“, tedy Dačicko, se nachází na Moravě. „*Posledním příkladem je území moravského Dačicka, které bylo nesmyslně připojeno k tzv. Jihočeskému kraji. Stalo se tak jakýmsi appendixem, který nikoho v Českých Budějovicích příliš nezajímá. Vzhledem k moravské identitě obyvatel tohoto regionu a jejich nevoli stát se součástí Jihočeského kraje měl dokonce první jihočeský hejtman Jan Zahradník (ODS) neoficiálně prohlásit, že buď budou obyvatelé Dačicka Jihočeši, nebo k nim z krajského rozpočtu nepůjde ani koruna.*“ (Moravané, 2016)

V Pardubickém kraji je sporná především oblast Svitavska, kde vznikla aféra spojená s nastříkáním zemských hranic na silnici. Za což měl být autor dokonce řešen ve správním řízení. (Hradil, 2020) Nejen tam ale někteří obyvatelé nelibě nesou spádovost pod Pardubice, byť do Olomouce či Brna to mají blíž. A to nejen z pohledu vzdálenosti. Kraj Vysočina je pak rozdělen zcela. Původní zemská hranice jej protíná zhruba uprostřed. Velmi zjednodušeně lze říct, že okresy Pelhřimov a Havlíčkův Brod leží historicky na území Čech. Většina okresu Jihlava, okresy Třebíč a Žďár nad Sázavou pak na území Moravy. Těsně po krajském vzniku tak někteří považovali toto rozdělení za vytržení z kořenů, neboť obyvatelé ze západní strany kraje se považovali za Čechy. Naopak lidé z východu za Moravany. Reálně by se pak ti, kterým to bylo v podstatě jedno, smršklí v podstatě jen na část Pelhřimovska a okres Jihlava. I tyto hrany se ale postupně obrušují, neboť lidé postupně poznávají,

že vznik kraje nijak nenarušil jejich národnost či souměřitelnost s původní zemí. Naopak například Jihomoravský kraj rozšířil svůj integrovaný dopravní systém částečně i na území sousedních krajů. Právě proto, aby lidem, kteří dojíždí na jih Moravy za prací, usnadnil cestování. (IDS JMK, 2021)

Obrázek 6 - IDS JMK, severní strana

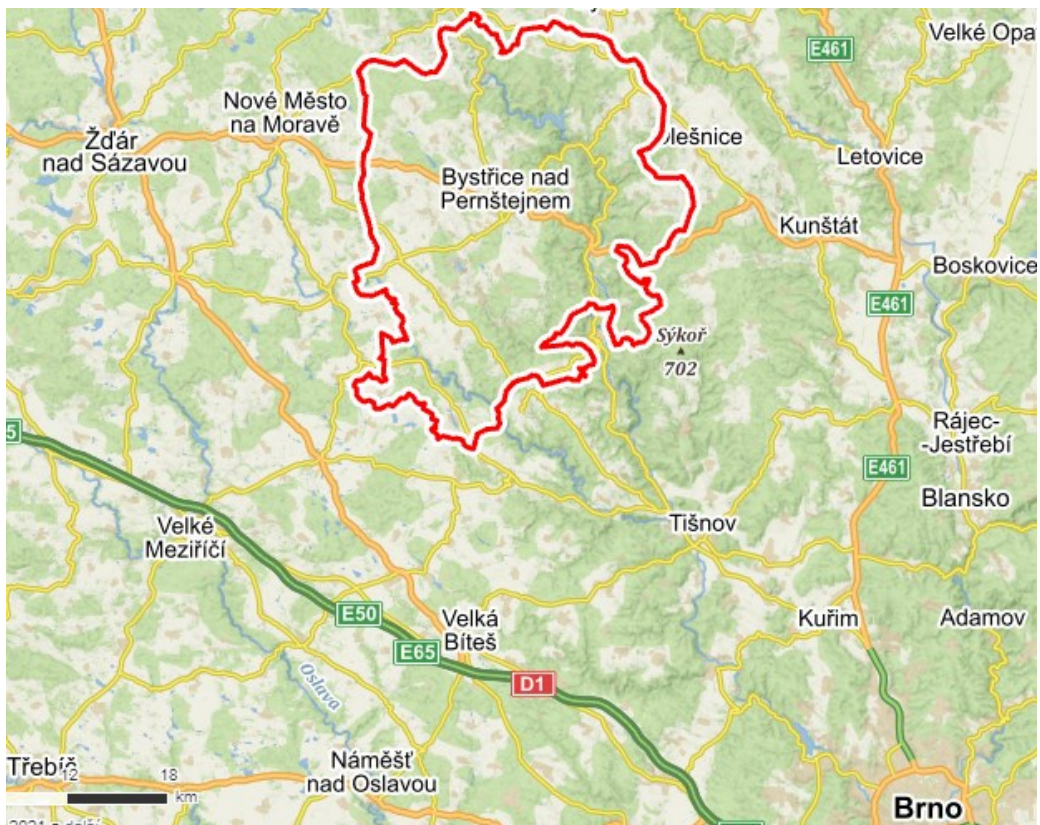
Obrázek 7 - IDS JMK, západní strana

Jak ukazují výše zmíněné mapky, v návaznosti na Kraj Vysočina se jedná především o prodloužení linek na území Jemnicka a Moravskobudějovicka na západní straně (z pohledu Jihomoravského kraje). A dále na území Bystřicka na severozápadě. Pardubický kraj má pak napojení na integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje na území Březové nad Svitavou, která má spádově k Brnu blíž.

Posledním bodem kritiky nově vzniklých krajů mělo být zpretrhání původních vazeb mezi jednotlivými obcemi a nelogická spádovost některých oblastí. Ta se projevila hned po vzniku Jihlavského kraje. Především vysoce periferní regiony s rozdělením nesouhlasily. S ohledem na velikost Jihlavy ve srovnání například s Brnem, především pak ale v návaznosti na vzdálenost od obou krajských měst bylo logické, že měly blíže k jihomoravské metropoli.

Největší nespokojenost vládla na území Bystřicka a Velkobíteška. Právě některé obce z okresu Žďár nad Sázavou, respektive z území obce s rozšířenou působností Bystřice nad Pernštejnem se odtrhly a připojily k Jihomoravskému kraji. Konkrétně šlo o: Borač, Borovník, Černvín, Dolní Loučky, Doubravník, Drahonín, Horní Loučky, Kaly, Katov, Křižínkov, Kuřimská Nová Ves, Kuřimské Jestřabí, Lubné, Nedvědice, Níhov, Olší, Pernštejnské Jestřabí, Rojetín, Říkonín, Skryje, Tišnovská Nová Ves, Újezd u Tišnova, Vratislávka, Žďárec. Senorady se nacházely na území okresu Třebíč.

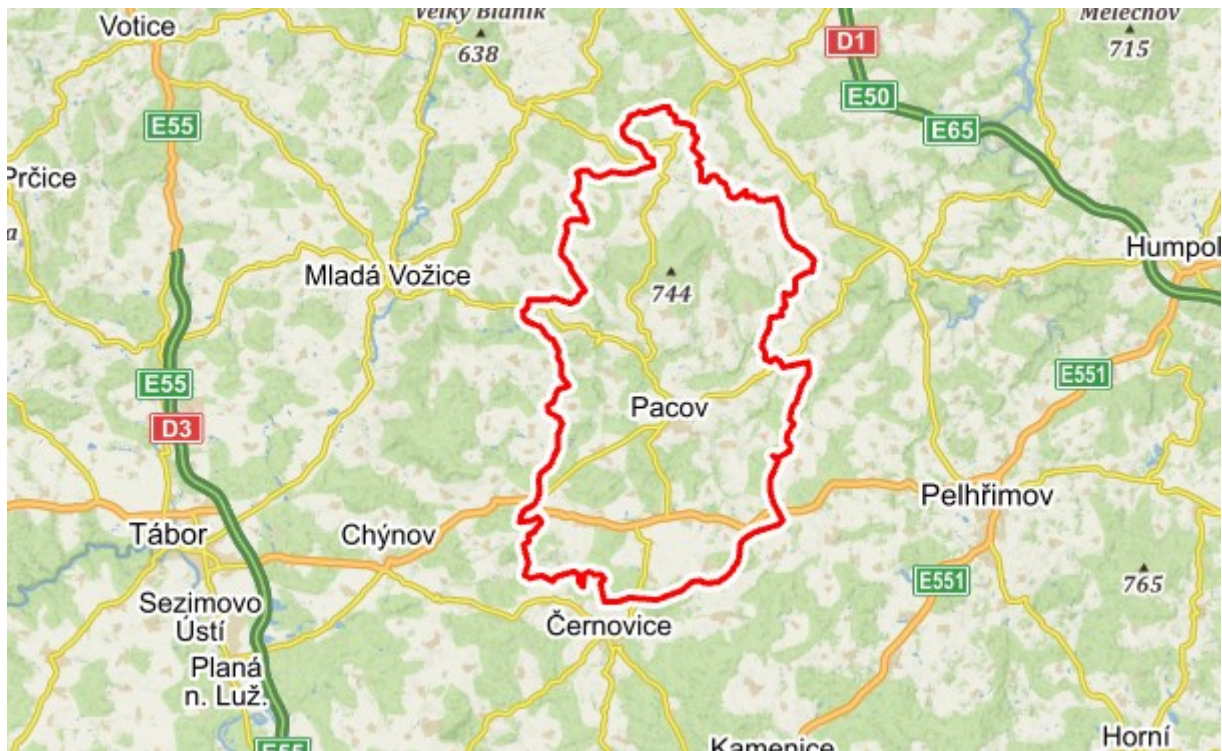
Blízkost Tišnova, odkud je přímé a poměrně rychlé vlakové spojení do Brna, zde sehrála významnou roli. Napojení na Jihlavu dodnes neodpovídá standardům 21. století. Toto vnímají jako velké negativum hlavně lidé z Bystřicka. Ti jsou totiž opravdovou vnitřní periferií. Spadají pod Jihlavu, kam se lze dostat se dvěma přestupy vlakem. Podobně tomu je v případě cest do Brna.

Obrázek 8 - ORP Bystřice n/P a pomezí Vysočiny a Jihomoravského kraje, zdroj: mapy.cz

„Održení“ bylo provedeno zákonem o změnách hranic krajů 387/2004 a krom přesunu výše jmenovaných obcí z Vysočiny do Jihomoravského kraje se týkalo také přesunu Moravského Berouna z Moravskoslezského do Olomouckého kraje.

Nebyla to však jen východní strana nového kraje, která bojovala se separatistickými snahami. Ty se projevovaly také na západní a severní straně. Směrem na západ to bylo hlavně Pacovsko, historicky napojené na Tábor. Právě toto přetržené spojení však paradoxně přineslo oblasti největší benefit. Zatímco spádovost pod Jihočeský kraj by s ohledem na blízkost Tábora znamenala zřejmě jen status obce s pověřeným obecním úřadem, spádovost pod Vysočinu umožnila Pacovu získat takzvanou „obec trojku“. To v praxi znamená, že všechny pro občana potřebné úřady jsou zde k zastížení a vyřízení.

Obrázek 9 - ORP Pacov a hranice Vysočiny a Jihočeského kraje

Politici v roce 2001 dokonce spekulovali o poměrně logické a smysluplné výměně oblastí, kdy by Vysočina za historicky jihočeské Pacovsko dostala moravské Dačicko, nelogicky zařazené na jihu Čech. „Senátor za táborský volební obvod Pavel Eybert z ODS se domnívá, že ministerstvo vnitra uslyší spíše na výměnu některých území, než na jednostranné přeřazení. Konkrétně tím myslí, že Jihočechům připadne Pacovsko, ale Jihlava by mohla dostat Dačicko. Změnu postoje pacovského starosty vysvětluje senátor pragmaticky: "Pohled starosty Pacova se dostal do jiného zorného úhlu, je z něho krajský zastupitel Jihlavy." (Jíra, 2001)

K výměně nakonec nedošlo a na západě kraje k žádným změnám nedošlo. Stejně jako na severu, konkrétně v oblasti Ledčska. Tam zaznívaly hlasy pro odtržení hlavně v roce 2012, kdy si místní stěžovali, že je krajské vedení přehlíží. Konkrétně se mělo jednat o chybějící policejní služebnu či stav silnic. Směřovat chtěli směrem ke Středočeskému kraji. (Pik, 2012)

Tendence k odtržení postupně utichaly. I tak ale hlavně na východě kraje občas zazněly kritické hlasy, s nimiž se postupně snaží obě zainteresované strany pracovat. „Neumožnit lidem z okrajových částí Vysočiny dojíždění za prací či za studiem do Brna není prozíravé. Dobré napojení na větší centra sousedních krajů může v těchto okrajích Vysočiny naopak ztraktivnit bydlení – vždyť i u nás v Bíteši řešíme nedostatek stavebních parcel a mezi zájemci je řada lidí žijících nebo pracujících v Brně.“ (Tomáš Kučera, 2015)

A právě veřejná doprava neodpovídající 21. století byly impulsem pro vytvoření vlastního integrovaného systému na Vysočině, konkrétně Veřejné dopravy Vysočiny. Ta by měla mimo jiné zlepšit napojení periferií na metropoli, ale také zkvalitnila například spojení Velkobítešska právě s Brnem, které je z pohledu pracovního dojíždění spádovou oblastí pro lokální obyvatele.

1.3 Kraj Vysočina z pohledu čísel a novodobé historie

Při svém vzniku, tj. v roce 2000, měl Kraj Vysočina dle dat Českého statistického úřadu 521 019 obyvatel, přičemž mírnou převahu v řádech jednotek procent měly ženy. V roce 2020, tedy dvacet let od vzniku, evidovali statistici údaj 509 855, tedy došlo k mírnému poklesu. I tentokrát měly mírnou převahu ženy. (ČSÚ, 2020) Autor práce si toto snížení vysvětluje především dvěma faktory. Zaprvé to je odtržení obcí čtyři roky po vzniku kraje, které logicky snížilo počet obyvatel v kraji. Dále pak zmiňovaný „odliv mozků“ do větších měst. Zatímco na Vysočině nabízí adekvátní platové ohodnocení pouze průmyslové podniky, v Praze či Brně je toto spektrum výrazně širší. Mladí a studovaní lidé tak mají větší možnost volby. Zajímavé ale je, že dle dat Českého statistického úřadu docházelo k odlivu obyvatelstva už od roku 1993 (ač tehdy nynější kraj neexistoval, data zohledňují současné rozdělení). Leč k velmi mírnému. Během zhruba třiceti let došlo na současném území kraje k odlivu přibližně 12 tisíc obyvatel.

Klíčovým makroekonomickým ukazatelem, který lze vyčíst z téže tabulky jako výše zmiňované obyvatelstvo, je hrubý domácí produkt (dále HDP). Statistický úřad tato čísla eviduje od roku 1995. Právě v tomto roce činil krajský HDP cca 67 milionů korun, což bylo ve srovnání s průměrem Česka 83,2 %. O přesně patnáct let později, tedy v roce 2020, byla hodnota HDP v Kraji Vysočina více než 227 milionů korun, což činilo ve srovnání s průměrem země 83,7 %. Data z mezidobí, která zde nezmiňuji, hovoří o tom, že procentuální srovnání HDP oscilovalo vždy zhruba mezi 80 až 83 procenty. (ČSÚ, 2020) Což potvrzuje teorii, že Vysočina je chudším regionem. To sice na jednu stranu přináší výhody v podobě levnějšího bydlení například ve srovnání s pro běžného člověka již naprosto nedostupnou Prahou. Na druhou stranu ale lidé zde také méně vydělají. Řešením této situace by mohlo být vybudování rychlého spojení do velkých měst. Pokud by totiž lidé například s pomocí vysokorychlostní dráhy dojeli za půl hodiny do Prahy, vyplatilo by se jim bydlet na Vysočině a za prací dojíždět. Zároveň by ale své vydělané finance utráceli na Vysočině. Právě toto by měla být cestou, k níž by se měly upínat chudší regiony, kam lze řadit dále například Ústecký kraj. Toto řešení by zároveň pomohlo nyní přelidněné Praze, kde ceny nemovitostí neustále rostou.

2 VZNIK KRAJŮ VČETNĚ DŮVODŮ A OKOLNOSTÍ

„Jsem rád, že existuje funkční krajská samospráva. Po vzoru Rakouska či Německa jsem pro posílení kompetencí krajů.“ (Michal Hašek) „Z moravských krajů se stávají periferie na okraji státu. Morava tím trpí a nejvíc její kultura. Navíc jsou kraje drahé a špatně funkční. Znáť je to v železniční dopravě, kde se na hranici krajů skoro přepřahají lokomotivy.“ (Jaroslav Krábek)

Kdybychom hledali nejspornější rozhodnutí a témata devadesátých let dvacátého století z pohledu obyvatel Česka, řada dotazovaných pamětníků i současníků by jistě zmínila právě vznik nového krajského uspořádání. V zásadě totiž nelze tvrdit, že se tato reforma povedla. Ale ani nepovedla. Názorové proudy obyvatelstva lze dělit do tří základních skupin. Pamětníci a nostalgici považují nové kraje za paskvil, který sebral původní jistoty. Zastánci rozdělení zase tvrdí, že došlo k napravení historických křivd, které byly zmíněny v předchozí kapitole. Pak jsou tu ale lidé, a těch bude zřejmě čím dál tím víc, kterým je toto zřejmě úplně jedno. Jejich vnímání totiž dalece překračuje krajské hranice. A protože se často cítí jako světoobčani, nějaké tabulky na silnicích neřeší, stejně jako písmenka na poznávacích značkách aut.

2.1 Okolnosti předcházející vzniku nových krajů

Dualismus. Vzývaný i proklínaný. Aby byl pochopitelný kontext této práce a samotného vzniku krajů, je třeba se vrátit do dob existence Československa, respektive do roku 1991, kdy nynější Česko bylo součástí České a Slovenské federativní republiky. Právě toto spojení, i když pro někoho spíš rozdělení, záleží na tom, jakou optikou na něj čtenář hledí, souviselo s dualismem. Lidově řečeno by ho bylo možné označit za dvoukolejné fungování dvou národů v jednom státě – Čechů a Slováků.

„Od samého začátku zastáváme model spolkového státu. Zemské zřízení by mělo být zřejmým a jasně artikulovaným krokem na této cestě ke spolkovému státu. (...) S tím, jak hlavní politické směry proklamovaly dvojí dualismus v tomto státě. A to sice národnostní, tedy česko-slovenský. A druhý uvnitř České republiky, tedy územní. My se domníváme, že dualistický model je právě ten, který se nikde, a u nás nejméně ze všeho, osvědčil. Každým krokem se osvědčuje čím dál míň. Kompetenční zákony po stránce fungování představují katastrofu, což připouští i vláda.“ Emanuel Mandler, projev ze 7. března 1991 (Archiv Plus, 2017)

Jinými slovy lze říct, že myšlenka „*dvoukolejná jízda*“ na jedné dráze není možná. Právě zmiňovaný dualismus pak měl být řešen vznikem krajských zřízení, respektive tehdy ještě vznikem vyšších územně samosprávných celků. Ty měly postupně utlumit nacionalistické ambice Slováků, potažmo Moravanů či Slezanů na autonomii uvnitř státu. Možná právě proto tehdy nikdo nebral zřetel a ohled na historické zemské hranice na území Česka. Ty se totiž postupně měly stát jen přežitým konceptem minulosti. Vezme-li autor této práce v potaz nynější administrativní členění státu a strukturu na něj napojené veřejné správy, lze jen potvrdit, že minimálně z pohledu úřední funkčnosti je zemské rozdělení opravdu přežitě.

Ale zpět k myšlence tvorby krajského zřízení. Obsáhle se mu ve svém komentáři věnoval politická komentátor Miroslav Korecký. Klíčová pasáž byla zmíněna hned v úvodu jeho glosy: „*Ustavení krajů po celá 90. léta tlačila pestrá politická aliance: dvě menší vládní strany, KDU-ČSL a ODA, sílící opoziční ČSSD, vlivná lobby statutárních měst a jejich primátorů, často z ODS. A to vše zaštitěno prezidentem Václavem Havlem, který kraje zmiňoval v každém projevu. Trumfem této aliance byla ústava, která dělení státu na kraje zakotvila. Přitom obrovský tlak na zřízení krajů byl od počátku 90. let hlavně posledním pokusem o odstranění dualismu, a tedy záchranu federace. Pokusem, který beztak ztroskotal – ale kraje zůstaly.*“ (Korecký, 2020)

Okolnostem vzniku důležitého Ústavního zákona se ve svém článku věnuje Josef Pravec, redaktor týdeníku Ekonom. V článku 2016 mimo jiné popisuje, jaké varianty v devadesátých letech připadaly v úvahu. Tehdejší zhlédnutí se v modelu států Evropské unie, rozsáhlé regionalizaci a avizovaném principu subsidiarity mělo přinést změnu původního uspořádání. Původně prý česká samospráva v čele s premiérem Petrem Pithartem připravovala návrh na široké pravomoci jednotlivých samosprávných obcí. Toto se de facto podařilo dotáhnout v podobě dělby obcí na tři typy. Ovšem právě myšlenka „Evropy regionů“ a tlak ODS na centralizaci donutily vládnoucí garnituru jednat jinak. Za z dnešního pohledu bizarní návrh lze považovat například vytvoření pěti zemí v rámci Česka, a to sice pražské, východočeské, západočeské, moravské a slezské. Ve hře ale nakonec zůstala hlavně varianta devítikrajová a čtrnáctikrajová, jak ji známe dnes. (Pravec, 2016)

"Ráno před hlasováním poslanci vůbec netušili, jestli krajů bude osm, nebo sedmadvacet. Na konečném výsledku není nic racionálního, šlo jen o ambice některých politiků. Stále se kupčilo, o hranice, o města. (...) Například Kraj Vysočina je zcela umělý útvar, jež si vylobbovalo několik jihlavských politiků, kteří nechtěli zůstat pod Brnem. Žádná větší logika není ani za ustavením krajů kolem Karlových Varů, Liberce či Pardubic." Petr Pithart (2016) v citovaném článku Josefa Pravce.

Za klíčové datum lze považovat 3. prosince 1997. Tehdy byl Poslaneckou sněmovnou schválen Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, který nese označení 347/1997 Sb. Podle něj bylo zřízeno 14 krajů, přičemž specifický statut má Hlavní město Praha. Zákon mj. ukládá, že každý kraj se skládá z definovaných okresů a jeho hranice lze měnit jen zákonem.

Tento zákon učinil konec politikaření. V platnost vstoupil 31. 12. 1997, účinnosti pak nabyl 1. 1. 2000, což je den, který je oficiálně označován za první den nových krajských zřízení.

2.2 Krajská současnost, možná budoucnost a statistické srovnání

O správnosti vytvoření krajů už se lidé mohou zřejmě jen dohadovat. Vzhledem k nákladnosti jejich tvorby si ve fungujícím právním státě v dohledné době pravděpodobně žádná z kompetentních osob netroufne uvažovat o jejich zrušení, neboť by zřejmě popírala povinnost řádného hospodáře. A tato práce si ani neklade za cíl na tyto otázky odpovídat. Její autor však považuje za důležité zmapovat v rámci objektivitý názorové proudy celého spektra obyvatel, protože každý (nebo alespoň většina) z krajských obdivovatelů či kritiků odvádí daně a další poplatky, z nichž jsou nejen kraje živeny. V demokratické zemi je navíc možná pluralita názorů a svoboda slova. Je tedy třeba přiblížit jak současnost, tak možné budoucí vyhlídky z více názorových úhlů pohledu.

2.2.1 Krajská současnost

Aniž by si to řada obyvatel Česka vůbec uvědomovala, s krajskou či na ni navázanou agendou setkává v každodenním životě, i kdyby na krajský úřad v životě nezamířila. Kraje například zřizují zdravotnické záchranné služby, dále střední školy, významným způsobem se podílí na veřejné dopravě. Samozřejmostí je využívání například krajských silnic či nemocnic. Mohou pod něj spadat i domy dětí a mládeže či domovy sociálních služeb. Z pohledu kultury mohou být krajské galerie či muzea. Významný vliv má i v oblasti životního prostředí a odpadového hospodářství. (MV, 2022)

Po vzniku krajů v roce 2000 také došlo současně k zániku okresních úřadů. Nikoli však okresů jako takových, což je veřejností často tradovaný omyl. Jejich význam je však v dnešní době výrazně menší než v minulosti. Na okresní se dělí například správy sociálního zabezpečení či státní zastupitelství. Významnou roli v systému veřejné správy však přebraly

obce s rozšířenou působností. Ty de facto okresní úřady kompletně nahradily, a to navíc logickou spádovostí. Potvrdily tak správnost myšlenky principu subsidiarity.

Koncepce krajů, tedy určité plánování a fungování v horizontu několika let, se v dnešní době významně odvíjí od vypsání programovacích období Evropské unie. Právě na základě nich totiž lze plánovat, protože zde existuje reálná možnost zisku peněz na rozvoj kraje. Koncepční materiály vydávají povinně všechny kraje. Řadí se do několika oblastí. V případě Kraje Vysočina, na nějž se tato práce zaměřuje, jsou součástí například bezpečnost, čímž je myšlena hlavně prevence kriminality, dále doprava a vybudování páteřní dopravní sítě, případně zdravotnictví, které obsahuje například strategii paliativní péče. (Kraj Vysočina, 2022)

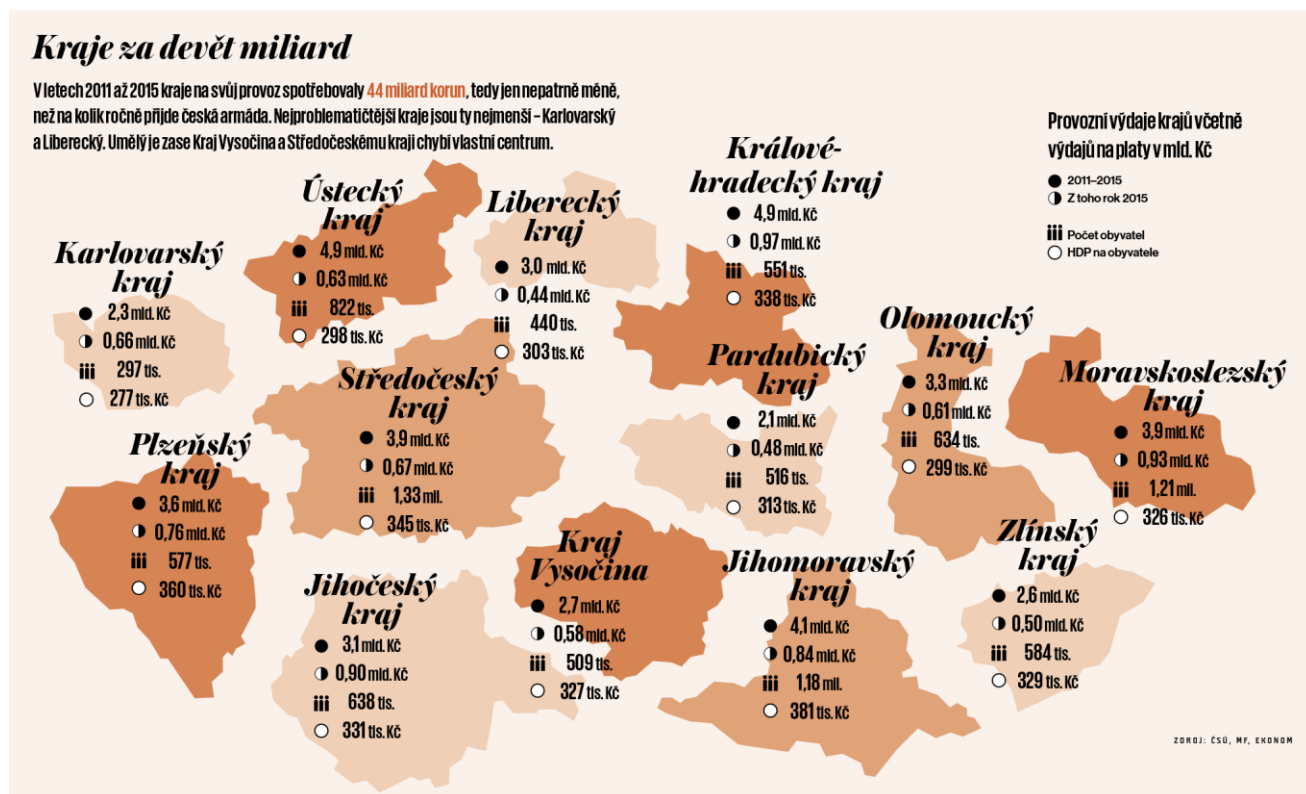
V souvislosti s krajským vznikem je třeba také zmínit, jak funguje úřední aparát, který krajské organizace neboli veřejnoprávní korporace s právní subjektivitou (zák. 129/2000 Sb. o krajích), řídí a spravuje. Jak stanovuje zákon, kraj je vyšším územně samosprávným celkem a náleží mu tak právo na samosprávu, již vykonává v rozsahu stanoveném v souladu s potřebami kraje. Pečuje o všestranný rozvoj svého území a ochranu veřejného zájmu. Krajský úřad je pak institucí, která vykonává jak přenesenou působnost státu, tak samostatnou působnost, která je omezena hranicemi kraje. V čele úřadu stojí ředitel a celá instituce se pak dělí na odbory a oddělení. Přestože jsou v laické řeči slova „*kraj*“ a „*krajský úřad*“ ztotožňována („*jdu na kraj*“ – myšleno úřad), je třeba je rozlišovat, nejedná se o jedno a to samé označení.

2.2.2 Možná budoucnost krajů

Vzhledem k existenci novodobé krajské podoby v délce třiceti let už je možné určitým způsobem rekapitulovat. A názory se opravdu zajímavým způsobem různí. Podle komentáře redaktora týdeníku Ekonom Josefa Pravce jsou kraje „*drahým špásem*“ a měly by být zrušeny. Dle údajů z roku 2015 činily náklady na provoz krajů ročně devět miliard korun, což je dle jeho názoru příliš. Srovnává údaje například s tím, kolik stát vydá na obranu. O jejich zbytečnosti má prý svědčit i fakt, jak je vnímají lidé, což dokazují procenta u krajských voleb. Projevují prý nezájem. Nesmyslné jsou dle Pravce kraje také z pohledu rozdílů v HDP či počtech obyvatel, kdy se jednotlivé regiony liší naprosto markantně. (Pravec, 2016)

Zásadním problémem pak je zbytečná rozdrobenost. Ta se projevuje tím, že původní myšlenka vytvořit struktury odpovídající úrovni NUTS 2 z pohledu Evropské unie, což by umožnilo čerpání evropských dotací, není naplněna. A tak se kraje musí spojovat do umělých celků jako například

Jihovýchod (Vysočina, Jihomoravský) či Jihozápad (Jihočeský, Plzeňský), protože samotné nesplňují požadavky. Asi největším paradoxem je pak Severovýchod, kde jsou spojeny hned tři kraje – Liberecký, Královéhradecký a Pardubický. (NÚOV, 2012)

Obrázek 10 - Kraje dle týdeníku Ekonom

Dle průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění z roku 2008 považovalo zřízení krajů za přínosné 40 procent Čechů, za zbytečné je označilo 22 procent dotazovaných obyvatel. Zajímavé byly i výsledky týkající se toho, jak se kraje osvědčily. Pouze šest procent tehdy uvedlo, že se zřízení rozhodně osvědčilo. Stejný počet hlasoval na opačné straně spektra. Podle 34 procent se kraje spíše osvědčily. Spíše se neosvědčily podle 16 procent dotazovaných. Je tedy patrné, že mezi lidmi v roce 2008 panovalo mírně pozitivní přesvědčení. I tak byla ale společnost v tomto ohledu značně polarizovaná. To následně ještě víc prohloubila hospodářská krize a další okolnosti. (Beznoska, 2008)

Velmi hlasitým kritikem krajů je i již zmiňovaný politický komentátor Miroslav Korecký. Ten kraje nazval doslova „největším a nejdražším omylem po listopadu 1989“. A také prý omylem, který už dnes nikdo nenapraví. To z důvodu, že na současnou samosprávu je již napojeno tolik „penězovodů“, že se jich zainteresovaní lidé nebudou chtít vzdát. Proč tolik kritiky? Kraje jsou dle

Koreckého prakticky nefunkční, fungují prý jen jako „průtokové ohříváče peněz“, což je dáno nutností dělit se o určité kompetence. To vše v kombinaci s tím, že je jejich provoz velmi drahý. Z původně plánovaných sto milionů ročně na provoz jednoho kraje se ceny šplhají několikanásobně výš. Dále také Korecký argumentuje neseplatostí obyvatel s kraji a jen třetinovou volební účastí jako důkazem jejich zbytečnosti. To vše zakončuje provázaností s údajnými kmotry. (Korecký, 2020)

Opačný názor, tedy že se kraje osvědčily, prezentoval v roce 2016 Boleslav Navrátil, redaktor Moravskoslezského Deníku. Ten se snažil ve svém komentáři zohlednit i kritiku. „*I po patnácti letech se vůči současnému systému krajů objevují různé oprávněné výhrady: například v rámci tvorby vyšších územněsprávních celků byl nespravedlivě snížen význam Slezska a zejména Opavy, historické slezské území se neorganicky prolíná s moravskými územími, stejně jako nebyly dodrženy historické hranice mezi Moravou a Čechami. Také výrazná snaha odebírat krajským úřadům pravomoci a přenášet je na centrální úřady v Praze bude začas vyhroceným sporem. Jinak je ale nutné konstatovat, že kraje se osvědčily a fungují dobře.*“ (Navrátil, 2016)

Pozitivní názor na vznik krajů vyjadřuje také právník Jiří Němec. Cituje přitom asi hlavní důvod, který může názorově spojovat obyvatele nových krajů od roku 2000. „*Předtím, od roku 1960, patřil „můj“ Liberec (a Jablonec nad Nisou a Česká Lípa) do Severočeského kraje s krajským městem Ústím nad Labem se všemi především ekonomickými negativními dopady, prostě peníze se utrácely na Ústecku a Mostecku, na Liberec toho třicet let moc nezbyvalo. A Liberec v tom takto nebyl zdaleka sám.*“ Přesně tento pocit mohli mít oprávněně také lidé v Karlových Varech spadajících tehdy pod Plzeň, Pardubicích jakožto tehdejší periferii Hradce Králové, Jihlavě jakožto okrajové části Jihomoravského kraje se sídlem v Brně, Olomouci nelogicky patřící pod Ostravu či Zlíně, který byl rovněž spádově pod Brnem. Němec také dodával, že zřejmě hlavním důvodem vytvoření krajů mělo být naplnění principu subsidiarity, což by při centrálním řízení z Prahy nešlo. Stejně jako tvrdil, že myšlenku Evropy regionů nebylo možné realizovat, když tu žádné podobné regiony neexistovaly. (Němec, 2021)

Obecně lze tedy tuto kapitolu uzavřít následujícím tvrzením. Názory na smysluplnost krajů se různí, stejně jako pohledy na jejich budoucnost a možné kompetence. Zatímco v nových krajích pocítují jejich vznik hlavně v centrech na zvýšeném množství investic, periferie patrně tento názor sdílet nebudou. Často by jimi byly i při původním administrativním rozdělení. Rozhodně lze tvrdit, že od roku 2000 je odčiněna křivda v podobě nesmyslné závislosti velkých měst na podobně velkých městech. Zároveň je ale oprávněně kritizováno, že s ohledem na dotační systém Evropské unie je český systém nelogický a celý aparát, respektive jeho řízení stojí mnoho peněz. Jak ale hezky

uvedl komentátor Korecký, v současné době asi není reálné uvažovat o tom, že by ve veřejné správě došlo k podobně zásadní změně jako v roce 2000 a že by se krajské hranice opět přepisovaly.

2.2.3 Statistické srovnání krajů

Základním ukazatelem, podle nějž jsou kraje srovnávány například v médiích, dále také jedním z *klasifikačních kritérií* pro zařazení do úrovně NUTS, je počet obyvatel. (Europa.eu, 2021) Z pohledu Evropské unie, respektive dotačních programů, je důležitá úroveň NUTS 2. Minimální hranice je stanovena na 800 tisíc obyvatel, maximální pak na tři miliony. Zatímco k nejvyšší hranici se žádný kraj sám o sobě ani nepřibližuje, tu nejnižší většina ani nepřekoná. Právě proto vznikly takzvané *regiony soudržnosti* (dále označeny jako RS):

V Česku jsou na úrovni NUTS 2 zařazeny pouze tyto kraje, a to ještě vyjma Prahy se specifickým označením:

Hlavní město Praha (údaj platný k 31. 12. 2020, stejně jako pro další zmíněné kraje) – **1 335 084** obyvatel

Středočeský kraj (označení NUTS 2 *Střední Čechy*) – **1 397 997** obyvatel (na konci roku 2020 **nejlidnatější** kraj České republiky)

Moravskoslezský kraj (*Moravskoslezsko*) – **1 192 834** obyvatel

Požadovanou hranici 800 tisíc obyvatel a možnou samostatnost by dále splnily ještě dva kraje:

Jihomoravský kraj (spolu s Vysočinou tvoří RS *Jihovýchod*) – **1 195 327** obyvatel (sám o sobě je tedy tento kraj třetí nejlidnatější)

Ústecký kraj (spolu s Karlovarským krajem tvoří RS *Severozápad*) – **817 004** obyvatel

Další kraje již požadovanou hranici nesplňují, a tak musí být bezpodmínečně zařazeny do regionu soudržnosti. Dle počtu obyvatel to je konkrétně...

Jihočeský kraj (spolu s Plzeňským krajem RS *Jihozápad*) – **643 551** obyvatel

Olomoucký kraj (spolu se Zlínským krajem RS *Střední Morava*) – **630 522** obyvatel

Plzeňský kraj (spolu s Jihočeským krajem RS *Jihozápad*) – **591 041** obyvatel

Zlínský kraj (spolu s Olomouckým krajem RS *Střední Morava*) – **580 119** obyvatel

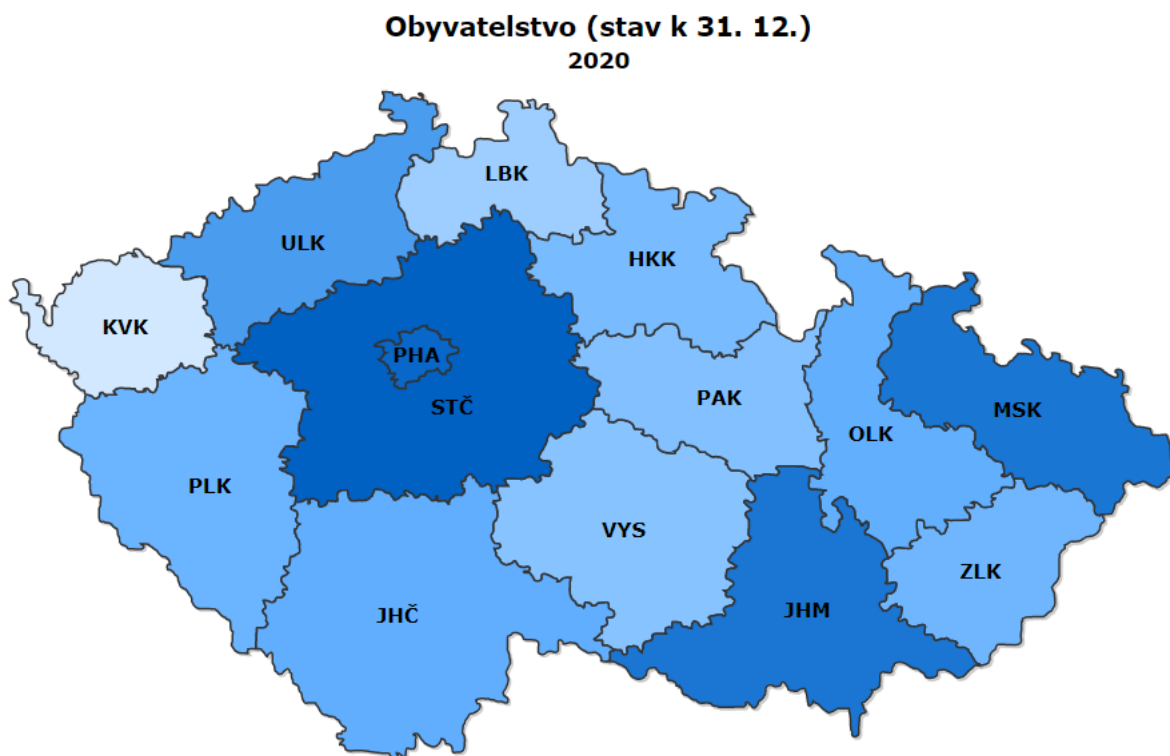
Královéhradecký kraj (spolu s Pardubickým a Libereckým krajem RS *Severovýchod*) – **550 803** obyvatel

Pardubický kraj (spolu s Královéhradeckým a Libereckým krajem RS *Severovýchod*) – **522 856** obyvatel

Kraj Vysočina (spolu s Jihomoravským krajem RS *Jihovýchod*) – **508 852** obyvatel

Liberecký kraj (spolu s Královéhradeckým a Pardubickým krajem RS *Severovýchod*) – **442 476** obyvatel

Karlovarský kraj (spolu s Ústeckým krajem RS *Severozápad*) – **293 311** obyvatel

Obrázek 11 - Kraje dle počtu obyvatel (čím tmavší barva, tím více obyvatel) - zdroj: ČSÚ, 2021

Ačkoli z pohledu geografického a lokálního kraje dávají zřejmý smysl, protože byly zpravidla vytvořeny v návaznosti na jedno výrazně větší regionální krajské město, tedy centrum (vyjma Vysočiny, kde Jihlava není tak výrazným hegemonem jako jiná krajská města), zmíněná statistika potvrzuje námitky kritiků, že rozdíly ve velikostech z pohledu počtu obyvatel jsou příliš velké. Otázkou ale je, zda by tyto nerovnosti byly vyřešeny rozdělením pouze na historické země. Níže

uvedená čísla porovnávají možné velikosti historických zemích při současných číslech. Jedná se o **odhad** vytvořený z výše uvedených oficiálních čísel.

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA = cca **1 335 000** obyvatel

ČECHY = Karlovarský + Ústecký + Liberecký + Královéhradecký + Jihočeský + Středočeský + Plzeňský + 1/2 Vysočina + 2/3 Pardubický (přestože je na Čechy a Moravu rozdělen zhruba v polovině, krajské a nejlidnatější město leží v Čechách) = cca **5 330 000** obyvatel

MORAVA = 1/2 Vysočina + 1/3 Pardubický + Olomoucký (část Slezska zde zanedbáváme) + Jihomoravský + Zlínský + 3/10 Moravskoslezský = cca **3 200 000** obyvatel

ČESKÉ SLEZSKO = 7/10 Moravskoslezský = **840 000** obyvatel

Letmý pohled na uvedená čísla, tedy konkrétně na hodnoty 1 335 000, 5 330 000, 3 200 000 a 840 000 ukazuje, že pokud by měl návrat k zemskému zřízení přinést narovnaní početních nerovností mezi kraji, tak tato varianta ho rozhodně nepřinese. Disproporce jsou příliš velké, a to ještě Prahu, historickou součást středních Čech, autor práce úmyslně vyčlenil mimo. Návrat k zemskému zřízení by tak možná napravil historickou křivdu a navázal na původní vývoj daných oblastí, ještě víc by ale ukázal na rozdíly mezi regiony.

Dalším nezpochybnitelným faktem je, že v době globalizace a vlivem technologií také logického zkracování vzdáleností, se historické rozdíly pomalu smazávají. A tak se zmenšují rozdíly v mluvě obyvatelstva (pomalu se vytrácí původní nářečí) a převládá obecná čeština, tedy i jeden z typických dělicích regionálních prvků mizí. Tento trend je díky televizi a internetu prakticky nemožné zvrátit. A ani překreslení hranic by toto nečinilo. Abych tuto část uzavřel, jedinou cestou, jak alespoň částečně narovnat velikostní rozdíly, by byl návrat ke krajům z roku 1960. Tím by ale celý krajský koncept postrádal smysl. A znovu bychom se vrátili k dohadům, proč má Liberec spadat pod Ústí nad Labem a podobně. Čili v tomto případě autor práce řešení nenašel.

Nyní ještě další krajské srovnání dle významných ukazatelů. A to sice z pohledu **krajské rozlohy**. A také dle hrubého domácího produktu, což je klíčový makroekonomický ukazatel. Data jsou kompletně převzata z webových stránek Českého statistického úřadu. (ČSÚ, 2021)

Kraje ČR dle rozlohy v km² (zdroj: RIS, 2016)

1. Středočeský 11 016

2. Jihočeský 10 058,

3. Plzeňský 7 561,	4. Jihomoravský 7 195,
5. Vysočina 6 795,	6. Moravskoslezský 5 427,
7. Ústecký 5 334,	8. Olomoucký 5 267,
9. Královéhradecký 4 759,	10. Pardubický 4 519,
11. Zlínský 3 963,	12. Karlovarský 3 314,
13. Liberecký 3 163,	14. Hlavní město Praha 496

Kraje ČR dle hrubého domácího produktu (zdroj: ČSÚ, 2021)

Ukazatel hodnot za rok 2020, srovnání s rokem 2016. A dále také procentuální podíl kraje na HDP celé České republiky.

		Hlavní město Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj
v mil. Kč	2020	535 399	662 658	278 578	276 380	97 681	304 354	179 682
	2016	285 249	550 797	230 230	239 439	87 965	268 292	152 621
podíl kraje na HDP České republiky (%)	2020	27,0	11,6	4,9	4,9	1,7	5,3	3,2
	2016	26,8	11,5	4,8	5,0	1,8	5,6	3,2

		Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj
v mil. Kč	2020	265 500	228 316	227 190	613 795	264 901	263 159	496 794
	2016	216 327	186 294	187 382	497 492	219 246	225 223	450 316
podíl kraje na HDP České republiky (%)	2020	4,7	4,0	4,0	10,8	4,7	4,6	8,7
	2016	4,5	3,9	3,9	10,4	4,6	4,7	9,4

Dle dalších ekonomických a geografických ukazatelů je patrné, že faktorů, jež ovlivňují ekonomický přínos pro zemi, je celá řada. A zdaleka tedy nelze tvrdit, že větší rozloha či větší počet obyvatel automaticky znamená větší ekonomický přínos pro stát (myšleno tedy z pohledu HDP). Kupříkladu **Praha** je sice co do rozlohy nejmenší ze všech, ale dle počtu obyvatel druhá, z hlediska hrubého domácího produktu je pak republikovým tahounem a tvoří více než čtvrtinu HDP země. Předpoklad, že čím větší rozloha a čím více obyvatel, tím vyšší HDP, platí pouze v případě krajů Středočeského (druhý z pohledu HDP, první v počtu obyvatel, první z pohledu rozlohy) a Jihomoravského (třetí z pohledu HDP, třetí v počtu obyvatel, čtvrtý dle rozlohy). V obou uvedených případech ale výsledek zkresluje spádové centrum. U Středočeského kraje to je Praha, u Jihomoravského zase Brno, tedy dvě největší města republiky. V případě středních Čech má pak

významný vliv také mladoboleslavská automobilka Škoda. Opačným případem, jež srovnávací předpoklady potvrzuje, je pak Karlovarský kraj. Ten je poslední z pohledu HDP, třetí nejmenší co do rozlohy a nejméně lidnatý. Ve zbylých krajích jsou až na výjimky čísla poměrně vyrovnaná. A tak rozhodně nelze tvrdit, že by některý z krajů byl důležitější než jiný. Případně že současné krajské rozdělení je nesmyslné, neboť ukazatel HDP potvrzuje jen naprosté minimum „*krajských outsiderů*“. Autor práce tedy tímto vyvrací myšlenku redaktora Ekonomu Josefa Pravce. Respektive s ní nesouhlasí. Protože zde uvedená čísla lze interpretovat i ve prospěch krajů.

3 KRAJ VYSOČINA V POČÁTCÍCH A V SOUČASNOSTI

„K nám vítr chodí spát, mraky déšť přinesou. Sníh dlouho roztává, chrání zemi mou. Zlato i démanty můžete rozdávat. Já ten svůj drsný kraj vždy budu milovat.“ (Jaroslav Hájek)

O žádném z nově vytvořených krajů nepanovalo tolik dohadů jako právě o Vysočině. Na jednu stranu je to paradoxní, protože analogicky s Karlovými Vary je nejbližší krajské město na míle vzdáleno (do Plzně je to 80 kilometrů), což se třeba o Pardubicích a Hradci, ležících prakticky vedle sebe, říct nedá. Jihlavu i Vary pojí také podobný počet obyvatel. Ve srovnání například s Libereckem je zase Vysočina o poznání větší, co se rozlohy týče. I tak ale do poslední chvíle v roce 1997 nebylo jasné, zda vznikne, či nikoli. Dopadlo to dobře. Aktuální vnímání kraje ze strany obyvatel bude zkoumat až praktická část této práce. Tato kapitola shrne minulost kraje. A také podá náhled na jeho současnost.

3.1 Kraj Vysočina od počátku do současnosti

Když se v roce 2000 překreslovala mapa Česka, respektive její krajské hranice, žádnou Vysočinu by v mapách nebylo možné nalézt. Tehdy vzniklý vyšší územně samosprávný celek nesl označení Jihlavský kraj. Protože však na rozdíl od jiných krajů v té době nebylo krajské město výrazným hegemonem a napříč krajem panovala rivalita mezi jednotlivými okresními městy, název „*Jihlavský kraj*“ se zdál být pro spoustu obyvatel nepřijatelným.

Kvůli podobě krajského názvu, s nímž by se obyvatelé nově vytvořeného regionu ztotožnili, byl uspořádán celokrajský průzkum veřejného mínění. Nakonec variantu původního Jihlavského kraje či například Českomoravského kraje převálcovala varianta Vysočiny. "*Jsem rozhodně rád, že k přejmenování došlo,*" řekl po hlasování parlamentu krajský hejtman František Dohnal. "*Nedomníval jsem se, že je název kraje tak důležitý. Anketa mezi lidmi ale prokázala, že si změnu názvu skutečně přejí,*" sdělil hejtman. (iDnes, 2001) Nepodařilo se prosadit jen změnu poznávacích značek. Vlivem označení V pro veterány nemohlo být užívání písmeno J tímto nahrazeno.

Od června 2001 se region jmenoval kraj Vysočina. K současné podobě názvu se probíjelo až další změnou. Jako jediný totiž z pohledu názvu nebyl „*plnohodnotným krajem*“, neboť všechny ostatní kraje vkládaly označení před „*kraj*“. Vysočina to měla obráceně. A tak až v roce 2011 dostal region název *Kraj Vysočina*. Ten používá doposud. (Vystrčil, 2011)

V nově ustanovených krajských městech bylo také třeba vybudovat zázemí pro krajské úřady. Což nejen v případě Vysočiny znamenalo výrazné investice. Krajský úřad byl totiž dočasně rozmístěn do několika budov po Jihlavě. Konkrétně například do pronajímaných prostor Komerční banky v Palackého ulici či do budovy pedagogického centra ve Zborovské ulici. (iDnes, 2002) Paradoxní je, že ani po vybudování nového krajské úřadu v Žižkově ulici, kde sídlí úředníci dodnes, nebylo možné všechny sestěhovat na jedno místo. A tak odbor regionálního rozvoje sídlí v ulici U Pivovaru a odbor životního prostředí pro změnu v ulici Seifertova. (mapy.cz, 2022) Celkové náklady na vybudování úřadu se vyšplhaly na 300 milionů korun. Budova vznikla na místě bývalých kasáren, jejichž část byla zbourána a část přestavěna. Pro město byla přínosem mimo jiné i architektonickým. Namísto zchátralé budovy vznikl objekt, který byl vyhlášen Stavbou roku 2003 v Česku. (Stavba roku, 2003) Aby se podařilo napravit historický lapsus, přímo naproti stávající budově krajského úřadu aktuálně buduje hejtmanství druhou budovu. Tam by se měly sestěhovat další odbory, plus by tam měli být přemístěni úředníci, již se tísní v současné budově, jejíž kapacita je přeplněna. Celkové náklady na novou budovu se vyšplhaly i s ohledem na rostoucí ceny stavebních materiálů a zvyšující se inflaci na 437 milionů korun. Hotovo má být v listopadu roku 2022, v provozu pak bude nová budova hejtmanství na jaře 2023. (Zelníčková, 2021)

Se vznikem kraje a zánikem okresních úřadů bylo třeba obsadit již nevyužívané budovy po zrušených institucích, aby nezchátraly. A tak konkrétně v té jihlavské zůstali úředníci. Jen už ne ti sloužící okresu. Krom úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových to byl tehdy například úřad práce či probační a mediační služba. Tyto instituce už zde nesídlí, přesto ale v budově nadále zůstávají úředníci a nově je nazvaná jako Úřady veřejné správy. (ÚZSVM, 2004)

V průběhu uplynulých let se sice pomalu daří stírat rozdíly mezi původními a nově utvořenými krajskými městy, stále ale tento proces není dotažen do konce. Za zmínku tak stojí například úspěšně dotažení vzniku krajských policejních ředitelství. „*V Jihlavě vznikne Krajské ředitelství policie kraje Vysočina, jehož součástí budou územní odbory policie Jihlava, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Svoji činnost by mělo zahájit k 1. 1. 2010 a územní obvod krajského ředitelství policie bude shodný s územním obvodem kraje Vysočina, jako vyššího územního samosprávného celku. Bude tak možno zintenzivnit komunikaci a jasně vymezit podmínky spolupráce těchto subjektů a nastavit společné priority bezpečnostní situace, kterou tak bude moci samospráva na území, za které nese odpovědnost, jak pozitivně ovlivňovat, tak se i na ní aktivně spolupodílet,*“ uvedla v roce 2009 pro webové stránky Policie České republiky kancelář pro zřízení krajského policejního ředitelství. (Policie, 2009)

To, co se podařilo u policie, se však nedaří do dnešních dnů (tedy do roku 2022) u justice. A tak nejen že Kraj Vysočina nemá vlastní krajský soud (existuje pouze pobočka brněnského krajského soudu v Jihlavě) ani krajské státní zastupitelství, ale nadále trvá spádová anomálie jako důsledek struktury původních krajů. A tak je i 22 let po vzniku Kraje Vysočina odvolacím soudem pro okresní soud v Havlíčkově Brodě krajský soud v Hradci Králové. A odvolacím soudem pro krajský soud v Pelhřimově je Krajský soud v Českých Budějovicích. Zbylé tři okresní soudy (Žďár nad Sázavou, Třebíč a Jihlava) pak mají jako oficiální odvolací soud Krajský soud v Brně. Přestože existují už řadu let úvahy o zřízení krajského soudu v Jihlavě, argumentace zatím vyznívá spíše proti, a to především z kapacitních a personálních důvodů. (MF Dnes, 2017)

Dodnes také v kraji chybí zdravotnické traumacentrum (opět zde platí stejně jako u justice triáda Brno, Hradec Králové a České Budějovice), přičemž Havlíčkobrodsko spadá pod královéhradeckou fakultní nemocnici, Jihlavsko, Žďársko a Třebíčsko pod brněnskou bohunickou fakultní nemocnici a Pelhřimovsko pod českobudějovickou krajskou nemocnici. Uvažovalo se již o vytvoření takzvaných traumacenter druhého stupně, kam by spadala i Jihlava, tento krok ale dodnes nebyl realizován. (Medical Tribune, 2021)

3.2 Kraj Vysočina dnešních dnů

Přestože životní úroveň obyvatel v kraji není zdaleka taková, jakou mají například lidé v Praze či Středočeském kraji, obyvatelé Vysočiny hlady rozhodně nestrádají. Od krajského vzniku v roce 2000 se podařilo vytvořit mnohé. Tato kapitola rekapituluje ty možná nejviditelnější inovace, s nimiž se běžný občan může setkat v každodenním životě.

Samospráva

Jako sporná se zde zprvu jevila otázka obcí přezdívaných „trojky“, tedy obcí s rozšířenou působností. Právě ty se totiž staly lákadlem nového krajského uspořádání. Byť paradoxně ale i kvůli nim dochází k nelogičnostem z hlediska krajského zařazení. Nyní vysočinský Pacov sice v minulosti spadal pod Jihlavský kraj, později ale jeho logická spádovost patřila k Táboru. Vznik Kraje Vysočina znamenal dilema – buď spadat pod historicky logičtější Tábor a mít status obce dva. Anebo být pod Vysočinou jako „trojka“ a mít tak všechny potřebné úřady k dispozici doma. Zvítězila druhá varianta. (Jíra, 2001)

Tentýž problém řešila Bystřice nad Pernštejnem na východě kraje, Ledč nad Sázavou na severu kraje. A do podobného problému se dostaly také Dačice, které nakonec náleží Jihočeskému kraji. Všechny výše zmíněné obce na Vysočině (vyjma Ledče) nakonec získaly status obce s rozšířenou působností. To, že spadají pod Jihlavu, je tak pro ně s ohledem na blízkost okolních měst nespornou výhodou.

Zdravotnictví

Je otázkou, zda by v případě spádovosti pod původní kraje z roku 1960 ke stejným investicím, jaké byly v Kraji Vysočina uskutečněny od roku 2000 do dnešních dnů, také nedošlo. V tomto případě tedy lze jen spekulovat. Při pohledu na pětici okresních nemocnic (byť jsou všechny označované jako krajské, protože jsou zřizovány Krajem Vysočina) lze ale snadno nabýt dojmu, že v tomto případě vznik kraje rozhodně pomohl.

Jihlavská nemocnice kompletně zrekonstruovala interní pavilon, postavila nový urgentní příjem a řadu dalších oddělení v novém bloku (tři JIP, ARO). Kraj také vybudoval výcvikové a školicí centrum krajské záchranné služby. (Zachrlová, 2019) Novým interním pavilonem se chlubí také novoměstská nemocnice, která byla v minulosti ryze periferní. (Kraj Vysočina, 2011) Třebíčská nemocnice chystá aktuálně výstavbu nových operačních sálů. Otevřela také zbrusu nový pavilon G v hodnotě více než půl miliardy korun. (Nemocnice Třebíč, 2018) Nové je i infekční oddělení a centrální příjem v havlíčkobrodské nemocnici (Nemocnice HB, 2016) V roce 2020 také začala vznikat nová budova pelhřimovské nemocnice, konkrétně se jedná o dětské, neurologické a gynekologicko-porodnické oddělení. Navíc v moderním a energeticky úsporném stylu. Hotovo by mělo být v roce 2023. (Kraj Vysočina, 2020)

Co ale kraj jednoznačně trápí, jsou spory a lokální zájmy vybraných politiků právě v oblasti zdravotnictví. Svůj podíl na tom má i fakt, že poslanec Vít Kaňkovský pracuje v havlíčkobrodské nemocnici, bývalý hejtman Jiří Běhounek zase v té pelhřimovské. A tak přirozeně nechtějí skončit na periferii. Byť by tedy krajskou nemocnicí z pohledu velikosti měla být ta jihlavská, není tomu tak. A tak vážná polytraumata vrtulníky či sanity vozí do Brna, Hradce Králové či Českých Budějovic. Paradoxní také je, že okresní město Žďár nad Sázavou má jen polikliniku, a tak jako okresní nemocnice slouží ta v Novém Městě na Moravě. Toto by ale příslušnost k Jihomoravskému kraji rozhodně nevyřešila.

Doprava

Také v této oblasti je vidět markantní posun kupředu ve srovnání s minulostí. Tedy bavíme-li se o dopravě silniční. Teprve rok je otevřený obchvat Velkého Beranova, stavba za 800 milionů korun a nejdražší dopravní dílo kraje od jeho vzniku, který má obci ulevit hlavně při uzavěře dálnice D1 a nucené objížděce. (Bárta, 2020) Daří se opravovat i řadu dalších páteřních tahů a doprava po kraji je tak čím dál příjemnější. Hlavní krajské spojky z metropole do okresních měst již mají důstojnou podobu a nepřipomínají jen jízdu po tankodromu, jako tomu bylo v minulosti.

Problematické jsou ale další typy dopravy. Železniční dopravě žalostně schází koridorová trať. Přestože kraj protínají dvě rychlíkové trati (Praha-Brno a Plzeň-Brno), především nepřímé spojení Jihlavy a Prahy chybí. To je k dispozici jen jednou denně přes Havlíčkův Brod. A ani spojení Jihlavy a Brna na neelektrifikované jednokolejné trati není odpovídající 21. století. Letecká doprava se s ohledem na blízkost velkých měst a letišť nevyplatí. A lodní doprava vzhledem k absenci velkého toku není možná.

Nadějí na lepší vyhlídky se zdá být nově vybudovaný krajský integrovaný dopravní systém s názvem Veřejná doprava Vysočiny. Zatím je ale v provozu velmi krátce. A tím pádem se kvalitou a četností spojů nemůže ani zdaleka rovnat například Pražské integrované dopravě či Integrovanému systému Jihomoravského kraje. Zde tedy má Vysočina co dohánět.

Školství

V první řadě je třeba zmínit úspěšnou transformaci původní vyšší odborné školy v Jihlavě na Vysokou školu polytechnickou. K tomu došlo v roce 2004. Škola je více prakticky zaměřená než jiné spíše teoretické vysoké školy, což prezentuje jako značnou výhodu s ohledem na hledání pozdějšího zaměstnání. V roce 2015 pak konečně získala i akreditaci na vybrané magisterské studijní obory, což ji „zrovnoprávnilo“ s jinými veřejnými vysokými školami v Česku. (VŠPJ, 2015)

Dále také v kraji došlo ke sloučení několika středních škol, což je nejviditelnější v Jihlavě. Tam se původní střední odborná škola a učiliště, střední zdravotnická škola a obchodní akademie sloučily v jednu. Totéž platilo o technických školách. Kraj to nazval „*Centrum technického vzdělávání*“ (Paclík, Vokáč, 2013)

4 PERIFERIE V APLIKACI NA KRAJ VYSOČINA A SOUSEDÍCÍ LOKALITY

„Máme u nás ustavičný strach o to, abychom byli na evropské úrovni. Cítíme se periferii i tam, kde bychom jí ani nemuseli být. Máme na úroveň poněkud chybný pohled: myslí se, že úroveň je jediné to poslední, nové, co přichází dnešní poštou z Paříže.“ (Josef Čapek)

Slovo *periferie* je chápáno jako něco okrajové či mimo oblast hlavního zájmu. Je proti lidské přirozenosti upínat pozornost na více věcí najednou, popřípadě dokonce na všechny. A to i kdyby se daný člověk snažil sebevíc. Vždy tak přijde na řadu nezbytná prioritizace. Nejinak tomu je v případě správy krajské agendy. Na periferii z pohledu krajské samosprávy se tedy můžeme dívat dvojí optikou. Buď z pohledu investičních priorit. Anebo z pohledu geografického. Svým způsobem se ale často oba pohledy protínají. Protože co je na okraji geografickém, čili daleko od centra, to má sklon k tomu být na okraji i investičně. Přesně na tuto teorii doplácela Vysočina a další nově vzniklé regiony z roku 2000 při původním krajském rozdělení z roku 1960. Nikdy se ale nepodaří periferie úplně vymýtit. Novodobým fenoménem jsou pak takzvané „*vnitřní periferie*“.

4.1 Vnitřní (i vnější) periferie v rámci České republiky

Problematice vnitřních periferií se v Sociologickém časopise věnovali odborníci Josef Bernard a Martin Šimon ze Sociologického ústavu Akademie věd České republiky. V článku *Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech* popsali mimo jiné tři přístupy ke studiu periferního území. Tím prvním je takzvaná **polarizační teorie**. Její princip je postaven na tom, že... „*Předpokládá existenci celé řady ekonomických, ale i mimoekonomických mechanismů, na jejichž základě dochází k rostoucí ekonomické nerovnováze mezi jádrovými oblastmi s vysokou ekonomickou výkonností na jedné straně a periferním územím potýkajícím se s ekonomickými problémy na druhé straně.*“ (Bernard a Šimon, 2017, s. 4) Tomuto by odpovídalo i původní krajské rozdělení. Neboť například součástí území bývalého Jihomoravského kraje byla kromě nyní spádového Znojma také velká města Zlín a Jihlava. Obě se však nacházela na krajské periferii, mimo zájem brněnského centra.

Druhá zmiňovaná teorie je nazvaná jako **teorie venkovské restrukturalizace**. „*Popisuje venkov jako prostor, který se v důsledku působení různých ekonomických a kulturních procesů diverzifikuje. Tuto diverzifikaci přitom nelze popsat jednoduše jako prostorovou polarizaci. V procesu*

restrukturalizace sice některé oblasti výrazně bohatnou, zatímco jiné ekonomicky stagnují nebo chudnou.“ (Bernard a Šimon, 2017, s. 4) Venkovský prostor se dle této teorie proměňuje podle toho, kdo ho aktuálně formuje, kdo se na něm pohybuje. Mimo jiné zde záleží na vztahu a zájmech původních zemědělců s nově příchozími lidmi ze střední třídy. Svou roli zde ale hraje i trh práce, kulturní preference obyvatel či například intenzita výstavby a ceny nemovitostí.

Třetí zmiňovaná je pak **teorie deprivace**. „*Styčné body vycházejí z předpokladu, že ekonomická izolace a závislost lokality má výrazný vliv na životní podmínky jejich obyvatel, na problematizaci jejich postavení na trhu práce, na nárůst chudoby a sociálního vyloučení a na snižování kvality života.*“ (Bernard a Šimon, 2017, s. 5) Indikátory v případě této teorie jsou například počty aut v rodině, kvalita bydlení, nezaměstnanost či vzdělávání dětí, respektive jejich účast v systému. Podle zmiňovaných studií v článku existují značné rozdíly mezi venkovským a městským obyvatelstvem.

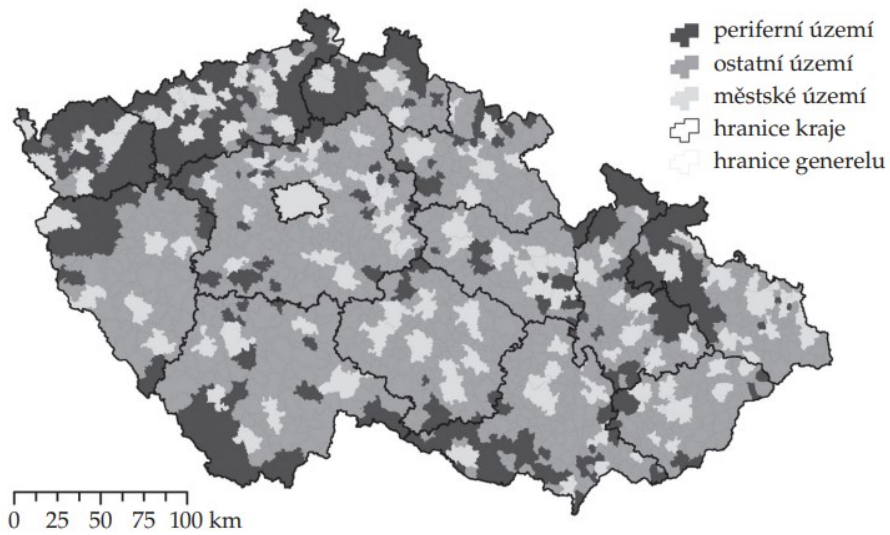
Jak také dále autoři uvádí, s ohledem na proces stále aktuální socioekonomické transformace se řada analýz a studií zaměřuje na oblast střední a východní Evropy, kde došlo k výrazným změnám od pádů komunistického režimu. Nastartované polarizační procesy se často projevují zvyšující se polaritou a sociální nerovností, stejně jako je patrná kontrastnost jednotlivých regionů. Sociálně znevýhodněné lokality se pak koncentrují v určitých specifických oblastech. (Bernard a Šimon, 2017, s. 6) Indikátory pro dané teorie zobrazuje přehled níže. (Bernard a Šimon, 2017, s. 10)

Soubor indikátorů

Aspekty demografického vývoje (současný vývoj a dlouhodobé důsledky selektivní migrace vedoucí k vysokému věku a nízkým přirozeným přírůstkům)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Průměrné roční přírůstky (ztráty) migrací osob ve věkové skupině 20–60 let (2001–2011, ČSÚ) 2. Podíl osob ve věku 65 a více let (2011, SLDB 2011) 3. Podíl osob ve věku méně než 15 let (2011, SLDB 2011) 4. Průměrné roční přírůstky přirozenou měnou (2001–2011, ČSÚ) 5. Podíl osob, které pobírají sociální dávku příspěvek na péči (2009, MPSV)¹
Aspekty teritoriálních trhů práce: dostupnost práce, kvalita pracovních příležitostí a související sociální problémy (chudoba, závislost na sociálních dávkách, vybavenost domácností)	<ol style="list-style-type: none"> 6. Podíl nezaměstnaných z ekonomicky aktivních (2011, SLDB 2011) 7. Podíl osob zaměstnaných v zaměstnání vyžadujícím vysokou míru kvalifikace (ISCO kategorie 1 a 2 – manažeři a specialisté) ve věku 25–50 let (2011, SLDB 2011)² 8. Podíl ekonomicky aktivních se středním vzděláním s maturitou zaměstnaných v zaměstnání, kde maturita běžně není vyžadována (2011, SLDB 2011)³ 9. Podíl ekonomicky aktivních zaměstnaných v zemědělství (2011, SLDB 2011)⁴ 10. Počet domácností pobírajících příspěvek na bydlení vůči počtu osob (2011, MPSV)⁵ 11. Průměrný měsíční příjem ze závislé činnosti získaný z údajů osob, které samy podávaly daňové přiznání (2011, MF)⁶ 12. Podíl domácností vybavených přípojkou na internet (2011, SLDB 2011).
Vzdělání a problematické vzdělávací kariéry mladých lidí	<ol style="list-style-type: none"> 13. Podíl osob ve věku 17–18 let, které nejsou žáky nebo studenty nějaké školy (2011, SLDB 2011)⁷ 14. Podíl osob se základním vzděláním ve věku 25–50 let (2011, SLDB 2011)⁸

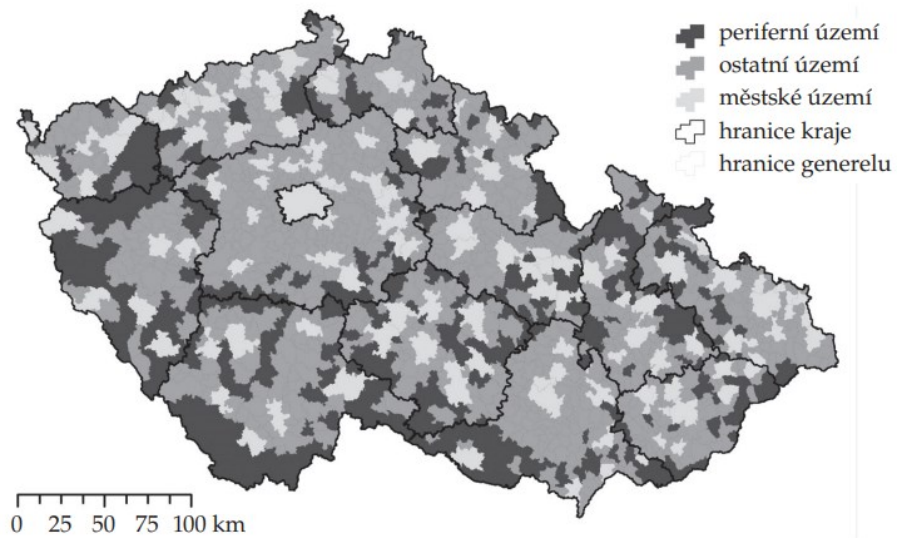
Studie dále kvantifikovala jednotlivé faktory vybranými hodnotami, na jejichž základě se pak vypočítávala úroveň lokality. A tak byly například nejlépe hodnoceny lokality s co možná nejmenším počtem lidí se základním vzděláním. Benefitem pak byla také například dostupnost blízké zdravotní péče, množství různých typů škol či vyšší počet nabízených pracovních příležitostí. (Bernard a Šimon, 2017, s. 13-15) Níže prezentované mapy z rozebírané studie jsou zpracovány dle jednotlivých posuzovaných kritérií. Je zajímavé, že i přes odlišnost kritérií mezi nimi lze identifikovat řadu průniků a v podstatě tak lze určit periferie na území Česka. A to tedy nejen ty vnitřní.

Mapa 1. Periferie typu nezaměstnanost a vyloučení (A)

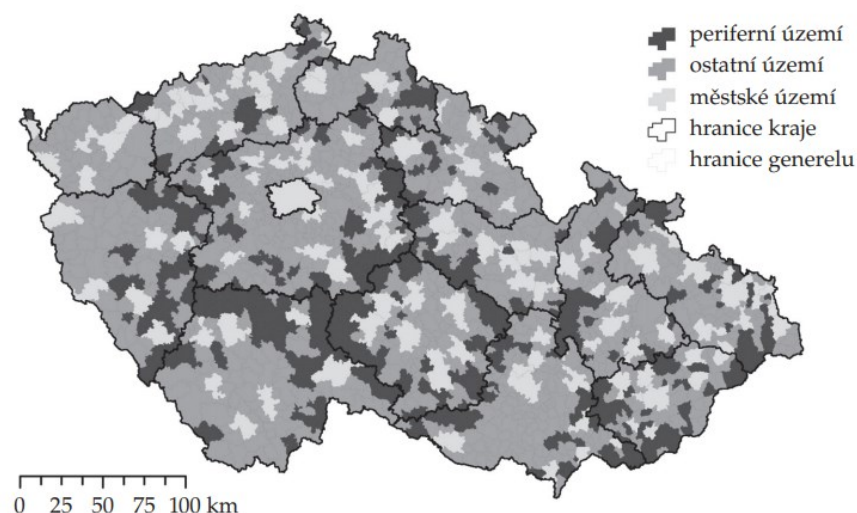
Obrázek 12 - Mapa periferií dle nezaměstnanosti a vyloučenosti lokalit

Mapa 2. Periferie typu kvalifikace a životní úroveň (B)

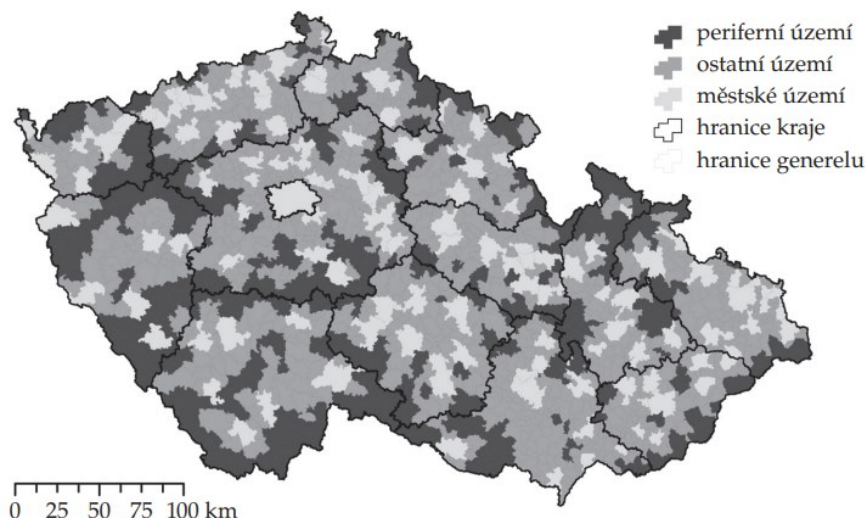
Obrázek 13 - Mapa periferií dle kvalifikace a životní úrovně

Mapa 3. Periferie typu věk (C)

Obrázek 14 - Mapa periferií dle věku

Mapa 4. Periferie typu obtížná dostupnost (D)

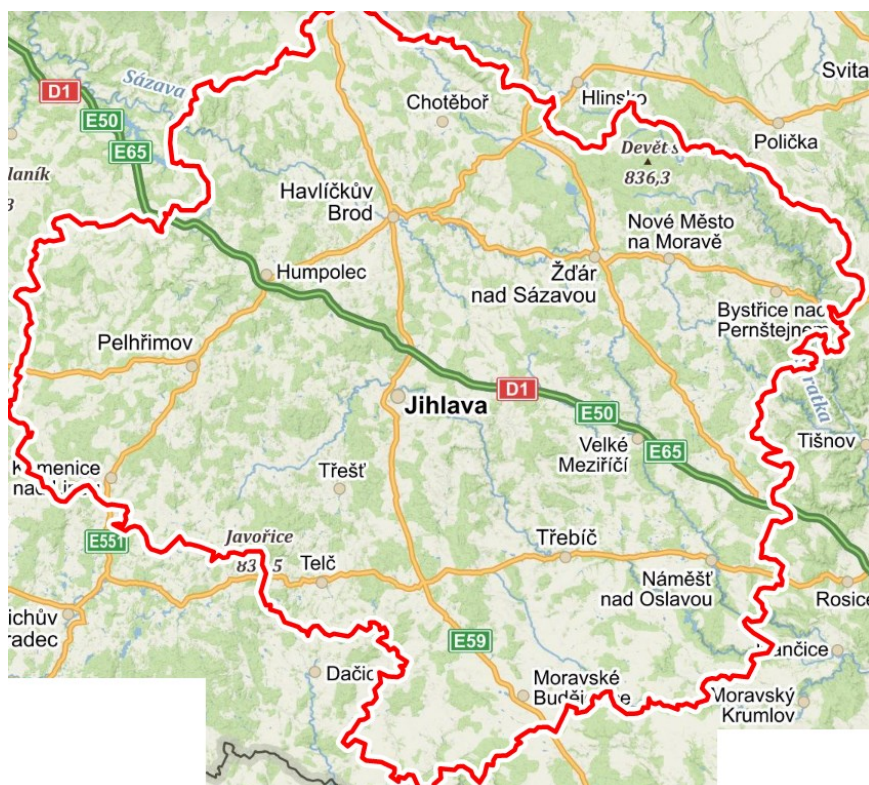
Obrázek 15 - Mapa periferií dle dopravní dostupnosti

Obecně lze při srovnání jednotlivých map tvrdit, že mapa dopravní dostupnosti je víceméně srovnatelná s mapou týkající se kvalifikace a životní úrovně. Z tohoto lze odvodit, že kvalitní dopravní spojení je jedním z nejdůležitějších kritérií pro pozitivní rozvoj oblasti. Především **vnitřní republikové periferie** se pak jasně ukazují na mapách 2, 3 a 4. Jedná se typicky o krajská hraniční území, a to sice trojmezí krajů Plzeňského, Jihočeského (JČ) a Středočeského (SČ), dále pokračující po hranici JČ a SČ k Vysočině. Její okraj, tedy hranice s jinými kraji je prakticky celá označena jako vnitřně periferní. Tento trend pak končí za trojmezím Jihomoravského, Pardubického a Vysočiny.

Krom špatné dopravní dostupnosti (absence dálnic či železničních koridorů) je pojičkem těchto oblastí také vyšší vzdálenost od krajských jader, nižší vzdělanost obyvatelstva a jeho vyšší věk. Zcela specifická je pak mapa nezaměstnanosti a vyloučených lokalit. Ta se totiž zcela vymyká ostatním mapám. V podstatě zdůrazňuje vyloučenost bývalých Sudet, a to jak na severní straně (typicky Ústecký kraj), tak na jižní (Jihočeský kraj, konkrétně Novohradské hory a jižní část Šumavy). Jako problematické se pak jeví území Osoblažského výběžku, Jesenicka a oblasti kolem Bruntálu.

4.2 Periferní oblasti Kraje Vysočina a „jihočeské“ Dačicko

Jak vyplynulo z kapitoly 4.1, v Kraji Vysočina lze za periferní označit praktickou celý obvod krajské hranice. Z pohledu krajského se bavíme o periferiích vnějších (leží totiž na samotném okraji či konci kraje), z pohledu celorepublikového by pak většina takto označeného území byla považována za periferie vnitřní. Nejedná se totiž o okrajové území státu, nýbrž o jeho vnitrozemí.

Obrázek 16 - Mapa Kraje Vysočina (zdroj: mapy.cz)

Pohled na mapu Kraje Vysočina vysvětluje, proč je většina krajské hranice řazena mezi vnitřní periferie Česka. Za velmi důležitý faktor rozvinutosti regionu bylo v předchozí kapitole označeno dopravní spojení. Klíčovou spojkou Vysočiny je dálnice D1, jež kraj přetíná ve směru z jihovýchodu na severozápad, tedy od Brna k Praze.

Dalšími klíčovými tepnami jsou silnice první třídy, konkrétně I/23 (na území Vysočiny vedoucí z Náměště nad Oslavou do Telče), I/38 (na území Vysočiny vedoucí z Golčova Jeníkova do Moravských Budějovic), I/34 (na území Vysočiny vedoucí ze Ždírcce nad Doubravou do Kamenice nad Lipou) a I/37 (na území Vysočiny vedoucí ze Ždírcce nad Doubravou do Velké Bíteše). Jak je z uvedené mapy patrné, páteřní silnice kraj protínají středem, nevedou po jeho hranici. Tím pádem ani neumožňují okrajovým částem regionu důstojné a rychlé spojení se spádovými metropolemi (buť třeba jen okresními). To následně přináší nutnost obětí v podobě delšího času stráveného na cestě do zaměstnání ve větším městě, zvlášt' v zimě pak často po velmi špatně sjízdné silnici. Anebo nutnost vzít zavděk hůře placenou prací v místě či blízkém okolí bydliště.

Na hraniční linii Vysočiny s okolními kraji se také nenachází žádné větší spádové město. A tak si lidé musí zvolit buď cestu do nejbližšího okresního města, případně volí mezi cestami do Jihlavy (krajské metropole), respektive do sousedních krajských měst, tj. v případě jihovýchodu do Brna, severovýchodu do Pardubic, jihozápadu do Českých Budějovic a severozápadu do Prahy. Za spádové lze považovat i Znojmo, a to pro jih kraje, především pak pro oblast Moravskobudějovicka.

Z pohledu obcí s rozšířenou působností (ORP) tedy za periferní můžeme v rámci Kraje Vysočina označit tyto ORP (*s vyznačením konkrétní periferní oblasti, ne vždy totiž periferie odpovídá celému území ORP*): Bystřice nad Pernštejnem, Velké Meziříčí (oblast Velkobíteška), Náměšť nad Oslavou, Třebíč (oblast Hrotovicka), Moravské Budějovice, Telč, Pelhřimov (oblast Kamenice nad Lipou), Pacov, Ledec nad Sázavou, Chotěboř, Žďár nad Sázavou (oblast Žďárských vrchů) a Nové Město na Moravě (oblast Sněžné)

Zcela specifickým územím je pak Dačicko. Ačkoli totiž již spadá pod Jihočeský kraj (na základě správní reformy z roku 1960 bylo začleněno pod okres Jindřichův Hradec), jedná se spíše o příslušnost „papírovou“. Z hlediska senátních obvodů totiž patří pod obvod číslo 52 Jihlava. (Senát, 2022) Jediné vlakové spojení má s Vysočinou, a to konkrétně s Kostelcem u Jihlavy, kudy vede trať číslo 227. Z pohledu historického zemského členění se rozkládá na území Moravy. „Víme,

že Dačice a Dačicko jsou stále na Moravě, ale zlovolným technokratickým zásahem, co se týče správy území, jsou, světe div se, v Jihočeském kraji! A to stejně jako mnoho jiných měst a území Moravy, která se dostala pod správu českého nebo alespoň jako v případě Jihlavska, „nemoravského“ Kraje Vysočina.“ (Moravský národ, 2015) Smysluplnost krajské spádovosti pod České Budějovice ospravedlňuje jen fakt, že nejbližším okresním městem z Dačic je Jindřichův Hradec (36 km). Ve srovnání s druhou Jihlavou je ale jen o šest kilometrů blíže. Nejbližší obec se statutem města je znovu vysočinská, a to konkrétně Telč (12 km). Dačický radius jakožto spádové oblasti pak sahá do Slavonic na hranicích s Rakouskem a dále až prakticky do Jemnice, tedy opět na území Kraje Vysočina. (mapy.cz, 2022) O možné výměně území mezi Krajem Vysočina a Jihočeským krajem, konkrétně o Pacovsku a Dačicku, pojednává tato práce v kapitole 1.2 Kraj Vysočina a separatistické tendence od roku 2000.

5 REGIONÁLNÍ IDENTITA OBYVATEL

„Výhodou pojmu identita je, že zdůrazňuje nikoliv vnější znaky příslušnosti k nějaké skupině, nýbrž subjektivní pohled jedince. Ptáme se tedy po názorech jedince na jeho vlastní identitu. A navíc pojem identita nevylučuje, že se člověk ztotožňuje s více společenstvími, že má identit více.“ (Kateřina Čapková)

Domov. Místo, kam se člověk vrací. Místo, ke kterému ho pojí citová vazba. Ať už je jeho velikostí myšleno cokoli, tedy konkrétní dům, město, region či stát, což se v naší zemi projevuje především při vrcholných sportovních událostech, vždy je zážitek s ním spojen silnou emocí. A to nejen při vzpomínání. Domovem je něco, o čem daný člověk hovoří v první osobě, co je blízké jeho „já“, co může označit jako „my“. Právě toto pouto pak mimo jiné v člověku buduje identitu. Kulturní, sociální či třeba regionální. A ta se může projevit různými způsoby, například při stolování. Východoasiát se bude do zajista chovat jinak než Západoevropan. Tato kapitola se bude zabývat definicí identity se zaměřením na lokalitu, v níž lidé žijí. Praktická část této práce se totiž bude věnovat tomu, kým se cítí být lidé žijící na krajské periférii. Jejich domovy se nachází v místech, kde by možná jiní lidé bydlet nechtěli. Pro ně má však i přes řadu s tím spojených nesnází toto místo určitý „genius loci“.

5.1 Identita jako pojem

Původně toto slovo pochází z latinského „*identicus*“, což je v překladu do češtiny totožný nebo stejný. Sociologická encyklopedie nahlíží na identitu z více různých pohledů. Dle psychologie osobnosti se jedná o vědomí trvalé totožnosti a prvek vědomí já. Psychologie vývojová spatřuje v tomto pojmu hledání identity, což postuloval ve svých myšlenkách především Erik Erikson. Člověk si hlavně v dospívání klade otázky, kým je a jaké je jeho místo na světě. Podle humanistické psychologie je identita chápáním toho, čím člověk opravdu je. Nejsou to však dle této encyklopedie jen psychologické pohledy. Identitou jako pojmem se zabývá také například filozofická antropologie. Podle ní je identita životem v pravdě a míra integrace jáství a role. Sociologie nahlíží na identitu jako na autenticitu v hraných rolích, do popředí se zde dostává koncept člověka-herce. (Nakonečný, 2020)

5.2 Regionální vědomí a identita

Pojem „region“ je základem regionální geografie, již docent Pavel Chromý označuje za královnu geografie. V uplynulých letech totiž opět nabývá na významu. A to mimo jiné díky Evropské unii. (Chromý, 2003, s. 164) Vlivem evropského (neo)regionalizmu dochází k transformaci stávajících regionů a formování nových. V souvislosti s tím pak dochází mimo jiné k ožívování pozitivního regionálního vědomí a někdy i nekritického patriotismu. (Chromý, Semian, Kučera, 2014, s. 259) Otázka regionální identity je v 21. století aktuálnější než kdy dřív. Rychlost světových změn nabourává dosavadní životní řád. Lidem se tak často z životů ztrácí domnělé jistoty a kotvy. Regionálně to je způsobeno částečně právě administrativním rozdělením. To totiž nerespektovalo historické a lokální vazby, bylo provedeno centrálně shora. Autoři článku zaměřeného na regionální vědomí a identitu obyvatel Českého ráje však zmiňují, že i periferní oblasti, které se nachází především na hranicích vyšších územně samosprávných celků, a na něž se zaměřuje tato práce, mají svá specifika a svou hodnotu. Tou je často například nedotčená příroda, neboť postupující industrializace se koncentrovala převážně v centrech regionů. Právě ochrana životního prostředí se dostává do popředí a stává se důležitým činitelem. (Chromý, Semian, Kučera, 2014, s. 261)

„Vztah člověka k místu, resp. krajině jako celku se tedy postupně posouvá od konkurence směrem ke kooperaci. Zároveň dochází k posunu významu a smyslu ochrany životního prostředí od „pouhé“ ochrany přírody k ochraně krajiny a života v ní. Lidé ve vyspělých zemích si tedy skrze krajinu vytvářejí nový – daleko užší a intimnější – vztah k lokalitě a regionu a stále více si uvědomují význam zachování kvality obývaného prostředí.“ (Chromý, Semian, Kučera, 2014, s. 263) Sepjatost obyvatel s regionem se zde tedy dostává na vyšší úroveň. Již to není jen jeho přijetí, je to zároveň ztotožnění se s ním a jeho následná ochrana. Právě tuto sounáležitost označují autoři článku jako důležitou dimenzi identity. Jak ale dále dodávají, jedná se o „živý organismus“, vztah se tedy může vyvíjet vlivem ekonomických či například politických okolností.

Ze sociologického pohledu regionální identitu docent Chromý spojuje s procesem socializace. Jedinec zde vlivem reprodukce společenských struktur zaujímá místo v dané lokalitě. Geografové následně zjišťují, jak toto místo souvisí s každodenním životem člověka. (Chromý, 2003, s. 164) Je také důležité zmínit, že v regionálně geografickém uvažování se liší chápání pojmů „region“ a „místo“. A tak zatímco místo zaniká se smrtí člověka, region je považován za dlouhodobý a historický koncept, část povrchu, který má kvality koheze. (Chromý, 2003, s. 166) Jak dále tentýž autor uvádí, postupem času se pak chápání pojmu „region“ začalo spojovat s národem. Odtud už je pak jen malý krůček k domovu. A k regionální identitě. Tou je míněn vztah k regionu jako k přirozené součásti života.

„Identita je způsob, jímž se jednotlivec nebo skupina jednotlivců definuje, pocítuje svou existenci (jedinečnost) a o který se opírá, když si uvědomuje (vymezuje) sama sebe ve vztahu k jiným.“ (Chromý, 2003, s. 167) Identitu lze také dělit na subjektivní a objektivní. Přičemž subjektivní je pocitová a souvisí s představami či přáními obyvatel. Objektivní je pak založena na měřitelných kritériích, jimiž může být například dojíždění do zaměstnání, dělba práce či fyzickogeografické podmínky lokality. (Chromý, 2003, s. 168) Právě tato kritéria pak hrají roli při rozhodování lidí, zda se na vybrané území přistěhovat (případně na něm setrvat i v dospělosti), či nikoli.

Praktická část této práce bude mít za úkol vyhodnotit, zda se obyvatelé rozhodují jen na jejich základě, anebo zda hrají roli i jiné skutečnosti, o nichž se článek docenta Chromého nezmiňuje. Součástí regionální identity jsou také symboly území. Také o nich se bude zmiňovat praktická část, neboť právě v nich lidé často nalézají zmiňované chybějící kotvy a odkaz na tradice daných oblastí.

6 PERIFERIE KRAJE VYSOČINA A DAČICKO, REGIONÁLNÍ IDENTITA Z POHLEDU OBYVATEL DANÝCH OBLASTÍ

„Název Vysočina, později Kraj Vysočina, považuji za logičtější než Jihlavský kraj. Za podstatnější považuji ale hlavně to, že jsme se nakonec většinově dokázali dohodnout.“ (Miloš Vystrčil)

Dle regionálního geografa Pavla Chromého je Vysočina regionem, který nejprve dosáhl suverenity, aby si následně jeho obyvatelé mohli formovat svou identitu. Velmi specifické je pak dle něj zmiňované Dačicko, které je označeno jako schizofrenní. Zatímco obyvatelé, již přišli do oblasti v rámci dosídlení, se cítí být Jihočechy (do Jihočeského kraje Dačicko spadá), domorodé a původní obyvatelstvo je spjata s historickou zemí, kde se region rozkládá, tedy s Moravou. Nikoli s jižními Čechami. V tomto případě tedy hovoří o ztracené identitě. (Chromý, 2003, s. 172) Tato kapitola by měla mimo jiné odkrýt, jak moc se názory obyvatel od roku 2003, kdy byla studie publikovaná, změnily. A zda existují výraznější rozdíly ve vnímání regionu například mezi mladšími či staršími lidmi.

6.1 Výzkumný vzorek a metodologie

Výzkumný vzorek byl v této práci tvořen celkem třemi skupinami obyvatel. První část byli obyvatelé Kraje Vysočina, kteří vyplňovali online dotazník prostřednictvím programu Survio. S ohledem na počet obyvatel kraje oscilujícím okolo 510 000 bylo jako poměrná část vybráno 51 respondentů, tedy 1/10 000. Také druhá část respondentů byli obyvatelé Kraje Vysočina, a to konkrétně pět vybraných lidí různých věkových skupin z periferních oblastí, kteří se liší svým pracovním/studijním zaměřením. Úmyslně byly zvoleny zcela odlišné konce kraje.

Třetí skupinou nejsou obyvatelé Kraje Vysočina, ale obyvatelé Dačicka, tedy sousedního Jihočeského kraje. S ohledem na zmiňovanou specifickou oblastí autora zajímalo, zda jsou spokojeni se současným krajským rozdělením a zda jsou ztotožnění s jihočeskou regionální identitou. S ohledem na aktuální počet zhruba 10 000 obyvatel mikroregionu Dačicko (Dačice, Slavonice a okolí) byl jako vzorek pro výzkum této práce vybrán počet 10, což je zhruba 1/1 000. Odpovědí přišlo celkem 11, ovšem jeden z respondentů uvedl, že nemá trvalé bydliště v tomto mikroregionu, tím pádem byl z výzkumu vyřazen.

Speciálním respondentem pak je dlouholetý hlasitý odpůrce současného krajského systému Ondřej Hýsek z Moravského zemského hnutí.

Z hlediska metodologie se autor rozhodl pro kombinaci dvou forem. V rámci kvantitativního šetření využil dotazníky. Kvalitativní výzkum byl uskutečněn prostřednictvím osobních rozhovorů.

6.2 Cíl práce

Zjistit, zda existují statisticky významné vztahy mezi věkem respondentů a přijetím regionální identity obyvatel Kraje Vysočina.

Dílčí cíle

1. Zjistit, zda existují výrazné názorové rozdíly na současné krajské zřízení mezi lidmi na Vysočině a obyvateli sousedního Dačicka z Jihočeského kraje.
2. Zjistit, zda hraje významnou roli v přijetí regionální identity dosažené (či aktuálně dosahované) vzdělání.
4. Zjistit, zda jsou rodáci z Kraje Vysočina s administrativním *status quo* spokojenější než lidé, kteří se na území kraje přistěhovali.

6.3 Stanovení hypotéz

H1₀ – Lidé do 40 let jsou ztotožnění s regionální identitou Vysočiny stejně jako lidé 40+.

H1_a – Lidé do 40 let jsou ztotožnění s regionální identitou Vysočiny více než lidé 40+.

H2₀ – Lidé z Vysočiny přijímají současné krajské zřízení stejně pozitivně jako lidé z Dačicka.

H2_a – Lidé z Vysočiny přijímají současné krajské zřízení pozitivněji než kritičtí lidé z Dačicka.

H3₀ – Lidé s VŠ vzděláním přijímají identitu Vysočiny stejně jako lidé s nižším vzděláním.

H3_a – Lidé s VŠ vzděláním přijímají identitu Vysočiny kladněji než lidé s nižším vzděláním.

H4₀ – Rodáci z Vysočiny jsou s aktuálním krajským rozdělením stejně spokojeni jako přistěhovalci.

H4_a – Rodáci z Vysočiny jsou s aktuálním krajským rozdělením spokojenější než přistěhovalci do kraje.

6.4 Vyhodnocení získaných dat

Do výzkumu bylo zapojeno celkem 67 osob. A to konkrétně 51 obyvatel Kraje Vysočina, kteří (dle poměru uvedeného v kapitole 6.1 Výzkumný vzorek a metodologie) vyplnili dotazníkové šetření. Dále 11 obyvatel mikroregionu Dačicko, kteří taktéž vyplňovali online dotazník skrze portál Survio. Přičemž jeden dotazník byl vyřazen kvůli nesplnění požadovaných kvót (trvalé bydliště mimo tento mikroregion). Toto byla kvantitativní část výzkumu.

Kvalitativní a detailnější část se pak zaměřila na obyvatele různých periferií Kraje Vysočina, a to konkrétně na pět z nich. Tito lidé byli vyzváni v rámci rozhovoru k zodpovězení stejných otázek. A to z důvodu možného porovnání odpovědí.

Speciálním respondentem pak byl šéf Moravského zemského hnutí Ondřej Hýsek, jakožto kritik krajského zřízení s vazbou na Dačicko.

6.4.1 Struktura dotazníkového šetření (kvantitativní výzkum)

Mezi respondenty byly rozeslány dvě dotazníkové varianty. Pro obyvatele Vysočiny to byla varianta s dvaceti otázkami, z nichž devatenáct bylo uzavřených a zároveň povinných. Poslední dvacátá byla otevřená a zároveň dobrovolná, tam mohli respondenti uvést svůj e-mail. A to v případě zájmu o zaslání finální podoby práce a výsledků. Otázky 1 až 12 byly statistické a mj. sloužily pro zařazení do jednotlivých kvót. Otázky 13 až 19 pak byly názorové a souvisely s pohledem respondentů na regionální identitu. Podoba dotazníku je k nalezení v Přílohách.

Obyvatelé Dačicka obdrželi mírně upravenou podobu dotazníku. Celkový počet otázek byl snížen na šestnáct, přičemž i zde byla poslední otázka otevřená a dobrovolná na zapsání e-mailů. Zbylé otázky byly uzavřené a povinné. Statistických a kvótních otázek zde bylo pouze sedm. Otázky 8 až 15 pak byly názorové a opět subjektivní z pohledu respondentů. Podoba dotazníku je k nalezení v Přílohách.

Respondenti pro výzkum byli nejprve osloveni skrze lokální skupiny na sociálních sítích. Následně došlo k aplikaci metody sněhové koule, kdy lidé sami doporučovali respondenty pro vyplnění. Jako ideální by se zřejmě jevil kvótní výběr, což ovšem při plánovaném počtu zařazených respondentů nemělo smysl realizovat, neboť by došlo ke zkreslení a nebyla by zde možná paušalizace na celou zkoumanou společnost.

6.4.2 Struktura rozhovorů (kvalitativní výzkum)

Pro účely kvalitativního výzkumu byli vybráni respondenti různého společenského postavení, věku i lokality trvalého bydliště z pohledu Kraje Vysočina. Primárně mělo jít o obyvatele periferií či alespoň necentrálního okresu Jihlava. Zastoupení tak mají okresy Třebíč, Havlíčkův Brod, Pelhřimov a Žďár nad Sázavou.

Oproti dotazníkům v rámci kvantitativního výzkumu bylo v případě kvalitativního výzkumu použito rozhovorové formy a varianty otevřených otázek, na něž respondenti odpovídali. Šetření šlo do většího detailu a místo na vzájemnou korelaci proměnných (například vliv vzdělání na regionální identitu) se zaměřovalo na konkrétní odpovědi a problémy daných lokalit, respektive důvody uvedení těchto odpovědí. Ty v případě dotazníkového šetření zpravidla nebylo možné zjistit. Zde ano, respondenti k tomuto byli přímo vyzváni.

Zcela specifické a cílené bylo oslovení Ondřeje Hýska z Moravského zemského hnutí. Ten dostal speciální otázky určené jen pro něj, v nichž vysvětluje svůj pohled na krajské rozdělení, respektive historický vývoj v návaznosti na současnost. Osloveni byli také někdejší poslanci Jan Ruml a Vlasta Parkanová, jakožto klíčové osoby při schvalování nové podoby krajů. V obou případech byli kontaktováni skrze e-mailové adresy dohledané na internetu. Ačkoli se ani jedna z odeslaných zpráv autorovi práce nevrátila zpět jako nedoručitelná, ani jeden z respondentů na položené otázky, potažmo žádost o rozhovor nereagoval. V zájmu objektivity hodlal autor práce oba názory zveřejnit. Toto ale z uvedených důvodů není možné.

6.4.3 Výsledky dotazníkového šetření – obyvatelé Kraje Vysočina

Výzkumu se účastnilo celkem 51 respondentů. **První otázka** byla zaměřena na **trvalé bydliště**, což bylo klíčové kritérium této práce. Všichni shodně uvedli, že mají trvalé bydliště v Kraji Vysočina. V případě uvedení záporné odpovědi byli respondenti vyzváni k ukončení činnosti a opuštění šetření. Pokud by někdo pokračoval i přes uvedené NE v první otázce, při následné kontrole a zpracování výsledků by byl tento dotazník vyřazen. To ale nebylo potřeba.

V **druhé otázce**, která byla zaměřena na to, zda jsou lidé rodáky či celoživotními obyvateli Kraje Vysočina (druhá varianta byla uvedena pro případ, kdy by se někdo narodil v jiném kraji, čili má v rodném listě uvedenou odlišnou lokalitu, ale následně by celý život strávil na Vysočině), odpovědělo **48 respondentů ANO**. Pouze **3 dali NE**, čili se do kraje přistěhovali. Už tato otázka má velkou vypovídací hodnotu z pohledu možné atraktivity regionu pro „cizince“ (myšleno konkrétně pro rezidenty z jiných krajů). Autor práce zde soudí (byť logicky bez vlastního datového

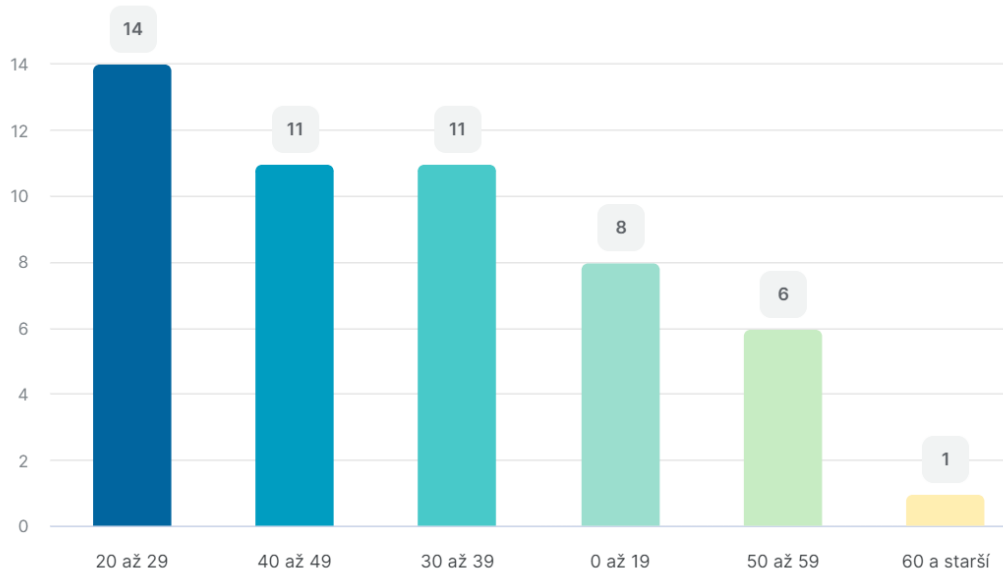
podkladu), že pokud by podobný výzkum prováděl například ve Středočeském kraji, Praze či Brně, tak by byl poměr výrazně odlišný.

Třetí otázka zjišťovala důvody, proč se respondenti na Vysočinu **přistěhovali**. Počet rodáků odpovídal výše uvedené otázce, čili hodnotě 48. Ze tří „*přistěhovalců*“ **dva uvedli jako důvod stěhování v dětství s rodinou** (autor v tomto případě již dále nepátral, co vedlo rodinu ke stěhování), což byl fakt, který nebylo možné nikterak ovlivnit z pozice samotného respondenta. Pouze **jeden** z odpovídajících uvedl, že na Vysočinu přišel **kvůli studiu** a už zde zůstal. Z tohoto lze jednoznačně vydedukovat, že zatímco velká univerzitní města, respektive jejich blízké okolí, jsou často atraktivní například pro vysokoškoláky, kteří si už během studia hledají pracovní uplatnění (i pro účely splnění školních praxí), Vysočinu limituje absence větší univerzity či širšího množství středních a specificky zaměřených středních škol. Ty, které se zde nachází, jsou pak atraktivní pro lokální obyvatele, nikoli pro lidi z jiných oblastí Česka. Právě přítomnost univerzity, potažmo velkých zaměstnavatelů (také zde je Vysočina pozadu) činí region atraktivnějším pro mladé lidi, kteří zde následně zakládají rodiny.

Základním kritériem většiny dotazníků bývá uvedení pohlaví či věku respondentů. **Otázka číslo 4** byla zaměřena na **pohlaví**. 28 respondentek bylo ženského pohlaví, 23 pak mužského pohlaví. V tomto případě lze tedy získané hodnoty považovat za nezkreslené, neboť se relativně přibližují rozložení pohlaví v populaci.

Z hlediska věku respondentů, tedy **otázky číslo 5**, byla škála poměrně široká. Jak ukazuje **Graf 1**, naprostá většina odpovídajících byla ve věku **do 49 let**. Konkrétně **44 osob** z 51 dotazovaných. Vysvětlení pro toto autor spatřuje ve skutečnosti, že jelikož byly dotazníky rozesílány elektronicky, tato forma komunikace je bližší především mladším lidem. Ke starším se tak vůbec nemusely dostat. Jak bylo uvedeno už v metodologii, toto by bylo řešitelné zřejmě jen kvótním výběrem, který však při této velikosti zkoumaného vzorku obyvatel nedával smysl.

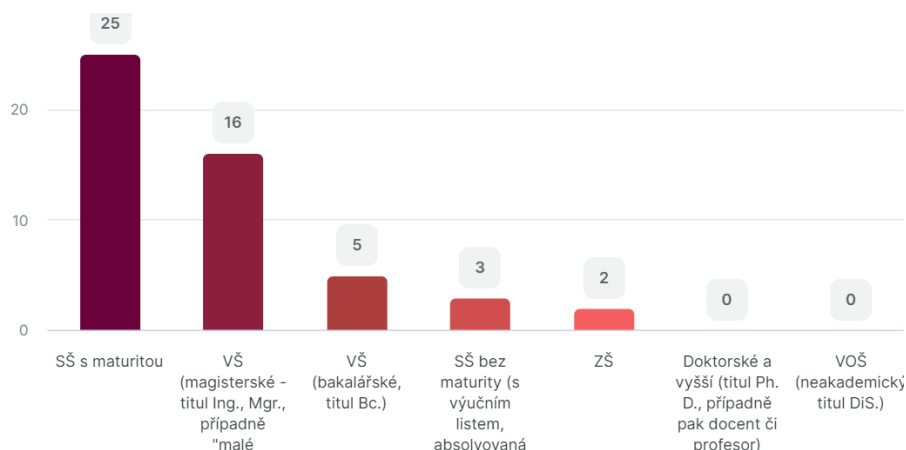
5. Do jaké věkové kategorie spadáte?

Graf 1 - Věkové škály respondentů

Jako potěšující a z hlediska rozložení Gaussovy křivky poměrně odpovídající výsledek hodnotí autor rozdělení respondentů **dle dosaženého (či dosahovaného) vzdělání**. Tímto se konkrétně zabývala otázka **číslo 6**. Prakticky polovina respondentů totiž uvedla střední vzdělání s maturitou, což je běžný společenský ukazatel. Poměrně vysoké jsou zde **hodnoty vysokoškoláků** (konkrétně v součtu bakalářů a magistrů 21 respondentů). Aby bylo možné s ohledem na zadání otázky (nejednalo se pouze o dosažené, ale také o právě dosahované vzdělání) odlišit studenty, kteří se tímto vzděláním zatím ještě nemohou pyšnit, ovšem aktuálně se o jeho dosažení snaží, bylo v další **otázce s označením 7** možné zaškrtnout i kombinaci variant v rámci **zaměstnání**. Tím autor umožnil pravdivě zaškrtnout zdroj živobytí pro osoby, které například kombinují podnikání se zaměstnaneckým poměrem. A také z daného výsledku bude možné vydedukovat, kolik studentů je (s velkou pravděpodobností) kombinovaných a kolik prezenčních.

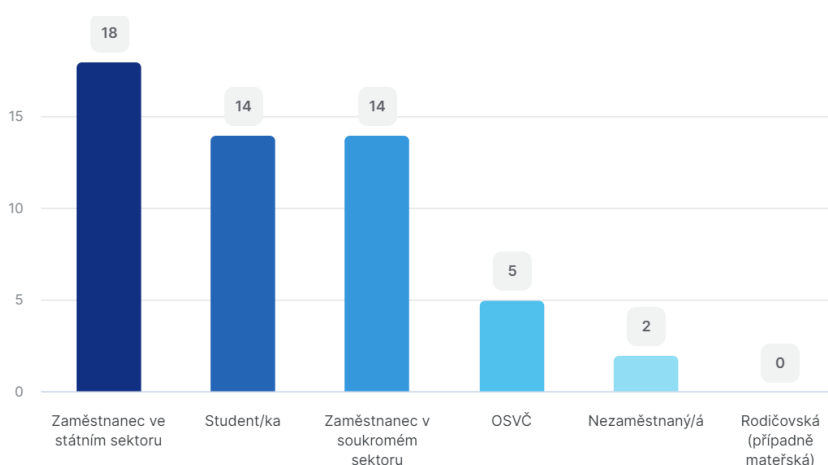
6. Jaké je vaše nejvyšší dosažené (či dosahované) vzdělání?

Graf 2 - Nejvyšší dosažené (či dosahované) vzdělání

Jak je patrné z **Grafu 3 (otázka číslo 7 v dotazníku)**, v součtu odpovědí pouze dva lidé uvedli více jak jednu odpověď v otázce živobytí. Pouze jednoho z respondentů lze po hlubší analýze označit za kombinovaného studenta (uvedl zaměstnání i studium). Dalších 13 je pak studenty „na plný úvazek“, což vysvětluje vysoké hodnoty vysokoškoláků v grafu dosaženého či dosahovaného vzdělání. Vzhledem k tomu, že neexistuje garance, že studium dokončí, mohly by se v budoucnu zde uvedené hodnoty ještě měnit. Hodnoty vzdělání později korelují s regionální identitou.

7. Čím se živíte?

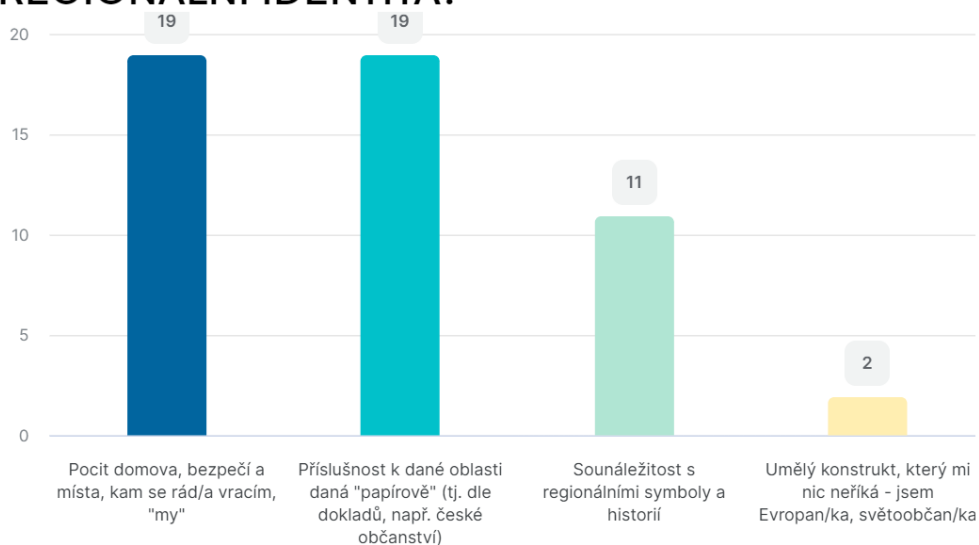
Graf 3 - Živobytí respondentů

Jako poměrně **zkreslující** celkové výsledky se pak může jevit otázka **číslo 8** zaměřená na **trvalé bydliště** z pohledu okresu. Vzhledem k tomu, že autor práce dotazníky distribuoval skrze lokální skupiny na sociálních sítích, bylo spíše otázkou náhody, ve které skupině se dotazníky uchyťí nejvíc, respektive jak bude fungovat zmiňovaný efekt sněhové koule. **36 respondentů** (teda zhruba dvě třetiny) uvedlo, že bydlí na **Jihlavsku**. Což sice nevylučuje faktor možné periferie, ovšem z hlediska okresního rozdělení a lokalizace krajského města je právě v tomto okresu periferní pravděpodobnost nejnižší. Devět respondentů bylo z Třebíčska, tři z Havlíčkobrodsko, tři ze Žďárska. Jedinou opravdovou chybou je nula respondentů z Pelhřimovska. Což především s ohledem na sporné území Pacovska může zkreslit finální výsledek této práce. Toto tedy autor označuje za **chybu v šetření** a zpětně při zpracovávání výsledků ví, že by konkrétně zde postupoval z pohledu sběru dat jinak. Toto měl částečně řešit i kvalitativní výzkum a sběr dat od konkrétních osob.

Jako statistické a blíže specifikující lze označit také **otázky 9, 10 a 11**. V rámci nich mohli lidé zvolit, zda bydlí v jádru, širším okolí či na periferii. Zajímavé je zjištění, že zatímco v **otázce 9** zaměřující se na bydliště v rámci okresu, uvedlo 27 bydliště v jádru, v blízkém okolí 19 a pouze 5 dotazovaných bydlí z pohledu okresu na periferii, tak v **otázce 10**, která totéž řeší z pohledu celého **kraje**, se hodnoty mírně liší. Pouze 25 respondentů se řadí do krajského jádra. O dva méně, konkrétně 17, se řadí do širšího jádra. A už **9 respondentů** uvádí, že žijí na **krajské periferii**. I tak je ale patrné, že výsledné hodnoty dotazníku mohou být mírně ovlivněné faktem, že přibližně tři čtvrtiny respondentů mají trvalé bydliště mimo periferie, což ve výsledku může znamenat pozitivnější náhled na celkovou krajskou strukturu. V rámci dalšího možného rozpracování problematiky by se pak přímo nabízelo konkrétní srovnání obyvatel krajských periferií a krajského jádra. K tomuto v této práci částečně poslouží názor obyvatel mikroregionu Dačicko, kteří jsou už z povahy svého trvalého bydliště žijící na periferii.

Posledním ryze statistickým ukazatelem pak bylo místo, kde daný respondent pracuje, tedy konkrétně **otázka číslo 11**. Třináct osob uvedlo, že nepracují, jelikož jsou studenti. Studium však v jedné z předchozích otázek zmínilo čtrnáct osob. Je tedy patrné, že jeden student je opravdu tím kombinovaným, jak se autor domníval. Dále 33 respondentů pracuje na území Kraje Vysočina, z toho lze tedy vydedukovat, že na něm tráví většinu času svého života. Což je klíčové pro výsledek této práce. A pouze pět dalších uvedlo, že za prací dojíždí do jiného kraje. Do zahraničí ze zkoumaných osob nejedí nikdo. Počínaje **otázkou 12** se tato práce přesouvá k subjektivním pohledům respondentů a meritu této práce. Právě zde se totiž začíná řešit regionální identita.

12. Co si nejvíc představujete pod spojením REGIONÁLNÍ IDENTITA?

Graf 4 - Regionální identita

Velmi příjemným zjištěním pro autora práce je fakt, že pouze dva respondenti uvedli, že je pro ně regionální identita umělým konstruktem. To mimo jiné značí, že lidem není lhostejné, jak to v jejich blízkém okolí vypadá. K tomu, aby mělo toto pro jednotlivé oblasti i praktický přesah, je potřeba minimálně dvou aktivit. Tou první je zapojování se do spolkové lokální činnosti. Tou druhou pak účast ve volbách do krajských zastupitelstev. Jak uvádí Český statistický úřad, tak volební účast se od vzniku krajů pohybuje zhruba mezi 30 až 40 procenty. (ČSÚ, 2021)

Konkrétně celorepubliková data vypadají následovně: rok 2000 (33,6 %), rok 2004 (29,6 %), rok 2008 (40,3 %), rok 2012 (36,9 %), rok 2016 (34,6 %) a rok 2020 (38 %)

Dle provedeného výzkumu, konkrétně zmiňované **otázky 12**, se zajímavým způsobem liší vnímání regionální identity z pohledu obyvatel. Celkem devatenáct respondentů uvedlo, že v ní spatřují pocit domova a bezpečí, tedy místo, kam se rádi vrací. Toto je dané silnou emocionální vazbou, kterou si vytváří k lidem zde žijícím a k místům, kde například vyrůstali či prožívali silné emocionální prožitky – první lásky, zklamání, úspěchy.

Pro devatenáct respondentů je regionální identita spíš přiřčená a papírová. Zde je patrné, že ji nevnímají tolik emocionálně, ale spíš racionálně. Patrně k ní nemají tak vřelý vztah. Ale na druhou stranu lze předpokládat, že ji vnímají spíš jako praktický konstrukt, který ovlivňuje jejich životy. Čili se vyplatí s ním být v názorové shodě. Jedenáct respondentů pak uvedlo, že ji vnímají jako sounáležitost s regionálními symboly a historií. Toto je řekněme přechodová varianta mezi původními dvěma. Vztah k regionu zde není tak vřelý, ale kulturně-historický kontext lidé vnímají

a reflektují. Z výše uvedeného lze tedy usuzovat, že hned třicet respondentů regionální identitu výrazně vnímá a přijímá, dalších devatenáct ji přijímá. A pouze dva se s ní neztotožňují.

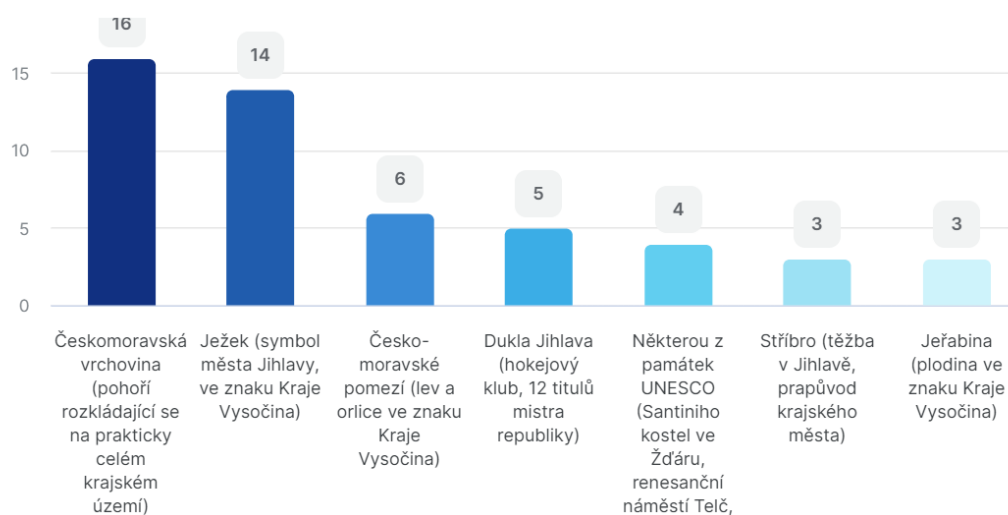
Otázka 13, která řeší problematiku toho, kým se lidé cítí být nejvíc, hovoří jednoznačně ve prospěch krajů. Hned 35 respondentů totiž uvedlo, že se cítí být primárně obyvateli Kraje Vysočina. Naproti tomu dalších 16 uvedlo variantu, že se cítí být obyvateli Čech či Moravy. Aby bylo možné otázku podrobně zkoumat, bylo by třeba ji ještě dále rozvinout. Autor práce zde už totiž nezkoumal, zda například obyvatelé Moravy neuvedli, že se cítí být obyvateli Čech, ačkoli v Čechách nežijí. Mohlo zde také dojít k častému jevu, kdy lidé zaměňují pojmy „Česko“ a „Čechy“. A tak idea toho, že se cítím být primárně Čechem, tedy obyvatelem České republiky (Česka), se zde mohla „ztratit v překladu“. Protože je však tato práce zaměřena na Kraj Vysočina, není důležité toto dále detailně zkoumat. Klíčovým výstupem z této otázky je poměrně masové přijetí relativně nové regionální identity. Toto tvrzení pak víceméně potvrzuje **otázka číslo 14**. V ní respondenti odpovídali na dotaz, zda jsou ztotožnění s identitou obyvatele Kraje Vysočina. 27 z celkem 51 respondentů, tedy více než padesát procent, uvedlo, že ano, jsou s ní ztotožnění a Vysočinu považují za svůj kraj. Dalších 21 prohlásilo, že identitu přijímají, ale právě spíše jako papírový konstrukt, nezajímají se o ni detailně. Pouze tři uvedli, že se necítí být „Vysočičáky“.

Jako osvědčený a přijímaný se jeví také název Kraje Vysočina. Autor do dotazníku cíleně vybral tři nejpočetnější varianty, mezi nimiž se lidé z kraje v roce 2001 rozhodovali. V **otázce číslo 15** naprosto suverénně vyhrála varianta Kraj Vysočina, s níž se lidé očividně ztotožňují, neboť obdržela 45 hlasů z 51 možných. Podle tří respondentů by byla vhodnější varianta Českomoravský kraj. Jen tři ze všech oslovených pak uvedli, že by jim víc vyhovoval původní název kraje z roku 2000, tedy Jihlavský kraj.

Naprostým vyvrácením politických domněnek a potvrzením faktu, že Vysočina má svůj historický význam a smysl, pak byla **otázka 16**. Oproti lidem z jiných končin republiky (autor práce cíleně nevolí veřejně populární formulaci „oproti lidem z Prahy“, protože i když ke klíčovým rozhodnutím dochází často právě v Praze, jejich autoři se zpravidla do hlavního města přistěhovali díky svému zvolení), kteří od stolu rozhodují o chodu země, lidé žijící v daném prostoru vnímají určité věci jinak. I toto tedy potvrzuje, že vznik krajů má svůj smysl, neboť princip subsidiarity je vnímaný citlivě, a rozhodování na dálku, zvláště ze strany lidí, kteří nejsou s danou oblastí nijak spojeni (teď myšleno nejen geograficky, ale například odborně či zájmově), bývá hodnoceno velmi kriticky. V této otázce ani jeden jediný respondent neuvedl, že by Vysočinu vnímal jako umělý konstrukt politiků. Celkem 31 osob vybralo variantu, která Vysočinu víceméně ztotožňuje s územím Českomoravské vrchoviny. Dalších 20 pak uvedlo, že ji vnímají jako přirozený kraj kolem Jihlavy

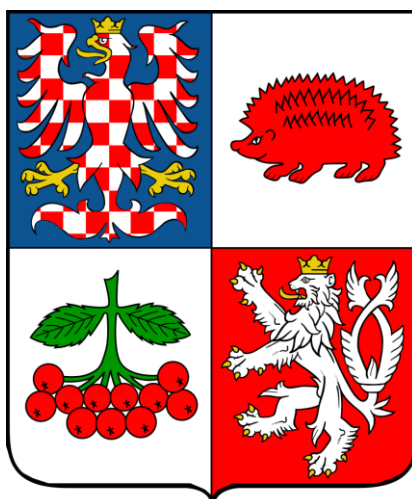
s vlastní historií. Jako klíčové se zde jeví oba pohledy. Jak ten geomorfologický, tak ten kulturně-historický.

17. Který z krajských symbolů vnímáte jako nejvýznamnější?

Graf 5 - Vnímání krajských symbolů Vysočiny

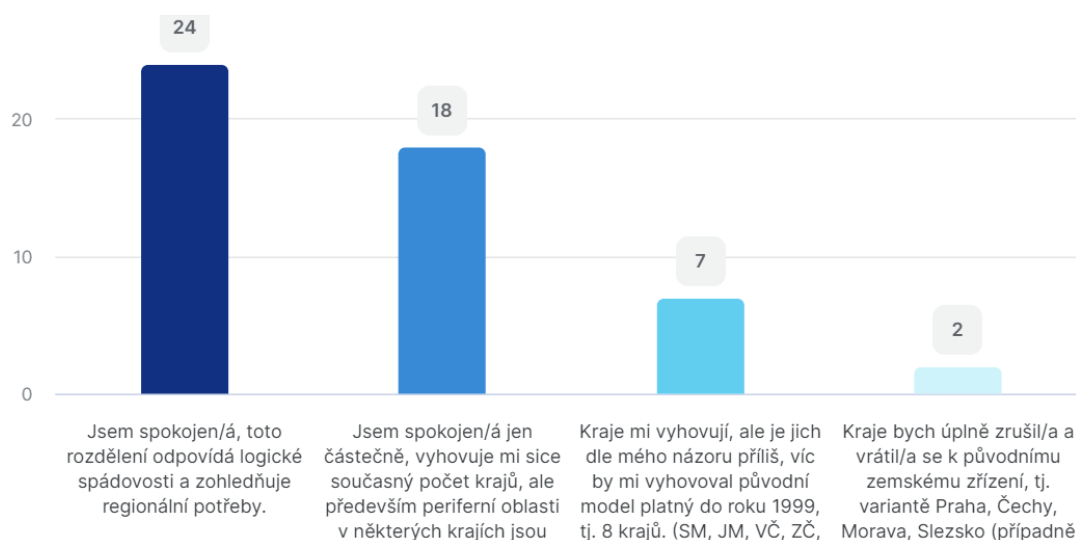
Na odpovědi z předchozí **otázky** navazuje i ta následující s číslem **17**. Až na jeden prvek krajského znaku také potvrzuje vhodnost symbolů na krajském znaku. Pro šestnáct respondentů je největším symbolem Vysočiny spojení s Českomoravskou vrchovinou jako geomorfologickou oblastí. Hned čtrnáct osob, což bylo pro autora velmi překvapivé (vysvětluje si to tím, že značná část respondentů byla z okresu Jihlava), uvedlo jako hlavní symbol kraje jihlavského ježka, který se nachází v krajském znaku. Není v něm sice uvedeno přímo česko-moravské pomezí, ale znaky obou historických zemí (Čech a Moravy) ano. Poslední z prvků znaku, jeřabina, se umístila až na děleném šestém místě, když obdržela od respondentů pouhé tři hlasy.

Obrázek 17 - Znak Kraje Vysočina (zdroj: Kraj Vysočina)

Otázka číslo 18 shrnovala celkový pohled na krajské zřízení. I zde respondenti jednoznačně projevili názor, že je jim toto rozdělení blízké. Byť se zde odštěpily dva hlavní názorové proudy. První s tímto rozdělení souhlasí bez připomínek Druhý by udělal drobné korektury, neboť vnímá problematičnost určitých periferních oblastí. Práce ale s ohledem na rozsah nemůže detailně zjišťovat, které konkrétní lokality by lidé přesunuli. A proč právě tyto.

18. Jak obecně vnímáte krajské rozdělení České republiky?

Ztotožnění s kraji potvrzuje i fakt, že pouze 2 lidé z 51 by zrušili kraje a vrátili původní zemské zřízení. Zde se pak nabízí otázka, nakolik je oprávněný argument kritiků krajského zřízení, že jejich

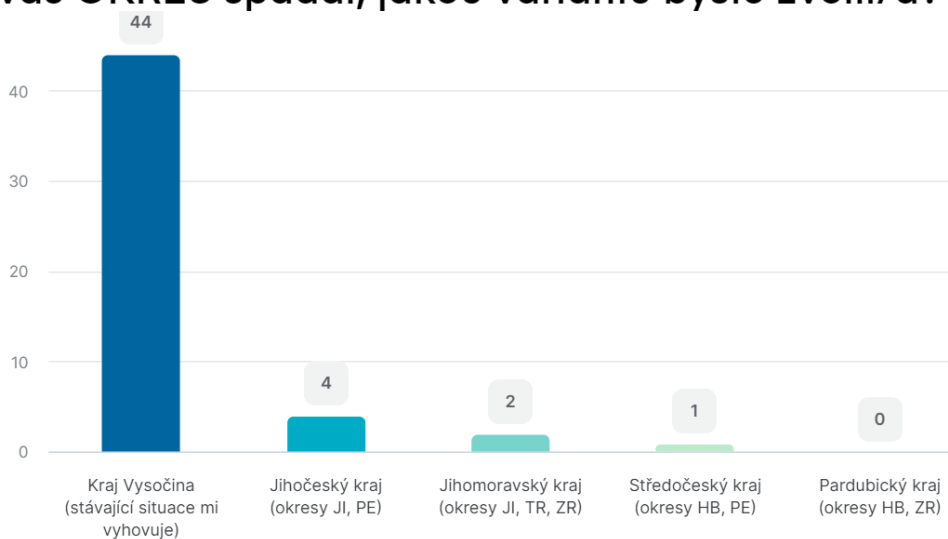

vznik měl potlačit národnostní sebevědomění. A nakolik lidé opravdu zemské rozdělení vnímají jako přežitý koncept minulosti. K úplnosti je třeba dodat ještě údaje ze sčítání lidí z roku 2021.

„K české národnosti se přihlásilo 83,8 % z těch, kteří otázku na národnost vyplnili, k moravské národnosti pak 5,0 % a k národnosti slezské 0,2 %. Z dalších národností byla nejčastěji deklarována národnost slovenská (1,3 %), ukrajinská (1,1 %) a vietnamská (0,4 %). Vyplnění otázky na národnost bylo dobrovolné, bez vyplnění ji nechalo 31,6 % osob, při sčítání v roce 2011 to bylo 25,3 %.“ (ČSÚ, 2022) Z těchto údajů vyplývá, že počty lidí uvádějících jinou než českou národnost jsou opravdu marginální. Proč tomu tak je, by byl obsah pro další minimálně stejně obsáhlou akademickou práci.

Poslední uzavřená **otázka**, konkrétně s pořadovým číslem **19**, umožnila respondentům zvolit hypotetickou variantu přesunu jejich okresu pod jiný kraj. Zde naprosto dominantně převážilo setrvání pod Krajem Vysočina. I tady lze tedy jednoznačně tvrdit, že je přijímaný pozitivně.

19. Kdybyste nyní mohl/a zvolit, pod který kraj by váš OKRES spadal, jakou variantu byste zvolil/a?

Graf 6 - Možná volba spádovosti okresu

Otázka 20, jak bylo uvedeno už v metodologické kapitole, byla otevřená a respondenti do ní mohli uvést svůj e-mail, kam je možné zaslat výsledky. Nebyla už však povinná. Této varianty využili jen tři respondenti ze všech. Autor práce už dále nezjišťoval, zda to bylo z důvodu nezájmu o výsledky, anebo obav o prozrazení jinak garantované anonymní identity.

6.4.4 Výsledky dotazníkového šetření – obyvatelé mikroregionu Dačicko

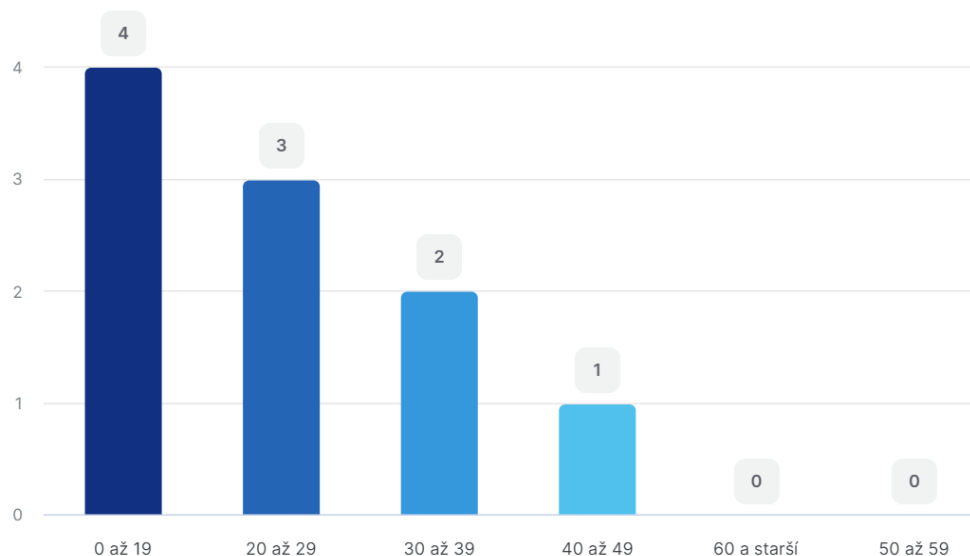
Výzkumu se účastnilo celkem 11 respondentů. Jednu odpověď musel autor práce vyřadit, neboť nesplňovala povinné kritérium v podobě trvalého bydliště v mikroregionu Dačicko, což byla z pohledu dotazníku **otázka číslo 1**. Vyřazený dotazník, respektive jeho odpovědi nebudou nikde ve zbytku této práce prezentovány.

Šetření probíhalo analogicky ve srovnání s tím zaměřeným ryze na Kraj Vysočina. Jak bylo uvedeno v metodologické části, došlo zde jen k úpravě celkového poměru respondentů, aby bylo možné výsledky poměrně srovnávat.

Otázka 2, zjišťující, zda je respondent rodákem, či nikoli, přinesla devět odpovědí ano, jednu ne. To znamená, že pouze jediný respondent se na Dačicko přistěhoval až v průběhu svého života. S ohledem na částečně odlišné zaměření tohoto dotazníku zde nebylo nadále zjišťováno, z jakého to bylo důvodu. Tato práce totiž není zaměřena na atraktivitu Dačicka jakožto pracovní či jiné destinace.

Z pohledu pohlaví, což byla **otázka číslo 3**, se ukázalo, že mezi respondenty převládli muži, a to v poměru 7 ku 3 oproti ženám. Jedná se tedy o určitý protiklad oproti Vysočině. Zajímavý byl také věkový rozptyl respondentů, tedy **otázka číslo 4**. I s ohledem na jeho šíři však pochopitelně nelze výsledky paušalizovat na celý mikroregion, neboť zkoumaný vzorek byl příliš malý. Také v případě Dačicka lze tento poměr přisuzovat hlavně šíření dotazníku skrze sociální sítě, což je bližší mladším lidem.

4. Do jaké věkové kategorie spadáte?

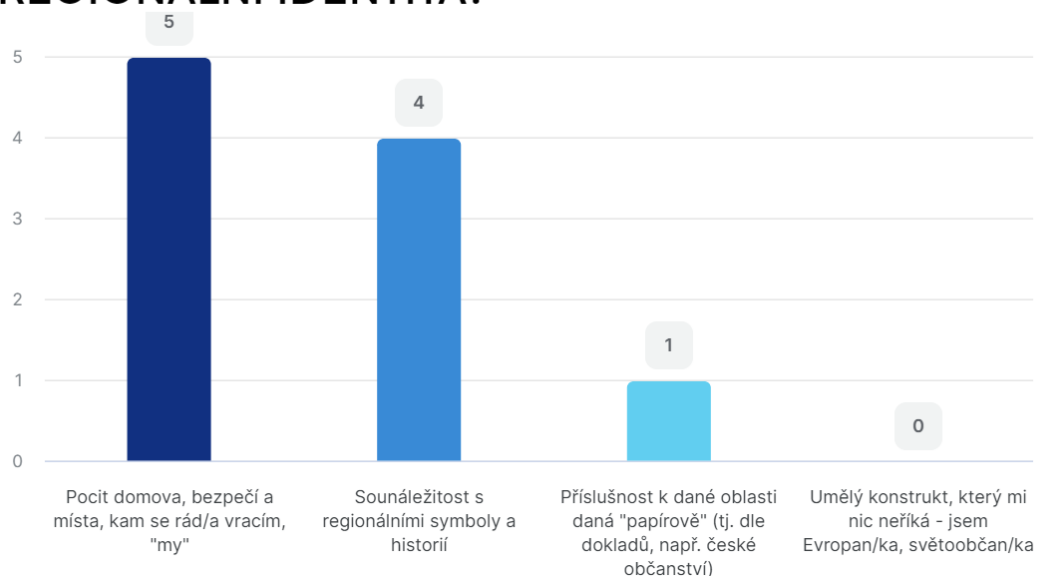
Graf 7 - Věkové rozmezí respondentů z Dačicka

Velmi podobný jako v případě Vysočiny byl i poměr z pohledu vzdělání respondentů, což byla **otázka číslo 5**. Hned pět respondentů uvedlo středoškolské vzdělání s maturitou. Další tři pak vysokoškolské magisterské vzdělání. Jeden bakalářské. A jeden vyšší odbornou školu. Z tohoto ukazatele lze odvodit, že se takto vzdělaní lidé zřejmě již setkali s konstruktem regionální identity. O to cennější jsou získané informace.

Otázky číslo 6 a 7 na sebe navazovaly. A byly posledními statistickými. Na otázku, čím se respondenti živí, hned polovina z nich odpověděla, že jsou stále studenti. Po dvou přispěli zaměstnanci ve státním a soukromém sektoru. A jeden respondent označil, že je osobou samostatně výdělečně činnou. U pětice studentů lze odvodit, že do školy dochází prezenčně, neboť otázku týkající se lokality zaměstnání odpověděli, že nepracují. Dva z respondentů pracují na území Jihočeského kraje, avšak mimo mikroregion Dačicko. Dva přímo v místě bydliště, tedy na Dačicku. A jeden za prací dojíždí do sousedního Jihomoravského kraje. Variantu zahraničí či Kraje Vysočina neuvedl nikdo z dotazovaných.

Otázka 8 je první z tematicky zaměřených. Respondenti odpovídali na stejný dotaz, jako jejich kolegové z Vysočiny. Také v případě lidí z Dačicka zvítězila varianta pocitu domova a bezpečí, již zvolilo pět osob. Sounáležitost s regionálními symboly vybrala čtveřice osob. Pouze jeden člověk pak zvolil papírovou příslušnost. Ani jeden z deseti dotazovaných nevybral „umělý konstrukt“, i zde se tedy ukazuje, že lidem není myšlenka regionální identity cizí.

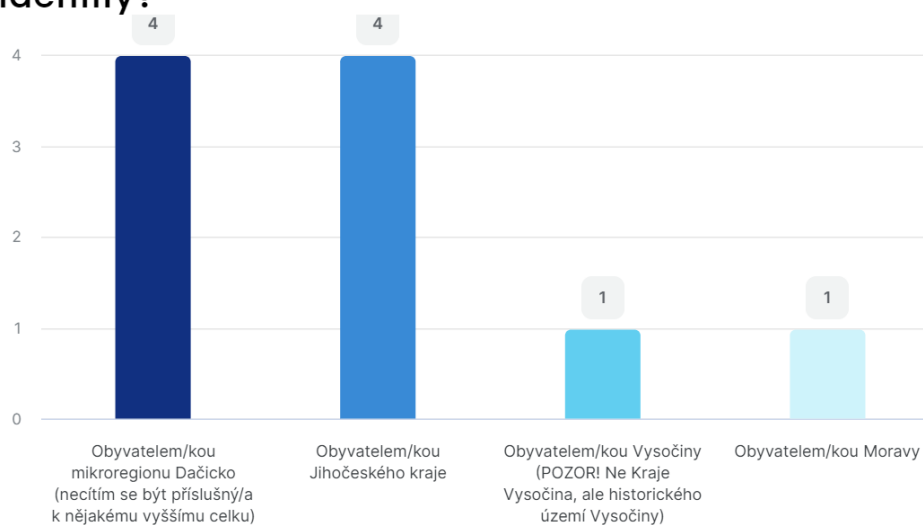
8. Co si nejmíc představujete pod spojením REGIONÁLNÍ IDENTITA?

Graf 8 - Představa lidí z Dačicka o regionální identitě

Otázka číslo 9 přinesla patrně klíčové zjištění této práce. Ačkoli autor predikoval odpor lokálních obyvatel k spádovosti pod Jihočeský kraj, nic takového se nekonalo. Otázkou pro další výzkum by bylo, jak velkou roli zde například hraje věk respondentů, z nichž podstatná část byla narozena až po roce 2000 a s nově utvořeným krajským rozdělením se tak setkávala přirozeně. Na druhou stranu je ale nutno poznamenat, že Dačicko spadalo pod Jihočeský kraj (byť v odlišné podobě) i před rokem 2000, čili se zde nejedná o takový rozdíl, jako například v případě vysočinských okresů, které patřily pod jiné kraje.

9. Kým se cítíte být nejvíc z pohledu regionální identity?

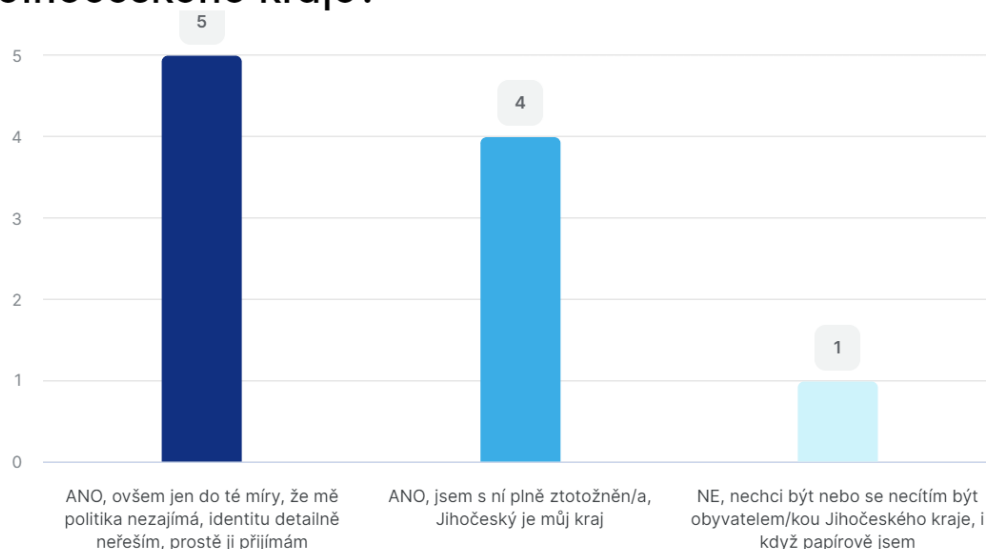

Graf 9 - Regionální identita obyvatel Dačicka

Částečným potvrzením autorovy predikce je častokrát zmíněná příslušnost k mikroregionu, čímž se čtyři lidé de facto zřikají oficiálního administrativního rozdělení. Ovšem namísto toho, aby následovaly varianty Vysočina či Morava, následuje čtveřice, která se cítí být plnohodnotnými Jihočechy. K úplné objektivitě šetření by bylo třeba získat určitou kvótu respondentů vyššího věku. Pak by možná došlo k názorovému rozporu, protože by se starší lidé mohli více cítit být obyvateli Moravy či Vysočiny. Takto jsou to ale pouhé spekulace. Mladí lidé tuto variantu očividně neřeší.

Definitivním potvrzením teorie o přijetí krajské identity pak byly odpovědi v otázce číslo 10. Zde se pouze jeden respondent vyslovil proti Jihočeskému kraji. Ostatní jej buď přijímají jako fakt, což znamená, že k němu nechovají hlubší vztah, anebo jej přímo považují za svůj. Plné ztotožnění uvedli čtyři respondenti.

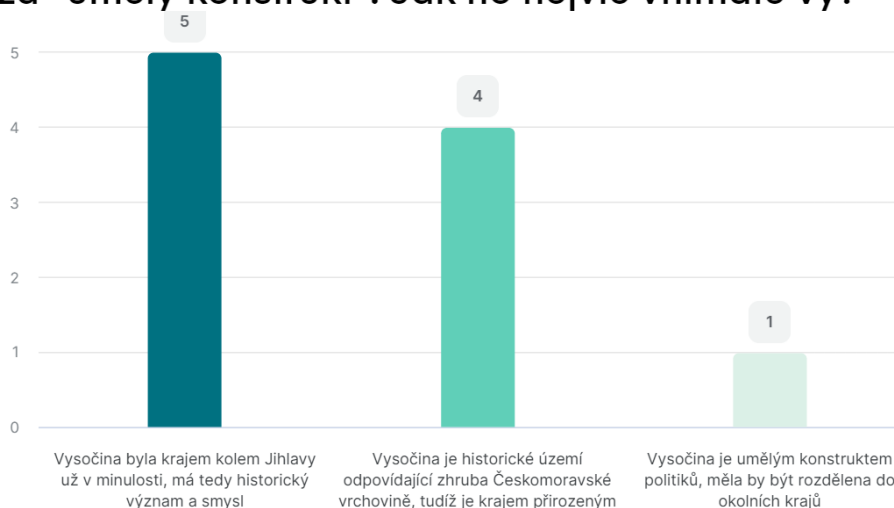
10. Jste ztotožněn/a s identitou obyvatele/ky Jihočeského kraje?

Graf 10 - Ztotožnění s identitou Jihočecha

Otázka číslo 11 tedy s ohledem na předchozí odpovědi působí spíše jako „přeshraniční“ názor, o to zajímavější jsou pak jeho výsledky. Také Jihočeši z Dačicka, jak sami sebe respondenti označili, vidí v Kraji Vysočina smysluplný a oprávněný region. Pouze jedna osoba z deseti uvedla, že je Vysočina umělým konstruktem a měla by být rozdělena.

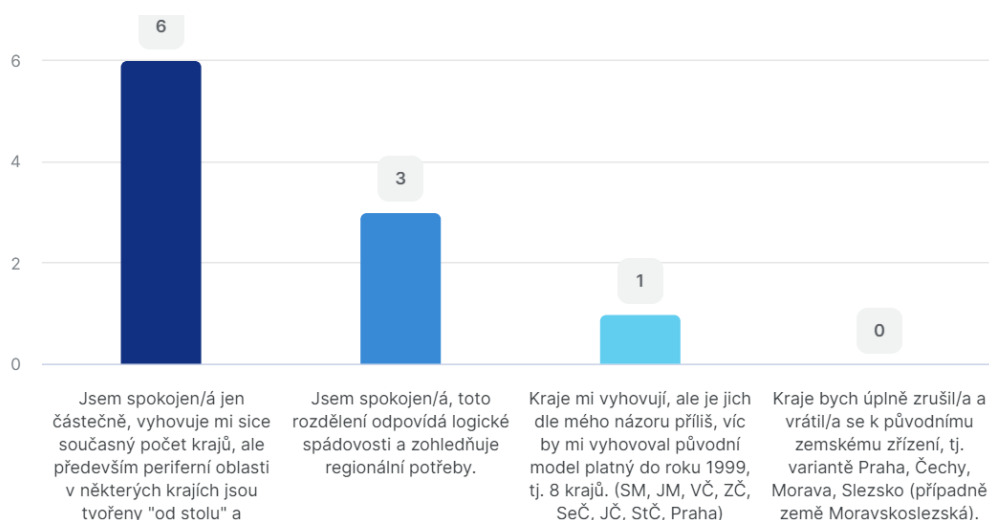
11. Někteří politici označili sousední Kraj Vysočina za "umělý konstrukt". Jak ho nejvíc vnímáte vy?

Graf 11 - Vysočina z pohledu Jihočechů

Otázka číslo 12 zaměřená na obecné vnímání krajského rozdělení, opět stejně formulovaná jako v případě obyvatel Vysočiny, přinesla zajímavé zjištění. U obyvatel periferní oblasti kraje, kteří zvolili, že se současným stavem jsou spokojeni jen částečně, autor předpokládal, že by byli kritičtí právě k oblasti, v níž sami žijí. Ta je totiž sama o sobě jedním ze sporných území. Protože však v předchozích otázkách respondenti z Dačicka vyjádřili vůli a souhlas s Jihočeským krajem, pak zřejmě v tomto bodě připomínají jiné části Česka. Jaké, to už nebylo dále zjistitelné a neodpovídalo by to obsahu této práce.

12. Jak obecně vnímáte krajské rozdělení České republiky?

Dalším zajímavým zjištěním a úsudkem z této práce, může být výsledek **otázky číslo 13**. Konkrétně tedy skutečnost, že ačkoli se lidé z Dačicka z pohledu regionální identity nyní cítí být Jihočechy, z pohledu administrativní spádovosti s odkazem na minulost někteří vybrali spádovost vysočinskou, konkrétně okres Jihlava, kam Dačicko patřilo dříve. Možná tak oddělili regionální identitu a administrativní členění jako takové. Variantu okresu Jindřichův Hradec zvolilo pět respondentů. Podle jednoho člověka Dačice samy o sobě měly být okresním městem, což by jim v minulosti pomohlo v rozvoji.

Potvrzením uvedené autorovy teorie či jeho vysvětlením může být i odpověď na **otázku číslo 14**. Zde totiž respondenti volili možnou příslušnost mikroregionu v budoucnosti, a to při hypotetické variantě, kdy by oni sami mohli o spádovosti rozhodnout. Šest z nich vybralo variantu současnou, čili spádovost pod Jindřichův Hradec. Třem by více vyhovovala Vysočina, a to varianta okresu

Jihlava. Jeden z dotazovaných vybral Vysočinu ve variantě okresu Třebíč. Žádný z respondentů by pak Dačicko neřadil do Jihomoravského kraje, konkrétně do okresu Znojmo. To je zajímavé mj. právě s ohledem na zemské rozdělení, neboť pouze Jihomoravský kraj se ke své moravské historii odkazuje i názvem.

Poslední povinnou **otázkou** byla ta s číslem **15**. Zde se potvrdila autorova domněnka. Lidé z Dačicka, konkrétně sedm z nich, vnímají svou perifernost. Ve srovnání s jinými okrajovými oblastmi kraje se ale považují za rovnocenné a nemají pocit, že jsou odstrkovaní. Pocit „*jihomočeského apendixu*“ mají jen dva z deseti respondentů. Zajímavý je jistě také fakt, že pouze jedna osoba vybrala variantu pocitu plnohodnotné součásti kraje srovnatelné na úrovni s centrem. Toto by byla zajímavá informace pro představitele z metropole kraje v Českých Budějovicích, pokud chtějí rovnoměrný rozvoj celého regionu, nikoli pouze úzkého centra.

Na dobrovolnou **otázku** s číslem **16** neodpověděl nikdo, žádný z respondentů tedy neprojevil zájem o zaslání výsledků tohoto šetření.

6.4.5 Výsledky kvantitativního výzkumu v aplikaci na hypotézy a stanovený cíl práce

Prvním cílem výzkumné části bylo zjistit, zda existují statisticky významné vztahy mezi věkem respondentů a přijetím regionální identity obyvatel Kraje Vysočina. Autor rozdělil respondenty dle uváděné věkové škály do dvou skupin. Do první byli zařazeni lidé označení jako mladší, kam spadali ti z věkového rozpětí od 0 do 39 let. Druhou skupinou byli lidé starší, tedy 40 let a více.

	ANO, zcela přijímají	ANO, papírově	NE
MLADŠÍ	49 %	42 %	9 %
STARŠÍ	61 %	39 %	0 %

Z výsledků uvedených v tabulce vyplývá, že identitu obyvatele Kraje Vysočina přijímá (do této skupiny jsou zahrnuty jak skupiny s ní zcela ztotožněné, tak ty pouze „*papírově*“) v obou uvedených věkových kategoriích většina, případně všichni respondenti. Množství respondentů neztotožněných je natolik marginální, že jej nelze statisticky zohlednit.

H1₀ – Lidé do 40 let jsou ztotožnění s regionální identitou Vysočiny stejně jako lidé 40+.

H1_a – Lidé do 40 let jsou ztotožnění s regionální identitou Vysočiny více než lidé 40+.

Přijímáme nulovou hypotézu.

Druhým cílem této práce bylo zjistit, zda existují výrazné názorové rozdíly na současné krajské zřízení mezi lidmi na Vysočině a obyvateli sousedního Dačicka z Jihočeského kraje.

	ZRUŠENÍ KRAJŮ	VARIANTA Z ROKU 1960	PROBLÉM PERIFERIÍ	STATUS QUO = IDEÁL
VYSOČINA	4 %	14 %	35 %	47 %
JIHOČESKÝ	0 %	10 %	60 %	30 %

Při srovnání variant autor vycházel z rozdělení na dvě skupiny. První skupinu tvořily názorové proudy, které prosazují buď úplné zrušení krajů, případně návrat k variantě z roku 1960, jež trvala až do roku 1999. Druhou skupinu pak proudy, které jsou buď zcela ztotožněné se současnou situací, případně mají jen drobné připomínky k vybraným periferním oblastem. Jak vyplývá z uvedené tabulky, pro variantu 1 (úplné zrušení či návrat k variantě 1960) preferují v obou zkoumaných skupinách velmi podobná procenta obyvatel. Také zde tedy není možné přijmout alternativní hypotézu.

H2₀ – Lidé z Vysočiny přijímají současné krajské zřízení stejně pozitivně jako lidé z Dačicka.

H2_a – Lidé z Vysočiny přijímají současné krajské zřízení pozitivněji než kritičtí lidé z Dačicka.

Přijímáme nulovou hypotézu.

Třetím cílem této práce bylo zjistit, zda hraje významnou roli v přijetí regionální identity dosažené (či aktuálně dosahované) vzdělání.

	ANO, zcela přijímají	ANO, papírově	NE
Bc., Mgr. +	62 %	29 %	9 %
ZŠ, SŠ bez/s MZ, VOŠ	47 %	50 %	3 %

Jak ukazují výsledky výzkumu, předpoklad autora práce byl mylný. Očekávané výrazně vyšší pozitivní přijetí ze strany vysokoškolsky vzdělaných lidí není pravdivé. Lidé se středním vzděláním s maturitou a nižším vykazují prakticky stejné hodnoty.

H3₀ – Lidé s VŠ vzděláním přijímají identitu Vysočiny stejně jako lidé s nižším vzděláním.

H3_a – Lidé s VŠ vzděláním přijímají identitu Vysočiny kladněji než lidé s nižším vzděláním.

Přijímáme nulovou hypotézu.

Čtvrtým cílem této práce bylo zjistit, zda jsou rodáci z Kraje Vysočina s administrativním *status quo* spokojenější než lidé, kteří se na území kraje přistěhovali.

	ZRUŠENÍ KRAJŮ	VARIANTA Z ROKU 1960	PROBLÉM PERIFERÍÍ	STATUS QUO = IDEÁL
RODÁCI	4 %	12,5 %	37,5 %	46 %
NERODÁCI	0 %	33 %	0 %	67 %

Ve čtvrtém zkoumaném případě se ukazuje, že lidé, kteří jsou rodáky z Kraje Vysočina (zařazeni jsou i lidé, kteří mají sice v rodném listě jiné místo narození, ale celý život žijí na území nynějšího Kraje Vysočina) vnímají nynější krajské zřízení opravdu pozitivněji než lidé, kteří se na Vysočinu přistěhovali. Zároveň je ale nutno dodat, že s ohledem na nízký počet respondentů z řad nerodáků je toto tvrzení poněkud sporné, neboť se počty obou skupin výrazně liší. To ovšem autor práce při stanovování hypotéz nemohl vědět.

H4₀ – Rodáci z Vysočiny jsou s aktuálním krajským rozdělením stejně spokojeni jako přistěhovalci.

H4_a – Rodáci z Vysočiny jsou s aktuálním krajským rozdělením spokojenější než přistěhovalci do kraje.

Zamítáme nulovou hypotézu, přijímáme alternativní hypotézu.

6.4.6 Kvalitativní výzkum – rozhovor s vybranými respondenty

Aby byl výzkum kompletní, byla do něj zařazena i kvalitativní část v podobě rozhovorů. Autor práce kvůli možnosti srovnání položil jednotlivým respondentům stejné otázky. V úvodu nabízí k přečtení text, který četl každému respondentovi. **Následující odpovědi jsou pak doslovným přepisem slov respondentů, autor práce je pouze sepsal.**

Dobrý den,

v první řadě děkuji za souhlas s provedením rozhovoru a prezentací plného jméno v bakalářské práci Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina se zaměřením na krajské periferie. Nyní přejdu k jednotlivým otázkám. Ty jsou cíleně otevřené, aby respondentovi umožnily široké spektrum odpovědí, ne pouze vyhrazený okruh. To poslouží mimo jiné jako kontrast ke kvantitativnímu a také anonymnímu výzkumu, který byl uskutečněn prostřednictvím dotazníkového šetření.

Respondent 1 – Vít Rosecký, 36 let, Žďár nad Sázavou

První otázka. Mohu poprosit přesné místo bydliště a jeho vzdálenost od krajské Jihlavy, potažmo dalšího nejbližšího krajského města (s uvedením jeho názvu)?

Žďár nad Sázavou, vzdálenost od Jihlavy 40 km, od Brna 75 km, od Pardubic 65 km

Vnímáte subjektivně vaši lokalitu z pohledu dopravní dostupnosti, zájmu z centra regionu, atraktivity apod. spíš jako periferní, tedy na okraji zájmu, anebo nemáte pocit, že by vaše obec byla nějak „hendikepovaná“? A poprosím také důvod pro tuto odpověď.

Nemám pocit, že je má obec hendikepovaná. Jedná se o bývalé okresní město, čtvrté v počtu obyvatel na Vysočině. Mám plno známých, kteří dojíždí do Jihlavy za prací a školou, častokrát právě proto, že to je krajské město. Dalším faktorem, proč zastávám názor, že Žďár a okolí není hendikepován je, že je tu významná snaha o přiblížení těchto lokalit k Jihlavě. Samozřejmě to nejde vzdáleností, ale oceňuji zrychlení dopravy – zejména silniční.

Co vnímáte obecně jako největší benefit vašeho regionu (uvažujeme zde mikroregion či konkrétní obec)?

Benefity samotného Žďáru nad Sázavou – zavedené průmyslové objekty a na ně navazující služby, kultura, sport, vše fungující. Částečná orientace na cestovní ruch díky památce UNESCO.

Benefity okolí Žďáru n. S. - určitě se jedná o možnosti cestovního ruchu. Jak památky, tak zejména příroda. Vstřícnost obyvatel mikroregionu, včetně té politické (dle mého názoru v posledních letech významné zlepšení). A možná návaznost na přírodně-sportovní zázemí Novoměstska.

V čem naopak spatřujete největší problémy? Co byste změnil(a)?

Určitě si myslím, že zde není naplněn turistický potenciál mikroregionu. Protože Žďár a okolí ho prostě mají velký.

Vaše lokalita v minulosti spadala pod jiný kraj. Když srovnáte období z před roku 2000 (tedy spádovost mimo Vysočinu) a současnost, myslíte si, že vznik Kraje Vysočina vaší oblasti pomohl, uškodil, anebo nevnímáte žádný rozdíl? A prosím také o uvedení důvodu, proč odpovídáte takto. (zmínit můžete i konkrétní oblasti typu školství, zdravotnictví, dopravy, průmyslu, zemědělství, bezpečnosti apod.)

Osobně si moc nevybavuji fungování krajů před rokem 2000 (jsem ročník narození 1985), nicméně se domnívám, že Kraj Vysočina a poloha Jihlavy v centru tohoto kraje bylo správné řešení. Zejména z důvodu správně-organizačních záležitostí.

Kdyby čistě hypoteticky bylo možné se odtrhnout a připojit k jinému kraji, myslíte si, že by to vašemu regionu (městu, vesnici) pomohlo? Co by to případně dle vašeho názoru přineslo?

Pokud by měl být systém státní správy úplně stejný, tak si myslím, že by to Žďáru a okolí neprospělo.

Vnímáte snahy obyvatel vašeho regionu (města, vesnice apod.) o zvýšení zájmu centrály (myšleno tedy primárně krajského města) a větší zapojení do „krajské akce“ (tím je myšleno konání významných akcí, plánování klíčových dopravních staveb, pomoc například v agendě zdravotnictví, školství apod.)?

Ano, například ve sportu je fanouškovství Jihlavě zřejmé. Stejně tak velmi pomáhá zlepšení dopravní infrastruktury.

Kdybyste čistě teoreticky měl(a) možnost zasednout do krajského zastupitelstva (potažmo krajské rady či přímo na post hejtmána) a rozhodnout o prioritizaci vybraných projektů, které z vašeho regionu byste do tohoto plánu zařadili? A proč zrovna tyto?

Určitě podpora turistického ruchu. Dále podpora školství a následně sportu a kultury. Turistický ruch by mohl přinést další zdroje příjmu do regionu. Školství a formy zábavy pak zlepší kvalitu života.

Když srovnáte váš náhled na fungování a příslušnost ke Kraji Vysočina zpřed deseti let a nyní, došlo k nějakému vývoji? Anebo je váš postoj k němu stále stejný?

Určitě je zde patrný posun k decentralizaci od Jihlavy. Tento názor nezaujímám pouze já, ale i mé okolí.

Poslední otázka je zaměřena na historické země. Častým argumentem kritiků současného krajského zřízení je přerušování historických a staletí trvajících vazeb v rámci Čech, Moravy

a Slezska. A také údajné potírání národností obyvatel, kteří na tomto území žijí. Když byste měli srovnat jednotlivé identity, jaké by bylo jejich pořadí? Na první místo umístěte, čím se cítíte být nejvíc, na poslední pochopitelně nejmíň. Na výběr je **OBYVATEL ČESKA, OBYVATEL HISTORICKÉ ZEMĚ (MORAVA ČI SLEZSKO, DLE PŘÍSLUŠNOSTI), OBYVATEL KRAJE VYSOČINA**. Můžete přidat i důvod, proč preferujete právě toto a proč naopak vám není blízká jiná varianta. Prosím o seřazení všech tří uvedených hodnot, každá z nich se vás totiž týká.

OBYVATEL ČESKA. Z více důvodů – stejná řeč, historie, tradice. Tím, že jsem žil pět let v Olomouci, tak vím, že život v ČR je všude stejný, respektive sounáležitost s odpovědí OBYVATEL ČESKA.

Nikdy jsem nepocítoval potřebu se vymezit, jestli jsem Moravák nebo „Čehůn“, stejně tak nahlížím i na krajskou příslušnost. Je pro mě důležité, jak funguje kraj jako státní instituce, nikoli jestli má ve znaku ježka nebo orlici.

Respondent 2 – Petra Klusáková, 20 let, Dolní Rožínka

První otázka. Mohu poprosit přesné místo bydliště a jeho vzdálenost od krajské Jihlavy, potažmo dalšího nejbližšího krajského města (s uvedením jeho názvu)?

Mé přesné bydliště je Dolní Rožínka a vzdálenost této vesničky od Jihlavy je 60 km. Nejbližší krajské město je ovšem Brno ležící ve vzdálenosti 48 km.

Vnímáte subjektivně vaši lokalitu z pohledu dopravní dostupnosti, zájmu z centra regionu, atraktivitu apod. spíš jako periferní, tedy na okraji zájmu, anebo nemáte pocit, že by vaše obec byla nějak „hendikepovaná“? A poprosím také důvod pro tuto odpověď.

Z hlediska dopravní dostupnosti je Dolní Rožínka lehce z ruky, hlavně z důvodu nepřítomnosti vlakové dopravy. Dopravní dostupnost do našeho krajského města je velmi složitá, bez dopravy vlastním automobilem časově neúměrně náročná. Dopravní spojení do nejbližšího krajského města Brna je mnohem lepší. Nicméně vzhledem k turistickému potenciálu si nemyslím, že by tato lokalita byla nějak na okraji zájmu.

Co vnímáte obecně jako největší benefit vašeho regionu (uvažujeme zde mikroregion či konkrétní obec)?

Dle mého názoru je mikroregion okolo Bystřice nad Pernštejnem velmi turisticky přátelský. Je zde mnoho aktivit a možností, které mohou návštěvníci, zejména s dětmi využívat.

V čem naopak spatřujete největší problémy? Co byste změnil(a)?

Pokud se mám zaměřit na mikroregion a zmiňovanou turistiku, není zde příliš kvalitních restaurací, které by měly jít s turismem ruku v ruce.

Největším problémem v mé rodné obci, v Dolní Rožince, je určitě, již neprobíhající těžba uranu. Nabízí to sice mnoho pracovních příležitostí, ovšem s těžbou uranu přichází také spousta obav.

Vaše lokalita v minulosti spadala pod jiný kraj. Když srovnáte období zpřed roku 2000 (tedy spádovost mimo Vysočinu) a současnost, myslíte si, že vznik Kraje Vysočina vaší oblasti pomohl, uškodil, anebo nevnímáte žádný rozdíl? A prosím také o uvedení důvodu, proč odpovídáte takto. (zmínit můžete i konkrétní oblasti typu školství, zdravotnictví, dopravy, průmyslu, zemědělství, bezpečnosti apod.)

Na tuto otázku nemohu odpovědět. Období, kdy toto území spadalo pod jiný kraj, jsem nezažila a s nikým jsem o tom nikdy nehovořila.

Kdyby čistě hypoteticky bylo možné se odtrhnout a připojit k jinému kraji, myslíte si, že by to vašemu regionu (městu, vesnici) pomohlo? Co by to případně dle vašeho názoru přineslo?

Velmi těžká otázka. Dle mého názoru by připojení k jinému kraji nikam nevedlo. Kraj Vysočina vnímám jako přirozený kraj a do něj mi zapadá i moje vesnička.

Vnímáte snahy obyvatel vašeho regionu (města, vesnice apod.) o zvýšení zájmu centrály (myšleno tedy primárně krajského města) a větší zapojení do „krajské akce“ (tím je myšleno konání významných akcí, plánování klíčových dopravních staveb, pomoc například v agendě zdravotnictví, školství apod.)?

Nic takového zde nevnímám.

Kdybyste čistě teoreticky měl(a) možnost zasednout do krajského zastupitelstva (potažmo krajské rady či přímo na post hejtmana) a rozhodnout o prioritizaci vybraných projektů, které z vašeho regionu byste do tohoto plánu zařadili? A proč zrovna tyto?

Podpořila bych projekty zaměřené na budování cyklostezek a jejich vzájemné propojování mezi malými vesničkami. Dále mi nepřipadá špatné zavést dotace na zvýhodněné jízdné i pro jiné kategorie než jsou děti, senioři a studenti, aby se zredukovala doprava osobními automobily.

Když srovnáte váš náhled na fungování a příslušnost ke Kraji Vysočina zpřed deseti let a nyní, došlo k nějakému vývoji? Anebo je váš postoj k němu stále stejný?

Vzhledem k mému věku jsem nad fungováním a příslušností ke Kraji Vysočina před deseti lety nepřemýšlela.

Poslední otázka je zaměřena na historické země. Častým argumentem kritiků současného krajského zřízení je přerušení historických a staletí trvajících vazeb v rámci Čech, Moravy a Slezska. A také údajné potírání národností obyvatel, kteří na tomto území žijí. Když byste měli srovnat jednotlivé identity, jaké by bylo jejich pořadí? Na první místo umístěte, čím se cítíte být nejvíc, na poslední pochopitelně nejmíň. Na výběr je OBYVATEL ČESKA, OBYVATEL HISTORICKÉ ZEMĚ (MORAVA ČI SLEZSKO, DLE PŘÍSLUŠNOSTI), OBYVATEL KRAJE VYSOČINA. Můžete přidat i důvod, proč preferujete právě toto a proč naopak vám není blízká jiná varianta. Prosím o seřazení všech tří uvedených hodnot, každá z nich se vás totiž týká.

Obyvatel Kraje Vysočina

Obyvatel Moravy

Obyvatel Česka

Respondent 3 – David Štursa, 44 let, Pelhřimov

První otázka. Mohu poprosit přesné místo bydliště a jeho vzdálenost od krajské Jihlavy, potažmo dalšího nejbližšího krajského města (s uvedením jeho názvu)?

Pelhřimov, vzdálenost 35 km od Jihlavy, 90 km od Českých Budějovic

Vnímáte subjektivně vaši lokalitu z pohledu dopravní dostupnosti, zájmu z centra regionu, atraktivity apod. spíš jako periferní, tedy na okraji zájmu, anebo nemáte pocit, že by vaše obec byla nějak „hendikepovaná“? A poprosím také důvod pro tuto odpověď.

Vzhledem k poloze města ležícího na křižovatce silnic I. třídy 19 a 34 a blízkosti dálnice D1 ne, spíše naopak z hlediska hustoty provozu. Problém je vlakové spojení (regionální trať), ale vzhledem k tomu, že ho nevyužívám, mě osobně netrápí.

Co vnímáte obecně jako největší benefit vašeho regionu (uvažujeme zde mikroregion či konkrétní obec)?

Životní prostředí, region bez zásadních sociálních problémů.

V čem naopak spatřujete největší problémy? Co byste změnil(a)?

Problém je odliv absolventů škol do jiných regionů (především do Prahy a Brna), kteří zde pak chybí.

Vaše lokalita v minulosti spadala pod jiný kraj. Když srovnáte období zpřed roku 2000 (tedy spádovost mimo Vysočinu) a současnost, myslíte si, že vznik Kraje Vysočina vaší oblasti pomohl, uškodil, anebo nevnímáte žádný rozdíl? A prosím také o uvedení důvodu, proč odpovídáte takto. (zmínit můžete i konkrétní oblasti typu školství, zdravotnictví, dopravy, průmyslu, zemědělství, bezpečnosti apod.)

Neumím úplně posoudit, nicméně zásadní rozdíl nevidím v rozdílné vzdálenosti do krajských měst – Jihlava × České Budějovice. Z hlediska zemědělství vždy Pelhřimovsko patřilo na Vysočinu, v ostatních oblastech to vidím vyrovnaně. Průmysl na Vysočině doznal výrazné změny především díky D1 a na ní navázané logistice, respektive vybudování výrobních hal okolo ní. Ale to není dáno rozdílem krajů, to by nastalo pravděpodobně i při původním rozdělení krajů.

Kdyby čistě hypoteticky bylo možné se odtrhnout a připojit k jinému kraji, myslíte si, že by to vašemu regionu (městu, vesnici) pomohlo? Co by to případně dle vašeho názoru přineslo?

Nic v zásadě pozitivního. Pelhřimovsko patří geograficky na Vysočinu a tam by také z hlediska krajů mělo zůstat.

Vnímáte snahy obyvatel vašeho regionu (města, vesnice apod.) o zvýšení zájmu centrály (myšleno tedy primárně krajského města) a větší zapojení do „krajské akce“ (tím je myšleno konání významných akcí, plánování klíčových dopravních staveb, pomoc například v agendě zdravotnictví, školství apod.)?

Přiznám se, že ne. Ale může to být pouze tím, že nemám informace z uvedených oblastí.

Kdybyste čistě teoreticky měl(a) možnost zasednout do krajského zastupitelstva (potažmo krajské rady či přímo na post hejtmána) a rozhodnout o prioritizaci vybraných projektů, které z vašeho regionu byste do tohoto plánu zařadili? A proč zrovna tyto?

Neznám zmiňované projekty. Ono nejde říct, zda prioritu má například zdravotnictví. Všechny oblasti je nutné řešit, samozřejmě s ohledem na finanční možnosti. Taky se obecně z hlediska kraje nedá říct pro celý kraj celková priorita, neboť každý okres má svoje specifické požadavky.

Když srovnáte váš náhled na fungování a příslušnost ke Kraji Vysočina zpřed deseti let a nyní, došlo k nějakému vývoji? Anebo je váš postoj k němu stále stejný?

Obrovský nárůst byrokracie, čím dál víc papírů, čím dál víc razítek, vše je obecně pomalejší a složitější. Je mi jasné, že za to nenese kolikrát vinu kraj, ale problém přichází ještě z vyšších míst. Ale počet zaměstnanců kraje a náklady na ně jsou za mě neobhajitelné.

Poslední otázka je zaměřena na historické země. Častým argumentem kritiků současného krajského zřízení je přerušení historických a staletí trvajících vazeb v rámci Čech, Moravy a Slezska. A také údajné potírání národností obyvatel, kteří na tomto území žijí. Když byste měli srovnat jednotlivé identity, jaké by bylo jejich pořadí? Na první místo umístěte, čím se cítíte být nejvíc, na poslední pochopitelně nejméně. Na výběr je OBYVATEL ČESKA, OBYVATEL HISTORICKÉ ZEMĚ (MORAVA ČI SLEZSKO, DLE PŘÍSLUŠNOSTI), OBYVATEL KRAJE VYSOČINA. Můžete přidat i důvod, proč preferujete právě toto a proč naopak vám není blízká jiná varianta. Prosím o seřazení všech tří uvedených hodnot, každá z nich se vás totiž týká.

Neumím rozdělit, jsem prostě obyvatel České republiky a nekloním se ani do Čech ani na Moravu. Jedině takto: 1. obyvatel Česka, 2. obyvatel Čech = obyvatel historické země, 3. obyvatel Vysočiny

Respondent 4 – Tomáš Rosecký, 44 let, Světlá nad Sázavou

První otázka. Mohu poprosit přesné místo bydliště a jeho vzdálenost od krajské Jihlavy, potažmo dalšího nejbližšího krajského města (s uvedením jeho názvu)?

Světlá nad Sázavou 42 km od Jihlavy, Pardubice 70 km

Vnímáte subjektivně vaši lokalitu z pohledu dopravní dostupnosti, zájmu z centra regionu, atraktivity apod. spíš jako periferní, tedy na okraji zájmu, anebo nemáte pocit, že by vaše obec byla nějak „hendikepovaná“? A poprosím také důvod pro tuto odpověď.

Ano, vnímám tuto západní oblast Vysočiny (Světelsko a Ledčsko) z pohledu Kraje Vysočina za periferní, přičemž naštěstí oproti Ledči je Světlá na tom lépe díky vlakové stanici na trati Praha – Brno. Problémy se v tomto mikroregionu objevily především se zavedením nové dopravní koncepce Kraje Vysočina (zrušení přímých spojení Ledče s Havlíčkovým Brodem, ale u většiny spojů to bylo spojeno s přestupem, což je pro starší lidi nepříjemné). V tuto chvíli takto řeší Světlá s krajem postavení nového mostu, aby se ulevilo dopravě přes nyní rekonstruované náměstí.

Co vnímáte obecně jako největší benefit vašeho regionu (uvažujeme zde mikroregion či konkrétní obec)?

Přírodní prostředí: spojeno s řekou Sázavou – především oblast Stvořidel (asi 7 km od Světlé nad Sázavou) a hora Melechov

Turistické památky: zámek Světlá nad Sázavou, hrad Ledec nad Sázavou, hrad Lipnice (asi 10 km od Světlé), Michalův statek v Pohledí (4 km od Světlé)

Sportovní vybavenost: sportovní centrum Pěšinky (se zimním stadionem), sportovní hala, cyklostezka podél Sázavy, fotbalový areál, tenisový areál, tenisová hala, lyžařská sjezdovka Kadlečák

V čem naopak spatřujete největší problémy? Co byste změnil(a)?

Stav náměstí – nyní se realizuje první větší etapa oprav

Závislost v zaměstnanosti prakticky na jednom oboru – sklářství – nyní to může být problém kvůli sankcím vůči Rusku + náklady na energie

Věkové složení obyvatelstva – mnoho vysokoškoláků se nevrací zpět do Světlé, proto postupně průměrný věk obyvatel se zvyšuje

Vaše lokalita v minulosti spadala pod jiný kraj. Když srovnáte období před rokem 2000 (tedy spádovost mimo Vysočinu) a současnost, myslíte si, že vznik Kraje Vysočina vaší oblasti pomohl, uškodil, anebo nevnímáte žádný rozdíl? A prosím také o uvedení důvodu, proč odpovídáte takto. (zmínit můžete i konkrétní oblasti typu školství, zdravotnictví, dopravy, průmyslu, zemědělství, bezpečnosti apod.)

Předtím Světlá nad Sázavou spadala pod Východočeský kraj (Hradec Králové). Velký rozdíl nevnímám. I pro Hradec Králové jsme byli na periférii kraje. Ale výrazně se zkrátila (na polovinu) dojezdnost do krajského města (nyní Jihlava 42 km, Hradec Králové je 86 km)

Kdyby čistě hypoteticky bylo možné se odtrhnout a připojit k jinému kraji, myslíte si, že by to vašemu regionu (městu, vesnici) pomohlo? Co by to případně dle vašeho názoru přineslo?

V tuto chvíli si myslím, že odtržení jinam by nemělo pro Světlou smysl. Vždy bude na okraji. Ať už v Pardubickém kraji (Pardubice 65 km), anebo ve Středočeském kraji, kam máme na hranice nejbližší (jen 25 km), ale do Prahy je už daleko + jsme součástí senátorského obvodu Kutná Hora, Čáslav, Světlá a Ledec. Takže nějaké menší vazby na střední Čechy existují. Ale je lepší zůstat v Kraji Vysočina pod Jihlavou.

Vnímáte snahy obyvatel vašeho regionu (města, vesnice apod.) o zvýšení zájmu centrály (myšleno tedy primárně krajského města) a větší zapojení do „krajské akce“ (tím je myšleno konání významných akcí, plánování klíčových dopravních staveb, pomoc například v agendě zdravotnictví, školství apod.)?

Vedení města se snaží spolupracovat s vedením kraje na rozvoji našeho regionu (Světelsko a Ledčsko). V tuto chvíli jde hlavně o postavení nového mostu, dále se kraj podílel 10 % na stavbě nové sportovní haly. Spolupráce se střední školou je na dobré úrovni, ve zdravotnictví je problém po celém kraji (u nás není záchranka, chybí zubaři).

Kdybyste čistě teoreticky měl(a) možnost zasednout do krajského zastupitelstva (potažmo krajské rady či přímo na post hejtmana) a rozhodnout o prioritizaci vybraných projektů, které z vašeho regionu byste do tohoto plánu zařadili? A proč zrovna tyto?

Světlé snad pomůže chystaná stavba vysokorychlostní železniční tratě, neboť má mít u Světlé i zastávku – toto bych podporoval

Stavba nového mostu – aby se odklonila nákladní doprava mimo náměstí

Cyklostezka propojující Světlou a Leděč podél řeky Sázavy – nyní je projekt na posouzení na krajském úřadu

Dokončení oprav silnice na trati Světlá nad Sázavou – Humpolec (v oblasti Čejova) – nyní se snad začalo

Když srovnáte váš náhled na fungování a příslušnost ke Kraji Vysočina zpřed deseti let a nyní, došlo k nějakému vývoji? Anebo je váš postoj k němu stále stejný?

Přijde mi, že je to podobné.

Poslední otázka je zaměřena na historické země. Častým argumentem kritiků současného krajského zřízení je přerušování historických a staletí trvajících vazeb v rámci Čech, Moravy a Slezska. A také údajné potírání národností obyvatel, kteří na tomto území žijí. Když byste měli srovnat jednotlivé identity, jaké by bylo jejich pořadí? Na první místo umístěte, čím se cítíte být nejvíc, na poslední pochopitelně nejmíň. Na výběr je OBYVATEL ČESKA, OBYVATEL HISTORICKÉ ZEMĚ (MORAVA ČI SLEZSKO, DLE PŘÍSLUŠNOSTI), OBYVATEL KRAJE VYSOČINA. Můžete přidat i důvod, proč preferujete právě toto a proč naopak vám není blízká jiná varianta. Prosím o seřazení všech tří uvedených hodnot, každá z nich se vás totiž týká.

OBYVATEL ČESKA – od mládí byly vazby na Čechy (na Moravu téměř vůbec)

OBYVATEL KRAJE VYSOČINA – i kvůli sportovním soutěžím je teď normální jezdit po celé Vysočině (i do míst, kam se před ustanovením Kraje Vysočina vůbec nejezdilo)

Respondent 5 – Michal Pazderník, 39 let, Třebíč

První otázka. Mohu poprosit přesné místo bydliště a jeho vzdálenost od krajské Jihlavy, potažmo dalšího nejbližšího krajského města (s uvedením jeho názvu)?

Třebíč, 35 km od Jihlavy, 65 km od Brna

Vnímáte subjektivně vaši lokalitu z pohledu dopravní dostupnosti, zájmu z centra regionu, atraktivity apod. spíš jako periferní, tedy na okraji zájmu, anebo nemáte pocit, že by vaše obec byla nějak „hendikepovaná“? A poprosím také důvod pro tuto odpověď.

Myslím si, že není zde žádný hendikep, naopak každý raději míří do Třebíče než do Jihlavy, protože je daleko více atraktivní pro turisty.

Co vnímáte obecně jako největší benefit vašeho regionu (uvažujeme zde mikroregion či konkrétní obec)?

Památky UNESCO.

V čem naopak spatřujete největší problémy? Co byste změnil(a)?

Nezaměstnanost, která je poměrně vysoká, a také tím, že z Třebíče spousta lidí dojíždí za prací do větších měst, takže i do Jihlavy.

Vaše lokalita v minulosti spadala pod jiný kraj. Když srovnáte období zpřed roku 2000 (tedy spádovost mimo Vysočinu) a současnost, myslíte si, že vznik Kraje Vysočina vaší oblasti pomohl, uškodil, anebo nevnímáte žádný rozdíl? A prosím také o uvedení důvodu, proč odpovídáte takto. (zmínit můžete i konkrétní oblasti typu školství, zdravotnictví, dopravy, průmyslu, zemědělství, bezpečnosti apod.)

Těžko posoudit. Je to už dávno.

Kdyby čistě hypoteticky bylo možné se odtrhnout a připojit k jinému kraji, myslíte si, že by to vašemu regionu (městu, vesnici) pomohlo? Co by to případně dle vašeho názoru přineslo?

Pomohlo by to maximálně v případě tak, že by se Třebíč namísto Jihlavy stala krajským městem.

Vnímáte snahy obyvatel vašeho regionu (města, vesnice apod.) o zvýšení zájmu centrály (myšleno tedy primárně krajského města) a větší zapojení do „krajské akce“ (tím je myšleno konání významných akcí, plánování klíčových dopravních staveb, pomoc například v agendě zdravotnictví, školství apod.)?

Něco se zde v poslední době vybuďovalo a také v plánu je výstavba obchvatu, ale to spíš než krajští politici zařídili ti místí, kteří ve spojitosti se státem domluvili a stále ještě domlouvají výstavbu dalšího bloku Jaderné elektrárny Dukovany a s tím i spojenou infrastrukturu.

Kdybyste čistě teoreticky měl(a) možnost zasednout do krajského zastupitelstva (potažmo krajské rady či přímo na post hejtmana) a rozhodnout o prioritizaci vybraných projektů, které z vašeho regionu byste do tohoto plánu zařadili? A proč zrovna tyto?

Výstavba infrastruktury a staveb co mají hlavu a patu. Určitě bych nezvedl ruku pro plánovanou výstavbu zimního stadionu v Jihlavě za těchto podmínek. Doufám, že to nezruinuje Kraj Vysočina.

Když srovnáte váš náhled na fungování a příslušnost ke Kraji Vysočina zpřed deseti let a nyní, došlo k nějakému vývoji? Anebo je váš postoj k němu stále stejný?

Nedokážu posoudit, každá doba je něčím ovlivněná, pokaždé je potřeba vybudovat či opravit něco jiného.

Poslední otázka je zaměřena na historické země. Častým argumentem kritiků současného krajského zřízení je přerušení historických a staletí trvajících vazeb v rámci Čech, Moravy a Slezska. A také údajné potírání národností obyvatel, kteří na tomto území žijí. Když byste měli srovnat jednotlivé identity, jaké by bylo jejich pořadí? Na první místo umístěte, čím se cítíte být nejvíc, na poslední pochopitelně nejméně. Na výběr je OBYVATEL ČESKA, OBYVATEL HISTORICKÉ ZEMĚ (MORAVA ČI SLEZSKO, DLE PŘÍSLUŠNOSTI), OBYVATEL KRAJE VYSOČINA. Můžete přidat i důvod, proč preferujete právě toto a proč naopak vám není blízká jiná varianta. Prosím o seřazení všech tří uvedených hodnot, každá z nich se vás totiž týká.

Ležíme na Moravě, takže Moravák.

Speciální respondent – Ondřej Hýsek, předseda Moravského zemského hnutí, dlouhodobě angažovaný v otázce krajského rozdělení

Přepis rozhovoru je opět autentický bez úprav a zásahů autora práce.

Hezký dobrý den pan Hýsku, první otázka se bude týkat vašeho angažování se v Moravském zemském hnutí, jehož jste zakladatelem. Jak vás napadlo se angažovat v otázce zemského rozdělení Česka? Vadí vám současný systém rozdělení na kraje, kdy je v podstatě potlačena historická hranice, která zde existovala několik staletí?

Moje aktivita směrem k obnově zemského zřízení v České republice má dva hlavní prameny. Zaprvé je to nespravedlnost, kdy jsme po roce 1989 automaticky věřili v nápravu totalitního zločinu, jímž bylo zrušení Moravskoslezské země, což se však dosud bohužel nenastalo – moravské úsilí se stalo obětí procesu rozpadu Československa a následného vzestupu českého centralistického nacionalismu. Druhým je demokratický deficit a ekonomická nevýhodnost současného krajsko-centralistického systému. Na něm mi vadí nejen nerespektování zemských hranic, ale především pouhá hra na střední článek územní samosprávy, která nemá ani velikostně vhodné území k rozvoji, ani fiskální samosprávu k jeho spravování. Současný systém 14 ahistorických malých, slabých a různě velkých/lidnatých krajů je nespravedlivý dokonce i v tom, že na v přepočtu na jednoho obyvatele různých krajů připadá v systému RUD velmi různé množství finančních prostředků, rozdíly jsou propastné.

Sídlo hnutí je v Dačicích, tedy na území nynějšího Jihočeského kraje. Má toto nějakou souvislost se vznikem hnutí?

Ano, krásné moravské Dačice, které byly totalitním režimem nesmyslně přiřčeny do Jihočeského kraje, jsou sídlem Moravského zemského hnutí ze symbolických důvodů, ovšem i proto, že naše hnutí je na tamní radnici početně zastoupeno.

Tato bakalářská práce je primárně zaměřena na Kraj Vysočina. A právě Dačicko je z pohledu jejího autora sporným územím. Historicky moravské území (česko-moravská hranice se nachází až u Starého Města pod Landštejnem, tedy cca 20 km jihozápadně od Dačic) je řazeno od roku 1960 pod Jihočeský kraj. Nepřipadá vám i s ohledem na přirozenou spádovost obyvatelstva (Jemnice, Telč) bližší Kraj Vysočina? Myslíte si, že kdyby v roce 1997, kdy o vzniku krajů bylo rozhodnuto, měli lidé možnost hlasovat v referendu, že by zvolili spíše příslušnost k nově vzniklé Vysočině?

Ano, jako první dílčí krok k nápravě současného nesmyslného stavu vnímám možnost začlenit Dačicko z Jihočeského kraje pod Kraj Vysočina, a to z Vámi uvedených důvodů. Pokud by bylo v roce 1997 referendum, předpokládám, že by se lidé dali přednost zemskému zřízení před krajským. Co se krajů týče, nevím, zda by Dačičtí vybrali Kraj Vysočina nebo Jihomoravský kraj, určitě ale ne ten Jihočeský. *(pro názornost přikládám mapku s návrhem řešení)*

Zemské vyrovnání

Obrázek 18 - Zemské vyrovnání, mapka od Ondřeje Hýska

Aktuálně působíte v Brně, tedy moravském hlavním městě a také krajském městě Jihomoravského kraje. Je podle vás nynější krajská podoba odpovídající spádovosti regionu, anebo byste její hranice nějak posunul?

Jak vyplývá z mých předchozích odpovědí, je nesmyslné dusit nejen brněnskou městskou aglomeraci v malém a slabém kraji, jako je ten současný Jihomoravský, který je velmi podobný bolševickému vzoru z roku 1948 – to už byl paradoxně rozměrově funkčnější ten z roku 1960. Za ideál považuji z hlediska funkčnosti i spravedlnosti sloučení čtrnácti krajů do čtyř zemí, tak jak to odpovídá našim tradicím (zmíněným hned v prvním řádku platné Ústavy ČR), tak i úspěšným spolkovým modelům například ze sousedního Rakouska. A to neříkám jenom jako moravský a brněnský patriot, kdy v mém rodném městě do roku 1918 sídlil Moravský zemský sněm a do roku 1949 bylo zemským hlavním městem Země moravskoslezské, ale především jako občan ČR a EU, který si přeje funkční a spravedlivé nastavení státní správy a samosprávy podle západoevropských, nikoliv orientálních vzorů.

Nyní se ještě přesunu k Vysočině. Z pohledu autora práce je tento kraj narovnáním historických křivd, kdy Jihlava jakožto krajské město opakovaně figurovala na mapě Česka,

potażmo předchozích státních útvarů. V médiích ale byl Kraj Vysočina často prezentován jako „umělý slepenec okresů“ či jako útvar, který právě narušuje historickou zemskou hranici Čech a Moravy. Jak to vnímáte vy?

Kraj Vysočina je složen ze dvou zcela nesourodých částí – z jedné odtéká vodstvo do Severního moře a je součástí Čech, z druhé odtéká vodstvo do Černého moře a je součástí Moravy. Jeho vznik souvisí s totalitními a centralizačními snahami stalinistů a nacionalistů v letech 1948 i 1997, svoji roli v tom samozřejmě hrály i ambice jednotlivců. Doporučuji v tomto dohledat vyjádření Klementa Gottwalda nebo Rudolfa Slánského, pro novější dobu pak bývalého premiéra Petra Pitharta, který vznik krajů a neobnovu zemí považuje za zásadní chybu. Abych nebyl špatně pochopen: velmi přeju Jihlavě její rozvoj jako statutárnímú městu a místnímu centru, ovšem funkci skutečného centra vyšší územní samosprávy toto moravské město s pohnutým osudem plnit nemůže, tato role patří na Moravě jednoznačně Brnu.

Pokud byste čistě teoreticky měl možnost vrátit zemi k původnímu rozdělení na historické země, tj. na Čechy, Moravu a Slezsko, učinili byste tak? Myslíte si, že by v dnešní době toto mělo smysl a že by zde byl naplněn princip subsidiarity, což byla jedna z hlavních myšlenek vzniku nového krajského zřízení?

Ano, ideál subsidiarity mohou naplnit pouze vhodně velké a finančně nezávislé celky. Těm ve statě ČR, který je nesmyslně rozbit do 14 nefunkčních krajů, odpovídají země Čechy, Morava, Slezsko (tam je možné debatovat o vhodné hranici) a Praha se zemským statutem.

Ještě mě zajímá poslední věc. Zatímco například v Ostravě lidé citlivě vnímají, na jaké straně historické hranice se nachází (Baník Ostrava, ač aktuálně hrající v moravských Vítkovicích, opakovaně proklamuje, že jeho sídlo je ve Slezské Ostravě), ve středu republiky na česko-moravské hranici se mi zdá, že tyto tendence nejsou a lidé to fakticky neřeší. Sám jsem z Jihlavy a troufám si tvrdit, že řada lidí ani neví, že právě tímto městem v části Bedřichov prochází zemská hranice Čech a Moravy. Většinou si lidé myslí, že je Jihlava čistě moravská. Proč myslíte, že tomu tak je? Nebo máte opačný dojem a myslíte si, že jsou moravské snahy a tendence potlačované?

Dovolím si odpovědět šířeji. Území dnešní ČR prošlo ve 20. století krutými dějinami, jejichž důsledkem bylo vyvraždění, vysídlení a vykořenění naprosté většiny obyvatelstva. To má samozřejmě dopad na naše sebeuvědomování dodnes. Moje osobní zkušenost hovoří spíše o tom, že lidé žijící v blízkosti zemské hranice o ní mají značné povědomí, horší je to s obyvateli vnitrozemí. A bohužel jsem také zaznamenal, že občané příliš nerozumějí problematice veřejné správy (státní

správy a samosprávy), i když jejich životy zásadně ovlivňuje. To je nutné změnit vzděláváním, už kvůli samé podstatě naší demokracie a její kvalitě.

6.6 Souhrn a doporučení

Obsáhlá praktická část navázala na teoretickou hlavně získáním zajímavých pohledů a poznatků. Vzhledem k šíři spektra prezentovaných názorů je velmi složité paušalizovat. Autor si přesto v rámci nutného shrnutí a návrhu doporučení (nutno dodat, že z vlastního subjektivního pohledu, který si utvořil na základě objektivních kritérií i výpovědí jednotlivých respondentů) dovolí přednést pár klíčových témat, která se prolínala napříč odpověďmi.

Prvním klíčovým zjištěním práce je fakt, že oslovení lidé z Dačicka nevnímají svou polohu tak dramaticky, jako se může na první pohled geograficky a politicky zdát. Jak již bylo uvedeno v textu navazujícím na samotný výzkum, výsledek může být zkreslený množstvím respondentů a jejich věkem, ovšem možná právě skutečnost, že mladí lidé svou identitu přijali, svědčí o tom, že je krajské zřízení smysluplné. I když by mi možná Ondřej Hýsek oponoval slovy, že je zde násilně potlačena původní moravská identita obyvatel.

Druhou zásadní otázkou je celkové přijetí identity obyvatel Kraje Vysočina. Byť se někteří vyjádřili, že ji přijímají jen „papírově“, vysvětlit si to lze tím, že je tato oblast příliš netrápí a nemají důvod ji řešit. To je ve srovnání s prezentovanými novinovými články z let těsně následujících po vzniku nových krajů obrovský posun kupředu. Je otázkou, nakolik si lidé jen zvykli a přestali identitu řešit. A nakolik se jedná o rezignaci a nechuť bojovat s něčím, co je prakticky nezměnitelné.

Třetí klíčové zjištění se týká věku a vzdělání obyvatel Vysočiny. Ani tyto faktory dle průzkumu nehrají zásadní roli v přijetí regionální identity. Autorův předpoklad, že zásadním způsobem mohou ovlivnit výsledek výzkumu, se nepotvrdil. Lidé jsou tak pravděpodobně (minimálně v rámci možností) spokojeni.

Čtvrtým důležitým bodem je zmínění silných témat, jež rezonují celým Krajem Vysočina, periferiemi zvláště.

Konkrétně z úst respondentů zazněl potenciál **turistického ruchu**, o němž se autor zmiňoval v úvodu. Kraj by měl i prostřednictvím agentury Vysočina tourism více propagovat krajské pamětihodnosti a lákat tak turisty k návštěvě. Zatímco například jihočeské Lipno je s ohledem na minulost samo o sobě pojmem, stejně jako jihomoravská Pálava, Žďárské vrchy jsou sice neméně krásné, svou pomyslnou pozici pod sluncem si ale musí vydobýt. Jako zajímavý nápad se pak jeví varianta Dolní Rožínka a přilehlé okolí. Vybudování areálu westernového městečka Šiklův Mlýn,

potazmo přímo v Rožince strašidelného hradu Draxmoor, může být cestou, jak přilákat turisty do jinak odlehlejších oblastí. Fantazii se meze nekladou. A tak například v malé Přísece u Brtnice vsadili na muzeum autíček. I toto je cesta, jak přilákat turisty odjinud.

Opakovaně zaznělo téma **dopravy**. Ta by měla být dle autora jednou z naprosto klíčových priorit kraje i s ohledem na jeho polohu. Poměrně velká vzdálenost od velkých měst staví řadu lidí před otázkou, zda žít na Vysočině, kde mají sociální kontakty a líbí se jim, avšak denně musí absolvovat dlouhé a únavné cestování, anebo zda se přiblížit blíže velkým městům, kde jsou pracovní možnosti výrazně zajímavější. To ale znamená stěhování z kraje pryč. Toto by mohla pomoci vyřešit výstavba zmiňované vysokorychlostní železnice. Ovšem ta je v první řadě státním zájmem. A při dosavadní rychlosti stavby dálnic se autor práce, ročník narození 1991, obává, zda se vůbec dočká kopnutí bagrů do země, natož pak samotného provozu.

Na toto téma je navázaný **odliv mladých a studovaných lidí do velkých měst**. Kvalitní pracovní nabídky se v kraji příliš nevyskytují. A když, je takových míst velmi malé množství, případně jsou tato místa výrazně hůř placená než například v Praze, Brně či jejich blízkém okolí. Lidé, kteří chtějí pracovat ve vystudovaném či blízkém oboru, pak často nemají jinou možnost, než se odstěhovat z kraje pryč. Stejně jako tomu je v případě uvedené složité dopravy.

V kvalitativním výzkumu také zazněla otázka **životního prostředí**. Přestože na Vysočině funguje řada významných průmyslových firem, které se (viz Kronospan v Jihlavě) krom pracovní nabídky pro obyvatele také negativně podílí na stavu životního prostředí (v uvedeném případě ovzduší v krajském městě), obecně lze tvrdit, že je na tom Vysočina například ve srovnání s Moravskoslezským, Středočeským či Ústeckým krajem dobře. I díky tomu, že zde v minulosti nebylo tolik těžké průmyslu, jako v uvedených lokalitách, je třeba si tohoto vážit. Zmiňovaná těžba uranu, potažmo na to navázaný provoz jaderné elektrárny, tak bude asi věčným tématem. Autor si ale netroufá toto jakkoli komentovat, neboť není odborníkem na jadernou problematiku a jeho laický názor by zde nehrál významnější roli.

Naprosto nesporným a zmiňovaným faktem je **nárůst byrokracie a vysoké náklady na provoz krajů**. Toto by měla být otázka nikoli pro krajskou samosprávu, ale pro celostátní orgány, jež by měly vyhodnotit, zda toto je správná cesta. V době elektronické komunikace je cesta k navyšování byrokracie a stavbě dalších budov pro úředníky poněkud nepochopitelná.

Jen ve zkratce je pak třeba zmínit další témata, která z odpovědí vyplynula. Chybějící **zubaři** zřejmě nejsou jen problémem Vysočiny, ale i dalších krajů. Toto je otázka reformy systému jejich přípravy a také motivace k tomu, aby mladí lidé chtěli toto náročné povolání vykonávat. Z odpovědí bylo také možno vyčíst určitou pokračující žárlivost a **rivalitu** Třebíče vůči Jihlavě. Ta je daná

historicky s hokejovým podtextem. Postupem času je ale čím dál slabší. Jako zajímavý byl také pohled čím dál větší **decentralizace procesů** ve směru od Jihlavy, což je rozhodně pozitivní vnímání a přesně tak by měl kraj fungovat. A tématu změny krajského uspořádání na zemské či dle Ondřeje Hýska navrhované spolkové jako v Rakousku či Německu, se věnovala podstatná část teoretické části této práce. Jen toto téma by vydalo na vlastní akademickou práci. Tato pro to rozsahem a obsahem není vhodná. A už takto je dostatečně obsáhlá.

ZÁVĚR

Když patrně největší filozof všech dob Sokratés prohlásil památnou větu „*vím, že nic nevím*“, zřejmě prožíval pocity podobné těm, jimiž uzavírá tuto práci její autor. Ačkoli je tato práce svým rozsahem, zvláště při zohlednění faktu, že se jedná o práci bakalářskou, ne diplomovou či rigorózní, opravdu obsáhlá, rozhodně nemůže do detailu pokrýt celou problematiku regionální identity a pomyslných „*bolístek*“ spojených s novodobými kraji České republiky. Autor se snažil problematiku probrat ze všech možných hledisek. I tak ale na jejím konci poznává, že by zpětně určité věci udělal jinak, možná by ji i trochu odlišně strukturoval. A také už teď ví, že by vyzpovídal větší množství lidí či by jinak naformuloval některé otázky dotazníku. Tato práce byla psána v průběhu uplynulého půlroku v určitých etapách. Jejich závěrečná zjištění pak autora posouvala dopředu ve znalostech reálií a utvářela náhled na krajské zřízení jako takové.

Přestože v průběhu tvorby práce zazněla řada nesmírně zajímavých subjektivních i objektivních důvodů pro to, proč krajské zřízení zrušit, změnit či ponechat ve stávající podobě, i kdyby ji přečetl každý občan Česka, udělal by si vlastní obrázek na současné zřízení. A ten by rozhodně nebyl jednotný napříč populací. Autora práce problematika krajů zajímá dlouhodobě. Již od jejich vzniku, byť tehdy ve velmi útlém věku, byl jejich příznivcem, a to možná tehdy kvůli egu a pohledu hrdého Jihlaváka, který se konečně alespoň naoko přiblížil významem třeba lidem z Brna. S postupujícím časem, poznáváním krajských končin a přesahem na sousední Dačicko, si utvářel čím dál ucelenější pohled na toto téma. Palčivější o to víc, když v posledních čtyřech letech prakticky den co den překračuje krajskou hranici. Ani tak ale nikdy nezapomněl na to, kde vyrůstal, kde dělal své první životní krůčky a k čemu ho pojí silné pouto. O to větší význam pak pro něj mají určitá zjištění z této práce. A o to víc by chtěl určité věci změnit. Cest, jak tohoto dosáhnout, je celá řada. Většina z nich je skutečně trnitá. Ovšem jak ukazuje uplynulých dvacet let krajské existence, byť vše není ideální, tak když se chce, všechno jde. Aneb „*ubi voluntas, ibi via est*“.

Právě touto známou latinskou větou by tato práce měla skončit. Neobjevila kolo ani Ameriku. Pokud by ale alespoň částečně přispěla k zamyšlení lidí nad svou identitou (a to nejen tou regionální) a pomohla poukázat na problémy, jež Kraj Vysočina trápí, splnila svůj úkol a cíl.

ZDROJE

- [1] ARCHIV, Plus. Dualismus se neosvědčil. *Český rozhlas Plus* [online]. Praha: Český rozhlas, 2017, 23. 8. 2017 [cit. 2022-04-08]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/dualismus-se-neosvedcil-6513177>
- [2] BÁRTA, Jiří. Řidiče čeká komfortní jízda, otevírají se obchvaty mezi Jihlavou a Žďárem. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra, 2020 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: Řidiče čeká komfortní jízda, otevírají se obchvaty mezi Jihlavou a Žďárem Zdroj: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/doprava-obchvat-stavba-velky-beranov-nove-veseli-silnice-investice-vysocina-kraj-otevreni.A201029_578810_jihlava-zpravy_mv
- [3] BERNARD, JOSEF, and MARTIN ŠIMON. “Vnitřní Periferie v Česku: Multidimenzionalita Sociálního Vyloučení ve Venkovských Oblastech.” *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*, vol. 53, no. 1, 2017, pp. 3–28, <http://www.jstor.org/stable/44822330>. Accessed 15 Apr. 2022.
- [4] BEZNOSKA, Radim. CVVM: S kraji jsou spokojeni dva z pěti Čechů. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2008 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-28932420-cvvm-s-kraji-jsou-spokojeni-dva-z-peti-cechu>
- [5] Bude mít každý kraj konečně své traumacentrum?. *Medical Tribune* [online]. 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.tribune.cz/komentare/bude-mit-kazdy-kraj-konecne-sve-traumacentrum/>
- [6] Bystřičtí se připojí k jihomoravskému IDSu. *Žďárský deník* [online]. Žďár nad Sázavou: Vltava Labe Press, 2010 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: https://zdarsky.denik.cz/zpravy_region/bystricti-se-pripoji-k-jihomoravskemu-idsu20100119.html
- [7] Citáty slavných osobností. *Citáty.net* [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://citaty.net/temata/periferie/>
- [8] Co utváří identitu jedince?. *Dějiny a současnost* [online]. Praha: NLN, 2007 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2007/11/co-utvari-identitu-jedince/>

- [9] ČESKÁ REPUBLIKA. Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady. In: Sbíрка zákonů. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 1997. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-347>
- [10] ČSR. *Zákon o organizaci veřejné správy*. In: . Praha, 1927. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi3v6mjsguwta>
- [11] ČSR. *Zákon o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé*. In: . Praha, 1920. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/1707/1/2>
- [12] ČSSR. Zákon o územním členění státu. In: . Praha: Národní shromáždění Republiky československé, 1960, ročník 1., číslo 36.
- [13] ČSÚ. Časové řady za Kraj Vysočina. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2020 [cit. 2022-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11268/26954772/CZ0630_1.pdf/6e7b114b-8693-476c-b1ad-68adc3d93823?version=1.87
- [14] ČSÚ. Regiony soudržnosti. *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/regiony-soudrznosti-nuts-2-a-kraje-nuts-3-ceske-republiky>
- [15] Dačice na Moravě. *Moravský národ* [online]. 2015 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.moravskynarod.cz/dacice-na-morave-2/>
- [16] HAMPL, Martin. Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext [online]. Praha: DemoArt pro Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, 2005. Dostupné online. (česky)
- [17] HÁJEK, Jaroslav. *Krajem Vysočiny* [online]. Kaliště, 1999 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.obec-kaliste.cz/hajek>
- [18] HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

- [19] HRADIL, Miloslav. Na silnici poblíž Svitav namaloval zemskou hranici. *Novinky.cz* [online]. Svitavy, 2020 [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/na-silnice-pobliz-svitav-nekdo-namaloval-zemskou-hranici-mravy-a-cech-40323956>
- [20] CHROMÝ, Pavel. Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů? In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. (eds): *Geografie na cestách poznání*. UK v Praze, PřF, KSGRR, Praha. 2003, s. 163–178. ISBN 80-86561-10-0
- [21] CHROMÝ, P., SEMIAN, M., KUČERA, Z. (2014): Regionální vědomí a regionální identita v Česku: případová studie Českého ráje. *Geografie*, 119, č. 3, s. 259–277.
- [22] IDNES. Sídlo kraje za stovky milionů je malé. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra, 2002 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sidlo-kraje-za-stovky-milionu-je-male.A_2002M033L02C
- [23] IDS JMK. *Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje* [online]. Brno, 2021 [cit. 2021-11-14]. Dostupné z: <https://www.idsjmk.cz/index>
- [24] Jaké jsou činnosti krajů?. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/letak-cinnosti-kraju.aspx>
- [25] JEŘÁBEK, Petr. Krajské uspořádání? Vadí i po čtrnácti letech Zdroj: <https://brnensky.denik.cz/z-regionu/krajske-usporadani-vadi-i-po-ctrnacti-letech-20140102.html>. Brněnský Deník [online]. Brno: Vltava Labe Media, 2014 [cit. 2022-04-08]. Dostupné z: <https://brnensky.denik.cz/z-regionu/krajske-usporadani-vadi-i-po-ctrnacti-letech-20140102.html>
- [26] JÍRA, Jiří. Pacov zvažuje, kam patřit. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra, 2001, 11. 10. 2001 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pacov-zvazuje-kam-patrit.A011011_144339_jihl_zpravy_dmk
- [27] Koncepční materiály Kraje Vysočina. *Kraj Vysočina* [online]. Jihlava, 2022 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/koncepcni-materialy-kraje-vysocina/ds-300135>
- [28] KORECKÝ, Miroslav. KOMENTÁŘ: Omyl, který už dnes nikdo nenapraví: Vznik krajů byla chyba. *Idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 2020 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kraje-ceska-republika-krajske-volby-vznik-kraju.A200826_181501_domaci_mama

[29] KLUKAN, Petr. Budínka: kosterní nálezy potvrzují hromadný hrob. *Jihlavské listy*. 20. 08. 2010, roč. 21, čís. 65, s. 12–13. ISSN 1804-7610

[30] Mapka českých krajů a okresů k roku 1950. Vychází ze stavu podle zákona č. 280/1948 Sb., o krajském řízení, a vládního nařízení č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích. Zpracováno také podle Hledíková, Z., Janák, J., Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

[31] MF Dnes. Vysočina by měla mít svůj krajský soud, shodují se volební lídři stran. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/volby-lidr-soud-krajsky-jihlava-anketa-vysocina.A170927_354491_jihlava-zpravy_mv

[32] Miloš Vystrčil: Neplnohodnotné kraje jsou důsledkem nedokončené reformy. Covid-19 zvládá Vysočina dobře. *Jihlavská Drbna* [online]. Jihlava: Drbna.cz, 2020 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://jihlavaska.drba.cz/zpravy/politika/12112-milos-vystrcil-neplnohodnotne-kraje-jsou-dusledkem-nedokoncene-reformy-covid-19-zvlada-vysocina-dobre.html>

[33] MORAVANÉ. Zemské zřízení a jeho výhody pro Českou republiku. *Moravané* [online]. Brno, 2016 [cit. 2021-11-19]. Dostupné z: <http://moravane.cz/domains/moravane.cz/blog/2016/09/zemske-zrizeni-a-jeho-vyhody-pro-ceskou-republiku>

[34] NAKONEČNÝ, Milan. Identita. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Identita>

[35] Národnost. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/narodnost>

[36] NAVRÁTIL, Boleslav. Před 15 lety vznikly v ČR nové kraje: Nejsou novinkou, byly tu už ve 12. století. *Moravskoslezský deník* [online]. Ostrava: Vltava Labe Press, 2016, 13. 3. 2016 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/pred-15-lety-vznikly-v-cr-nove-kraje-nejsou-novinkou-byly-tu-uz-ve-12-stoleti-20160313.html

- [37] Nemocnice Třebíč [online]. Třebíč: Nemocnice Třebíč, Pavilon chirurgických oborů. 2018 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <https://www.nem-tr.cz/irop/pavilon-chirurgicky-oboru-27-10/>
- [38] NĚMEC, Jiří. Kraje mají dvacet let, osvědčily se. *Listy* [online]. 2021 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=211&clanek=012117>
- [39] Nový pavilon Nemocnice Pelhřimov se postaví v pasivním energetickém standardu. *Kraj Vysočina* [online]. Jihlava: Krajský úřad Kraje Vysočina, 2020 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/novy-pavilon-nemocnice-pelhrimov-se-postavi-v-pasivnim-energetickem-standardu/d-4104214/p1=1013>
- [40] NÚOV. Klasifikace jednotek NUTS. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha, 2012 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>
- [41] Oficiální web města Jihlavy. Město Jihlava [online]. Jihlava: Magistrát města Jihlavy, 2007 [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/historie/d-516667>
- [42] PACLÍK, Jaroslav. Krajský úřad v Jihlavě touží po novém sídlu. V budově chce i tělocvičnu
Zdroj: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/krajsky-urad-v-jihlave-zvazuje-stavbu-nove-budovy.A170823_347153_jihlava-zpravy_mv. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra, 2017 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/krajsky-urad-v-jihlave-zvazuje-stavbu-nove-budovy.A170823_347153_jihlava-zpravy_mv
- [43] PACLÍK, Jaroslav a Martin VOKÁČ. Potvrzeno. Z 18 středních škol na Vysočině bude 8 vzdělávacích center. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra, 2013, 27. 6. 2013 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/kraj-vysocina-slouci-18-strednich-skol-do-osmi-vzdelavacich-cecenter.A130626_1944859_jihlava-zpravy_mv
- [44] PIK, David. Obce z mikroregionu Ledčsko na Vysočině chtějí kvůli penězům pod Středočeský kraj. *Kurzy.cz* [online]. 2012 [cit. 2021-11-13]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/tema/detail/obce-z-mikroregionu-ledesko-na-vysocine-chteji-kvuli-882724.html>

[45] Popis volebního obvodu číslo 52. *Senát Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://www.senat.cz/senat/volby/hledani/o_obvodu.php?kod=52

[46] Porovnání krajů v mapách. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/porovnani-kraju-mapa>

[47] POSTMANN, Michael. *Německé Rakousko a provincie v roce 1918*. https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmeck%C3%A9_%C4%8Cechy#/media/Soubor:Deutschossterreich-cs.png.

[48] PRAVEC, Josef. Volby 2016: Ještě v den hlasování o vzniku krajů nikdo netušil, kolik jich nakonec bude. *Ekonom* [online]. Praha: Economia, 2016 [cit. 2022-04-08]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-65465250-jeste-v-den-hlasovani-o-vzniku-kraju-nikdo-netusil-kolik-jich-nakonec-bude>

[49] PRAVEC, Josef. Zrušme kraje. Jsou drahé a kromě politiků a žadatelů o dotace je nikdo nepotřebuje. *Ekonom* [online]. Praha: Economia, 2016 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-65465280-zrusme-kraje-jde-o-drahy-byrokraticky-moloch-ktery-krome-politiku-a-zadatelu-o-dotace-nikdo-nepotrebuje>

[50] Priority ředitele krajského úřadu. *Kraj Vysočina* [online]. Jihlava, 2008 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/priority/d-4000635/p1=8985>

[51] První magisterské studium v kraji získala Vysoká škola polytechnická Jihlava. *Vysoká škola polytechnická Jihlava* [online]. Jihlava: Vysoká škola polytechnická, 2015 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/obecne-informace/aktualita/816#:~:text=Ud%C4%9Blen%C3%ADm%20akreditace%20magistersk%C3%A9ho%20studia%20se,magistersk%C3%A9ho%20programu%20rektor%20V%C3%A1clav%20B%C3%A1%C4%8Da>.

[52] Rekonstrukce a demolice dvou pavilonů. *Nemocnice Havlíčkův Brod* [online]. Havlíčkův Brod: Nemocnice Havlíčkův Brod, 2016, 15. 2. 2016 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <http://www.onhb.cz/article.asp?nArticleID=1453>

- [53] SLÁNSKÝ, Rudolf. [online]. 1948 [cit. 2021-10-9]. Dostupné z: <http://www.moravskoslezskaakademie.cz/msadoc/MS-hist.pdf>
- [54] Společné klasifikace územních jednotek pro statistické potřeby (NUTS). *Europa.cz* [online]. 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/3686a361-ae7-415d-8549-127ed6370bf0.0006.03/DOC_1
- [55] Srovnání kraje s Českou republikou. *Regionální informační servis* [online]. Praha: MPSV, 2016 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/kraj>
- [56] STAVBA, Roku. Sídlo Krajského úřadu pro kraj Vysočina v Jihlavě. *Stavba roku 2003* [online]. 2003 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <http://stavbaroku.cz/printDetail.do?Dispatch=ShowDetail&siid=457>
- [57] ŠVEC, Pavel. Masakr na Vysočině: V Třešti povstali proti německé okupaci příliš brzy. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra, 2019, 7. 5. 2019 [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vysocina-povstani-druha-svetova-valka-praha-gestapo-trest-okupace-nemecko-hitler.A190505_161801_domaci_evam
- [58] TEMPSKY, Friedrich. *Karte des Königreiches Böhmen nach der Eintheilung*. 1858.
- [59] UEGLY, Master. Země (Česko). *Wikipedia* [online]. [cit. 2021-10-8]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Zem%C4%9B_\(%C4%8Cesko\)#/media/Soubor:Czech_kraje_and_hist_oric_regions.svg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Zem%C4%9B_(%C4%8Cesko)#/media/Soubor:Czech_kraje_and_hist_oric_regions.svg)
- [60] ÚZSVM. Kdo dnes sídlí v bývalých budovách okresních úřadů. *Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových* [online]. Praha, 2004 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://uzsvm.cz/kdo-dnes-sidli-v-byvalych-budovach-okresnich-uradu>
- [61] Vítejte na Vysočině. Kraj Vysočina - oficiální stránky [online]. Jihlava: Kraj Vysočina, 2008 [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/vitejte-na-vysocine/d-4000086>
- [62] Volby do zastupitelstev krajů. Český statistický úřad [online]. Praha, 2021 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volby-do-zastupitelstev-kraju>

[63] VYBÍHAL, Jiří. Jihlavsko ve stínu říšské orlice. Jihlava, 2012. ISBN 978-80-260-9917-8.

[64] VYSTRČIL, Miloš. Vysočina se bude moci přejmenovat na Kraj Vysočina.

[Http://www.vystrcil.cz/vysocina-se-bude-moci-prejmenovat-na-kraj-vysocina-c167](http://www.vystrcil.cz/vysocina-se-bude-moci-prejmenovat-na-kraj-vysocina-c167) [online]. Praha:

Kancelář Miloše Vystrčila, 2011, 27. 4. 2011 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z:

<http://www.vystrcil.cz/vysocina-se-bude-moci-prejmenovat-na-kraj-vysocina-c167>

[65] Vznik Krajského ředitelství policie kraje Vysočina. *Policie České republiky* [online]. 2009 [cit.

2022-04-18]. Dostupné z: [https://www.policie.cz/clanek/vznik-krajskeho-reditelstvi-policie-kraje-](https://www.policie.cz/clanek/vznik-krajskeho-reditelstvi-policie-kraje-vysocina.aspx)

[vysocina.aspx](https://www.policie.cz/clanek/vznik-krajskeho-reditelstvi-policie-kraje-vysocina.aspx)

[66] XRYSD. Protektorát Čechy a Morava. *Wikipedia* [online]. 2010 [cit. 2021-10-9]. Dostupné z:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Protektorat_Bohmen-Mahren.png

[67] ZACHRLOVÁ, Monika. Interní pavilon je po kompletní rekonstrukci. Nemocnice Jihlava

[online]. Jihlava: Nemocnice Jihlava, 2019, 28. 2. 2019 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z:

<https://www.nemji.cz/interni-pavilon-je-po-nbsp-kompletni-rekonstrukci/d-9155>

[68] Zákon o krajském zřízení. In: Sbíрка zákonů. Praha: Národní shromáždění republiky československé, 1948, ročník 1., číslo 280.

[69] Zákon o změnách hranic krajů. In: . Praha, 2004. Dostupné také z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-387>

[70] ZELNÍČKOVÁ, Ilona. Budova pro krajské úředníky se prodáží, na vině je vyšší cena vybavení. *Idnes.cz* [online]. Jihlava: Mafra, 2021 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/vysocina-kraj-urad-budova-hejtmanstvi-stavba.A211019_632418_jihlava-zpravy_epsal

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Dotazník Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina

Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina

Dobrý den,

tento dotazník poslouží jako cenný datový podklad pro bakalářskou práci zaměřenou na **regionální identitu obyvatel Kraje Vysočina** a přílehlého Dačicka. Tento konkrétní je zaměřen **VÝHRADNĚ** na obyvatele Kraje Vysočina.

Pokud je vaše trvalé bydliště jinde než na Vysočině, pak prosím dotazník nevyplňujte. Jinak vám děkuji za věnování cca pěti minut vašeho času a vyplnění odpovědí.

Dotazník se skládá z celkem 20 otázek (19 povinných) a je anonymní. Uváděné údaje o vzdělání, věku apod. slouží ke statistickému výstupu a zpracování.

Petr Jindra

SPUSTIT DOTAZNÍK

1. Je vaše trvalé bydliště v Kraji Vysočina?*

Pokud NE, pak prosím opusťte tento dotazník. Tímto také děkuji za váš čas.

- ANO
- NE

2. Jste rodákem (či celoživotním obyvatelem) Kraje Vysočina?*

Za rodáka je zde považován jak člověk, který se narodil přímo na území nynější Vysočiny (bez ohledu na tehdejší název), tak člověk, který má sice v rodném listě místo narození jinde (např. porodnice Dačice/Brno/Praha-Podolí apod.), ale de facto od narození žije na Vysočině.

- ANO
- NE

3. Proč jste se na Vysočinu přestěhoval/a?*

Definice "rodáka" je stejná jako v předchozí otázce, nehraje zde roli konkrétní místo narození, ale trvalé bydliště.

- Jsem rodákem, na Vysočině žiju celý život
  - V dětství se přestěhovala celá naše rodina (tj. byl/a jsem de facto donucen/a okolnostmi)
  - Přišel/la jsem za studiem a už zůstal/a
  - Přišel/la jsem za prací
  - Přišel/la jsem za levnějším bydlením
  - Přišel/la jsem za partnerem/kou či manželem/kou
- Jiný důvod

4. Jaké je vaše pohlaví?*

Vyberte jednu odpověď

- Muž
- Žena

5. Do jaké věkové kategorie spadáte?*

Vyberte jednu odpověď

- 0 až 19
- 20 až 29
- 30 až 39
- 40 až 49
- 50 až 59
- 60 a starší

6. Jaké je vaše nejvyšší dosažené (či dosahované) vzdělání?*

Pokud "dosahované", pak prosím v další otázce zvolte variantu "student", aby bylo patrné, že dosaženým vzděláním je míněno to o stupeň nižší, ale zvyšujete si svou kvalifikaci.

- ZŠ
- SŠ bez maturity (s výučním listem, absolvovaná SŠ bez maturitní zkoušky)
- SŠ s maturitou
- VOŠ (neakademický titul DiS.)

- VŠ (bakalářské, titul Bc.)
- VŠ (magisterské - titul Ing., Mgr., případně "malé doktoráty" - PhDr., RNDr. apod.)
- Doktorské a vyšší (titul Ph. D., případně pak docent či profesor)

7. Čím se živíte?*

Lze vybrat více odpovědí. Pokud jste v předchozí otázce uvedli "dosahované" vzdělání a studujete jako kombinovaní studenti, pak prosím o zaškrtnutí jak zdroje obživy, tak možnosti "student".

- Zaměstnanec v soukromém sektoru
- Zaměstnanec ve státním sektoru
- OSVČ
- Student/ka
- Rodičovská (případně mateřská) dovolená
- Nezaměstnaný/á

8. V jakém okrese bydlíte?*

Vyberte jednu odpověď

- Jihlava
- Třebíč
- Žďár nad Sázavou
- Havlíčkův Brod
- Pelhřimov

9. V jaké části okresu bydlíte?*

Jihlava je zde považována za okresní město, aby nedošlo k záměně s další otázkou, která je zaměřena ryze na kraj.

- Jádru okresu (tj. samotné okresní město), případně těsné okolí (radius max. 10 km)
- Blízké okolí jádra (tj. rozpětí mezi cca 10 až 25 km od okresního města)
- Periferie okresu (okraj)

10. Kde bydlíte z pohledu KRAJE VYSOČINA?*

Toto se prosím nerovná předchozí odpovědi, protože např. periferie okresu Jihlava ve směru k H. Brodu neznamena periferii krajskou.

- Krajské jádro (tj. Jihlava, případně radius cca 10 km od ní)
- Širší jádro kraje (tj. zhruba úroveň 10 km od Jihlavy přibližně po okresní města v kraji)
- Krajská periferie (tj. území zhruba 5 km za okresními městy až po krajské hranice)

11. Kde pracujete z pohledu lokality?*

Vyberte jednu odpověď

- Na území Kraje Vysočina
- Za prací dojíždím do některého ze sousedních krajů
- Za prací dojíždím do zahraničí
- Nepracuji, případně jsem student/ka (lokalitu školy prosím nezohledňovat)

12. Co si nejvíc představujete pod spojením REGIONÁLNÍ IDENTITA?*

Zde neexistuje správná odpověď, zajímá mě vaše pocitové hodnocení, jak regionální identitu vnímáte.

- Příslušnost k dané oblasti daná "papírově" (tj. dle dokladů, např. české občanství)
- Pocit domova, bezpečí a místa, kam se rád/a vracím, "my"
- Sounáležitost s regionálními symboly a historií
- Umělý konstrukt, který mi nic neříká - jsem Evropan/ka, světoobčan/ka

13. Kým se cítíte být nejvíc z pohledu regionální identity?*

Vyberte prosím variantu, kterou vy osobně vnímáte jako nejsilnější.

- Obyvatelem/kou Kraje Vysočina
- Obyvatelem/kou Čech
- Obyvatelem/kou Moravy

14. Jste ztotožněn/a s identitou obyvatele/ky Kraje Vysočina?*

Vyberte jednu odpověď

- ANO, jsem s ní plně ztotožněn/a, Vysočina je můj kraj

- ANO, ovšem jen do té míry, že mě politika nezajímá, identitu detailně neřeším, prostě ji přijímám
- NE, nechci být nebo se necítím být obyvatelem/kou Kraje Vysočina, i když papírově jsem

15. Do roku 2001 se nynější Kraj Vysočina jmenoval Jihlavský kraj. Pak došlo k jeho přejmenování. Kdybyste teď mohl/a volit variantu názvu regionu, kterou byste vybral/a?*

Vyberte prosím variantu, která je vám osobně nejbližší, a to bez ohledu na oficiální označení.

- Kraj Vysočina
- Jihlavský kraj
- Českomoravský kraj

16. Někteří politici označili Kraj Vysočina za "umělý konstrukt". Jak ho nejvíc vnímáte vy?*

Vyberte prosím možnost, která je vám osobně nejbližší, a to bez ohledu na historická a objektivní kritéria.

- Vysočina je historické území odpovídající zhruba Českomoravské vrchovině, tudíž je krajem přirozeným
- Vysočina byla krajem kolem Jihlavy už v minulosti, má tedy historický význam a smysl
- Vysočina je umělým konstruktem politiků, měla by být rozdělena do okolních krajů

17. Který z krajských symbolů vnímáte jako nejvýznamnější?*

Opět zde neexistuje správná odpověď, jen subjekt. názor.

- Jeřabina (plodina ve znaku Kraje Vysočina)
- Česko-moravské pomezí (lev a orlice ve znaku Kraje Vysočina)
- Ježek (symbol města Jihlavy, ve znaku Kraje Vysočina)
- Českomoravská vrchovina (pohoří rozkládající se na prakticky celém krajském území)

- Některou z památek UNESCO (Santiniho kostel ve Žďáru, renesanční náměstí Telč, židovská čtvrť a bazilika v Třebíči)
- Stříbro (těžba v Jihlavě, prapůvod krajského města)
- Dukla Jihlava (hokejový klub, 12 titulů mistra republiky)

18. Jak obecně vnímáte krajské rozdělení České republiky?*

Vyberte jednu odpověď

- Kraje bych úplně zrušil/a a vrátil/a se k původnímu zemskému zřízení, tj. variantě Praha, Čechy, Morava, Slezsko (případně země Moravskoslezská).
- Kraje mi vyhovují, ale je jich dle mého názoru příliš, víc by mi vyhovoval původní model platný do roku 1999, tj. 8 krajů. (SM, JM, VČ, ZČ, SeČ, JČ, StČ, Praha)
- Jsem spokojen/á jen částečně, vyhovuje mi sice současný počet krajů, ale především periferní oblasti v některých krajích jsou tvořeny "od stolu" a neodpovídají historické a logické spádovosti.
- Jsem spokojen/á, toto rozdělení odpovídá logické spádovosti a zohledňuje regionální potřeby.

19. Kdybyste nyní mohl/a zvolit, pod který kraj by váš OKRES spadal, jakou variantu byste zvolil/a?*

Zohledňujeme současné krajské zřízení. Berte prosím v potaz, že pokud byste preferovali nevysočinskou variantu, pak je třeba zohlednit geografickou polohu, a tak například lidé z Třebíčska nemohou zvolit variantu Středočeského kraje, neboť spolu nesousedí.

- Kraj Vysočina (stávající situace mi vyhovuje)
- Středočeský kraj (okresy HB, PE)
- Pardubický kraj (okresy HB, ZR)
- Jihomoravský kraj (okresy JI, TR, ZR)
- Jihočeský kraj (okresy JI, PE)

20. Pokud máte zájem o zaslání zpracovaných výsledků, pak zde prosím napište vaši e-mailovou adresu. Pokud ne, pak děkuji za váš čas a tuto kolonku můžete nechat prázdnou. Dotazník nezapomeňte odeslat.

- Napište jedno nebo více slov...

Příloha 2 – Dotazník Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina, varianta Dačicko

Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina, varianta DAČICKO

Dobrý den,

tento dotazník poslouží jako cenný datový podklad pro bakalářskou práci zaměřenou na **regionální identitu obyvatel Kraje Vysočina a přilehlého Dačicka** (v Jihočeském kraji). Tento konkrétní je zaměřen **VÝHRADNĚ** na obyvatele **mikroregionu Dačicko**.

Pokud je vaše trvalé bydliště jinde než na území mikroregionu Dačicko, pak prosím dotazník nevyplňujte. Jinak vám děkuji za věnování cca pěti minut vašeho času a vyplnění odpovědí.

Dotazník se skládá z celkem 16 otázek (15 povinných) a je anonymní. Uváděné údaje o vzdělání, věku apod. slouží ke statistickému výstupu a zpracování.

SPUSTIT DOTAZNÍK

Regionální identita obyvatel Kraje Vysočina, varianta DAČICKO

1. Je vaše trvalé bydliště v mikroregionu Dačicko?*

Pokud NE, pak prosím opusťte tento dotazník. Tímto také děkuji za váš čas. Mikroregionem Dačicko je (krom Dačic a Slavonic) myšleno území od východní hranice s Krajem Vysočina (tj. např. obce Červený Hrádek, Velký Pěčín, Budeč, Třebětice, Báňovice) až po Studenou či Jilem.

- ANO
- NE

2. Jste rodákem (či celoživotním obyvatelem) mikroregionu Dačicko?*

Za rodáka je zde považován jak člověk, který se narodil přímo na území nynějšího mikroregionu Dačicko (porodnice dačické nemocnice), tak člověk, který má sice v rodném listě místo narození jinde (např. porodnice Jihlava, J. Hradec, Třebíč apod.), ale de facto od narození žije na v mikroregionu Dačicko.

- ANO
- NE

3. Jaké je vaše pohlaví?*

Vyberte jednu odpověď

- Muž
- Žena

4. Do jaké věkové kategorie spadáte?*

Vyberte jednu odpověď

- 0 až 19
- 20 až 29
- 30 až 39
- 40 až 49
- 50 až 59
- 60 a starší

5. Jaké je vaše nejvyšší dosažené (či dosahované) vzdělání?*

Pokud "dosahované", pak prosím v další otázce zvolte variantu "student", aby bylo patrné, že dosaženým vzděláním je míněno to o stupeň nižší, ale zvyšujete si svou kvalifikaci.

- ZŠ
- SŠ bez maturity (s výučním listem, absolvovaná SŠ bez maturitní zkoušky)
- SŠ s maturitou
- VOŠ (neakademický titul DiS.)
- VŠ (bakalářské, titul Bc.)
- VŠ (magisterské - titul Ing., Mgr., případně "malé doktoráty" - PhDr., RNDr. apod.)
- Doktorské a vyšší (titul Ph. D., případně pak docent či profesor)

6. Čím se živíte?*

Lze vybrat více odpovědí. Pokud jste v předchozí otázce uvedli "dosahované" vzdělání a studujete jako kombinovaní studenti, pak prosím o zaškrtnutí jak zdroje obživy, tak možnosti "student".

- Zaměstnanec v soukromém sektoru
- Zaměstnanec ve státním sektoru
- OSVČ
- Student/ka
- Rodičovská (případně mateřská) dovolená
- Nezaměstnaný/á

7. Kde pracujete z pohledu lokality?*

Vyberte jednu odpověď

- Na území mikroregionu Dačicko (Jihočeský kraj)
- V Jihočeském kraji, avšak mimo Dačicko
- Za prací dojíždím do Kraje Vysočina
- Za prací dojíždím do Jihomoravského kraje
- Za prací dojíždím do zahraničí
- Nepracuji, případně jsem student/ka (lokalitu školy prosím nezohledňovat)

8. Co si nejvíc představujete pod spojením REGIONÁLNÍ IDENTITA?*

Zde neexistuje správná odpověď, zajímá mě vaše pocitové hodnocení, jak regionální identitu vnímáte.

- Příslušnost k dané oblasti daná "papírově" (tj. dle dokladů, např. české občanství)
- Pocit domova, bezpečí a místa, kam se rád/a vracím, "my"
- Sounáležitost s regionálními symboly a historií
- Umělý konstrukt, který mi nic neříká - jsem Evropan/ka, světoobčan/ka

9. Kým se cítíte být nejvíc z pohledu regionální identity?*

Vyberte prosím variantu, kterou vy osobně vnímáte jako nejsilnější.

- Obyvatelem/kou Jihočeského kraje
- Obyvatelem/kou Moravy
- Obyvatelem/kou Vysočiny (POZOR! Ne Kraje Vysočina, ale historického území Vysočiny)
- Obyvatelem/kou mikroregionu Dačicko (necítím se být příslušný/a k nějakému vyššímu celku)

10. Jste ztotožněn/a s identitou obyvatele/ky Jihočeského kraje?*

Vyberte jednu odpověď

- ANO, jsem s ní plně ztotožněn/a, Jihočeský je můj kraj
- ANO, ovšem jen do té míry, že mě politika nezajímá, identitu detailně neřeším, prostě ji přijímám
- NE, nechci být nebo se necítím být obyvatelem/kou Jihočeského kraje, i když papírově jsem

11. Někteří politici označili sousední Kraj Vysočina za "umělý konstrukt". Jak ho nejvíc vnímáte vy?*

Vyberte prosím možnost, která je vám osobně nejbližší, a to bez ohledu na historická a objektivní kritéria.

- Vysočina je historické území odpovídající zhruba Českomoravské vrchovině, tudíž je krajem přirozeným
- Vysočina byla krajem kolem Jihlavy už v minulosti, má tedy historický význam a smysl
- Vysočina je umělým konstruktem politiků, měla by být rozdělena do okolních krajů

12. Jak obecně vnímáte krajské rozdělení České republiky?*

Vyberte jednu odpověď

- Kraje bych úplně zrušil/a a vrátil/a se k původnímu zemskému zřízení, tj. variantě Praha, Čechy, Morava, Slezsko (případně země Moravskoslezská).
- Kraje mi vyhovují, ale je jich dle mého názoru příliš, víc by mi vyhovoval původní model platný do roku 1999, tj. 8 krajů. (SM, JM, VČ, ZČ, SeČ, JČ, StČ, Praha)
- Jsem spokojen/á jen částečně, vyhovuje mi sice současný počet krajů, ale především periferní oblasti v některých krajích jsou tvořeny "od stolu" a neodpovídají historické a logické spádovosti.
- Jsem spokojen/á, toto rozdělení odpovídá logické spádovosti a zohledňuje regionální potřeby.

13. Dačicko historicky okresně spadalo pod Jihlavu (naposledy v roce 1959). Součástí okresu J. Hradec je od roku 1960.

Která varianta je vám osobně bližší?*

Dnes již sice neexistují okresní úřady, okresní příslušnost má ale návaznost například na hromadnou dopravu, spádovost nemocnic či úřadů.

- Varianta okresu Jihlava
- Varianta okresu J. Hradec
- Dačice samy měly být okresním městem (naplnily by potenciál a dnes by byly větší)

14. Kdybyste nyní mohl/a zvolit, pod který kraj by váš MIKROREGION nyní spadal, jakou variantu byste zvolil/a?*

Zohledňujeme současné krajské zřízení.

- Jihočeský kraj, okr. J. Hradec (stávající stav mi vyhovuje)
- Kraj Vysočina, okr. Jihlava
- Kraj Vysočina, okr. Třebíč
- Jihomoravský kraj, okr. Znojmo

15. Cítíte se být plnohodnotnou součástí Jihočeského kraje, anebo spíš "apendixem", který nikoho v Budějovicích nezajímá?*

Vyberte jednu odpověď

- Dačicko je plnohodnotnou součástí Jihočeského kraje, k němuž je přistupováno stejně (nebo podobně) jako k jiným částem regionu
- Dačicko je na úrovni periferních oblastí Jihočeského kraje, ale nikterak významně ve srovnání s centrem kraje (běžná praxe i v jiných krajích)
- Dačicko je dle mého názoru "apendixem kraje" (slepým střevem), který v centru moc lidí nezajímá. Lépe by nám bylo jinde.

16. Pokud máte zájem o zaslání zpracovaných výsledků, pak zde prosím napište vaši e-mailovou adresu. Pokud ne, pak děkuji za váš čas a tuto kolonku můžete nechat prázdnou. Dotazník nezapomeňte odeslat.

- Napište jedno nebo více slov...